

pisca, quod certi nummi genus. Interpres *numismata* ubi quod hic est, *tunicam non habeo*, vertit ille, *casulam non habeo*. Eodem modo idem, lib. iv, c. 63: « Et jussit mihi dari casulam, et necessitates meas omnes. » Ubi noster interpres Ambr. Camaldulensis hic, cap. 181: « Jubens mihi dari quæcunquo erant necessaria, » decurrate. Omisit enim illud de *casula* seu *tunica*.

(41) *Apparentiam*.] Græce est, *φανερῶν*, id est, cupiditas se ostentandi

(42) *Chrysostomus*.] Henricus Savilius, notis suis ad tomum VIII Chrysostomi Græce a se editi, existimat non indignum observatu temporibus inter quintam synodum, anno 553, et sextam, anno 680 celebratam (quibus Georgium Vitæ Chrysostomi scriptorem vixisse probabile esse ait) *Chrysostomi* cognomen ignovum fuisse. Sed refellit eum Joan. Moschus seu Sopronius hic, qui tempore Georgii istius vixere, et hujus cognominis Chrysostomi meminere.

(43) *Gregorii*.] Habetur hæc narratio in Vita sancti Gregorii, lib. ii, cap. 45 per Joannem Diaconum scripta, qui eam citat ex libro, qui a Græcis *Ἀσίου* dicitur, a Latinis vero intelligitur *Campus* vel *Pratum*. Qui hic ipse liber est, quem præ manibus habemus. Citat ille ex interpretatione præceptoris sui,

A ubi quod hic est, *tunicam non habeo*, vertit ille, *casulam non habeo*. Eodem modo idem, lib. iv, c. 63: « Et jussit mihi dari casulam, et necessitates meas omnes. » Ubi noster interpres Ambr. Camaldulensis hic, cap. 181: « Jubens mihi dari quæcunquo erant necessaria, » decurrate. Omisit enim illud de *casula* seu *tunica*.

(44) *Nomicum seu dispensatorem*.] *Varia Nomici*, *Νομικῶν*, ut hic in Græco textu, est significatio. Ille dispensatorem significat. Vide Onomasticon.

(45) *A notario perfecte, et a grammatico sufficienter*.] *Notarius* hic est qui præest pueris ad prima elementa et litteras formandas. Vide Onomasticon.

(46) *Idcirco sunt baptizati*.] Baronius, tomo III, anno Christi 310, § 13. Significat nimirum ejusmodi sacramentum consecutos, non autem, quod aiunt, rem sacramenti, ipsam gratiam abluentem peccata.

(47) *Mulier*.] Joannes Cassianus, collat. xviii, cap. 14, simile exemplum religiosæ femine, quæ patientiæ acquirendæ intentata erat, narrat.

APPENDIX

AD VITAS PATRUM.

LECTORI.

938 Ne quid antiquitatis studiosus desideret quod Vitas Patrum spectat, visum hic subungere Heraclidis Paradisum ex veteri interpretatione, qui eadem cum Palladio tractat. Qui olim Parisiis curante Jacobo Fabro Stapulensi anno 1503 ex officina Bellovisiana prodit. Quem deinde Lipomanus Palladii nomine tomo suo III de Vitis Sanctorum inseruit, anno 1554, Venetiis edito, paucis additis et immutatis, de quibus moneo. Adde et Palladium uti olim in typographiæ infantia ex veteri quoque interpretatione prodit. Haud dubium et Palladius hic vetus, et Paradisus Heraclidis, et Palladius Herveti, cum idem omnino tractent, pro eodem auctore haberi possunt. Placuit tamen et hæc in fine subnectere, ut diversa interpretatio lucem subinde tenebris inferat; dum fere sit, ut alter altero textum nanciscatur et sinceriolem et uberiolem. Vide quæ de triplici hac versione et editione diximus prolegomeno generali 14. Addidi et Sententias Ægyptiorum Patrum a Martino Dumiensi episcopo e Græco in Latium translata, quas ex Toletana bibliotheca ad me misit Christophorus a Castro, societatis nostræ theologus, et Salmanticae sacrarum litterarum professor. Easdem inveni in Ms. Codice sancti Floriani post Vitas Patrum a Paschasio e Græcia in Latium tractatas. Certe Paschasius eidem Martino suum de Patrum Vitis librum, qui supra est ordine septimus, inscribit et dedicat.

HERACLIDIS (1) EREMITÆ PARADISUS, INCERTO SED VETERI INTERPRETE.

HERACLIDES ALEXANDRINUS AD LAUSUM PRINCIPEM ¹.

939 In hoc libro, quem de Vita sanctorum Patrum scripturi sumus, descripta est nobilis continentia, mirabilisque conversationis transactio cœnobarum pariter atque anachoretarum, qui in eremo ad aruula-

¹ Ita inscribitur in prima Editione Fabri; in secunda Lipomani, *Idem ad eundem*, videlicet, Palladius ad Lausum. In tertia Herveti, est loco proœmil siue ullo nomine.

tionem imitationemque cœlestium vivere cupientes, superni regni iter aggressi sunt: seminarum quoque provectorum atque honestarum, ac spiritualium matrum commemoratio, quæ virili perfectoque sensu ad exemplum amoremque divinum, eorum qui desiderant continentiæ ac pudicitæ redimiri coronis, cum insigni abstinentia finire certamina. Idcirco præcipiente nobis viro moribus suavissimo, sensuque doctissimo, animo quoque pacifico, et corde piissimo, mente etiam amatore Dei, atque in necessitatibus indigentium socio, et celsitudine dignitatum pro bonitate conscientiæ, plurimis eloquentibus præferendo, atque in omnibus virtute divini Spiritus præmunito, quinimo (quod oportet veraciter dicere) ad speculationem potiore, redulitatis exemplo segnes animos incitante, abstinentiam sanctorum spiritualiumque Patrum (qui in Dei præccepto victitantes, insuperabili certamine carnis crucifixere mollitiem, quorum ipse quoque bene transactas virtutes prædicare non desinit) studemus describere. Est autem hujus desiderii spiritualis exactor virorum optimus Lausus, qui post Dei tutelam, custos piissimi probatur ordinatus imperii.

Ego igitur et lingua imperitus, et spiritualis scientiæ tenuiter degustator, nec non etiam sanctorum Patrum spirituali catalogo nimis indignus, magnitudinem præcepti ultra mensuram meam esse perspicuus, reluctari tentabam hujusmodi jussioni, quæ et sapientiæ litteratæ, et divini doctrinæ indiget intellectu. Sed cum rursus vererer, primum quidem nobile studium injungentis, deinde utilitatem legentium pertractarem, postremo metuens inobedienciæ grave periculum, tanti præcepti cumulum supernæ dispensationi commisi, attentiusque sanctorum Patrum intercessione meas vires communiens, ad certaminis stadium sum progressus, virorum fortium, nec non etiam seminarum, quos aut ipse vultu proprio videre promerui, aut a sanctis patribus qui eorum novere virtutes, me audisse commemini, gloriosa signa scripturus atque certamina.

Nam et plurimas civitates ac villas, omnesque pene speluncas et tecta eremi (in qua monachi habitant) diligenti cura, Dei pietate pedestri labore circumiens, et virorum quos oculis meis inspexi, et mulierum propter spem quæ nobis in Christo reposita est, sexum femineum animi virtute vincendum, in quantum meæ suppeditat parvitati, nomina pariter et genus, et patriam, locumque habitationis præsentis libello complexus, tibi amatori Christi, famuloque Dei, atque inclito pii imperii ornamento, Lause, transmissi, simul commemorans utriusque sexus in quibusdam ad summum quidem peracta certamina, sed propter matrem superbiæ (quæ vocatur Cenodoxia) ad extremum barathrum, inferique profundum miserabiliter deductorum, ac quisitas ex longis temporibus ac laboribus abstinentiæ palmas, repentino elationis ac tumoris momento præmarcidas, gratia vero Salvatoris nostri, provisioneque sanctorum Patrum, ac miseratione spiritualium viscerum, et orationibus venerabilium seniorum, de laqueis diaboli ereptos, ad recuperationem vitæ nobilioris reversos. Vale.

Proemium ad Lausum.

940 Multi quidem multos variosque libros diversis temporibus huic sæculo reliquerunt, quorum alii superna inspiratione et gratia divinitus data, ædificaverunt ac munierunt eos qui fideli proposito instituta atque vestigia Salvatoris sequuntur; alii vero solis hominibus placere cupientes, corrupto atque vitio mentis ingenio, veluti quadam rerum [Ma., aerum] confusione vesani, saluti sunt eos qui cupiditate gloriæ laborant. Nonnulli autem furore nescio quo et instinctu dæmonis (qui rebus bonis inimicus est) rabida elatione cæcati, in perniciem levitatis humanæ, et in divini atque catholicæ Ecclesiæ maculam, stolidorum animos occupare mortalium, ad evitendam morum laudabilium disciplinam. Mihi quoque homini humillimo placuit (dum magnitudinis tuæ, quem scio amatorem esse doctrinæ, erubui non obedire præceptis, quibus ad meliora animi provocantur) trigesimum quidem ac tertium agenti annum, quasi in numero fratrum vitæque monachorum, vigesimum autem episcopatus, quinquagesimum vero et tertium ætatis universæ, tibi desideranti Patrum nostrorum gesta cognoscere, non virorum tantum, sed etiam seminarum, quos ipse viderim, quosque aliis referentibus noverim, cum quibus etiam deserta Ægypti peragraverim, Lybiæ, Thebæidis, Syenæ, in quibus et ii quos Tabennensiotas dicunt morantur, circa fines quoque Mesopotamiæ, Syriæ, Palæstiniæ, et sub Occidentalibus plagis Romæ atque Campaniæ, et in cæteris circa ipsa loca describere, et (ut superius comprehendere) enarrare a principio omnium vitæ ex supradictis regionibus hoc libello, ut honestum et animæ profuturum commemoratorium gerens (id est perenne medicamentum veritatis) omnem quidem oblivionis ex irrationabili desiderio respuas somnum, omnemque duplicis dolum mentis a fide rerum necessarium secludas, cum universa pigritudine morum honorum, et deformi animæ defectione, et ut iracundiæ quoque motum, conturbationem atque tristitiam, et irrationabilem metum per ista decinans, et avocationem sæculi vanam, amore perpetuo circa propositum piæ religionis effulgeas, dux beatæ vitæ tibi et qui tecum sunt, et qui sub te agunt, et piissimorum futurus imperatorum. Talibus enim factis semper ac meritis, Christi amore flagrantibus Deo properant copulari. Per singulos tamen dies et redditum animæ, quæ

proculdubio debetur, exspecta, secundum quod scriptum est: Coarctor ex duobus, desiderium habens dissolvi et esse cum Christo multo melius (*Philip. 1*). Et iterum: Præpara ad perfectionem opera tua, et esto in agro operator (*Prov. xxiv*). Nam qui memor semper est mortis quæ omnimodis sine cunctatione et necessario ventura est, nunquam gravia ac magna peccabit, juxta quod scriptum est: In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in perpetuum non peccabis (*Eccli. vii*). Supra cætera vero omnia, neque quæ commendata sensibus tuis fuerint salubri relatione, contemnas; nec responsus elocutionum humilitatem, rusticitatemque verborum. Non enim hoc opus divinæ doctrinæ est, ut quis facunde loquatur; sed ut omnium sensus in intellectu veritatis instituat, secundum quod dictum est: Aperi os tuum verbo Dei (*Prov. xxxi*). Et iterum: Ne perdidideris narrationem senum; nam et ipsi a suis patribus didicerunt (*Eccli. viii*).

Ego itaque, homo Dei et stupende amore discendi, qui opto vel ex parte quod divinitus jubetur imitari, plurimos sanctos viros vidisse me memini, nec tamen id veluti per transitum et perfunctorie faciens, sed per triginta et per alios totidem pergens dies, pedibus (quod ante Deum dicam) iter omne confeci, universum pene Romanum solum ambulando cognoscens, et itineris molestias libenter amplectens, ut hominis sancti et amatoris Dei conspectibus fruere: quod proculdubio aliter non haberem. Nam si ille qui absque aliqua comparatione melior me est, quique longe præcedit ac vincit totum mundum rerum peritia et tota conscientiæ fide Paulus apostolus, de Tarso usque ad patriam Judæorum ambulando perrexit, ut Petrum et Jacobum et Joannem videret; et hoc ipse quasi cum quadam jactantia referens, proprios divulgat labores, dum illos qui otio atque segnitia torpescere videntur, accendit, dicens: Ascendi Jerosolymam videre Petrum (*Galat. 1*) (non enim illi sufficebat sola fama virtutis, nisi etiam vultum quoque ac figuram ipsius viri caperet intueri), quanto magis hoc ego derem millium debitor talentorum facere debui? non ut illis sanctis prodessem aliquid, sed ut mihi peccatori per omnia providerem. Nam et ii qui scripserunt vias patrum ante nostrorum, sancti Abrahæ, Isaac, Jacob, et qui ipsos sequuntur, Moysi, Eliæ, Joannis atque reliquorum, non ut ipsis adjecturi gloriæ aliquid retulerunt, sed ut legentibus profuturi.

Quapropter hæc sciens, fidelissime multumque venerabilis serve Christi Lausa, per temetipsum suadendo melius tibi consulens, etiam nostram loquacitatem ad custodiendum in te propositum piæ voluntatis amplectere; quæ quidem variis visibilium invisibiliumque vitiorum veluti fluctibus verberatur, quam nisi frequenti oratione et diligenti animæ ad Deum vacatione sedare non possumus. Multi enim fratrum et laboribus abstinentiæ, et bonis circa pauperes factis **941** exuberantes, alii casta viduitate gaudentes, alii virginitate sublimes, divinarum etiam lectionibus et descriptionibus litterarum plurimum gloriantes, a recti propositi itinere deviant; indifferenter quasi sub specie cujusdam religionis, curiositatis amore languentes, ex qua multiplex animi sollicitudo generatur; post quæ aliorum quoque negotiorum cura succedit, unde calumniosi etiam nomen incurritur, quo nomine a bonorum actuum administratione prohibentur: qua quidem nec qui solis proprie tantum animæ negotiis vacant, fruuntur ut matre. Insiste igitur viriliter, quæso, non augens opes (quas tamen magis semper imminuis) sufficienter dividens eas omnibus quos egere cognoscis, quæ proficiunt tibi ad ministeria et fomenta virtutum; neve te impetus quidam irrationabili anticipatione præveniat, ut dum hominibus placere festinas, honesti propositi voluntatem sacramenti vinculis liges: quod perpeccos novimus plures, qui vanæ gloriæ contentione in cibis vel potibus abstinendis, in servitute quodammodo redegerunt jurisjurandi necessitate liberam illam, quam in ipsis Deus fecerat voluntatem. Quique sacramentis propriis obligati, dum promissæ implere non possunt, et deformiter amore vivendi ac voluptate retinentur, ex necessitate (cui sua subjacent culpa) perjurii crimen incurrun. Si igitur sola ratione his rebus abstineas, et sola iterum ratione easdem cum velis sumas, nunquam profecto peccabis; Deus enim qui ratio est, ea quæ moventur in nobis arcanis commendat auxiliis, illa quidem damnans quæ lædunt, amplectens vero atque suscipiens illa quæ prosunt; nam justo (inquit) posita lex non est (*1 Tim. 1*). Rectius est autem vinum cum ratione potare, quam cum arrogantia et fastu aquam. Et si videtur, adverte, eos quidem qui rationabiliter vinum biberunt, esse sanctos viros, qui autem sine ratione aquam, vitiosos esse homines ac profanos. Neque ob hoc unquam ipsum speciem quam Deus fecit, aut vituperandam aut laudandam putes; sed illos aut beatos secundum propositum suum arbitraris, aut miseros, qui bene vel male ipsis rebus utuntur. Bibit aliquando Joseph apud Ægyptios vinum, nec tamen sapientiam suam læsit, eo quod propositum mentis suæ ante muovit: Pythagoras autem, et Diogenes, et Plato (inter quos Manichæi quoque, omnisque eorum qui sibi sapientes videbantur caterva) in tantam vanæ gloriæ cupiditatem progressi, inciderunt damnationem, ut ipsum quoque factorem omnium ignorarent Deum, et idola quæ ipsi fecerant adorarent. Usus est et apostolus Petrus vino cum reliquo discipulorum choro; unde et ipse Salvator eorumdem magister a Judæis videtur esse reprehensus, dicentibus: Cur discipuli tui non jejulant sicut Joannis (*Matth. xi*)? Qui cursus insultabant, et ipsis discipulis dicebant: Magister vester cum publicanis manducat et bibit (*Marc. 11, Lucæ v*). Quod autem nunquam propter panem et aquam solam reprehensi fuissent, nisi propter vinum vel carnes, potest fieri manifestum iis qui irrationabiliter eos quidem qui bibunt vina, despiciunt; eos autem qui aquam solent haurire, mirantur. Salvator ergo dicebat: Venit Joannes in via justitiæ, neque edens neque bibens (carnem sine dubio dixit et vinum; nam sine aliis speciebus profecto nec viveret), et dicunt: Dæmonium habet. Venit Filius hominis manducans et bibens, et dicunt: Ecce homo vorax, et potator vini, amicus

publicarorum et peccatorum (*Math. x*), eo quod cum ipsis manducaret et biberet. Quid nos ergo faciemus? Neque illos qui vituperant, neque eos qui laudant sequamur, sed aut ratione jejunium cum Joanne teneamus, etiamsi dæmonem habere dicamur: aut cum Jesu Christo sapienter vina bibamus, quando hoc requirit necessitas corporalis, etiam si nos aliqui ob cibum carnis et vini potum (ut illum Judaï) aliquando reprehendant. Neque uti ergo istis, neque ab his abstinere juxta veritatem rei aliquid esse arbitris; sed solam fidem quæ dilectione et operibus extenditur, plurimum valere cognoscas. Igitur cujus actibus semper inhaerere cernitur fides, propter ipsam inculpabilis erit, sive manducaverit memora'ia seu biberit. Omne enim quod non est ex fide, peccatum est (*Rom. xvi*). Sed quoniam unusquisque delinquens, id quod agit, ex fide se agere dicit, etiam cum aliquid stulta persuasionem et corrupta atque vitiosa conscientia facit, ita hoc Salvator noster distinxit, ut diceret: Ex fructibus eorum cognoscetis eos (*Math. vii*). Nam quod eorum qui rationaliter vivunt, atque sapienter secundum Apostolum, iste sit fructus, hoc est charitas, gaudium, pax, longanimitas, mansuetudo, bonitas, fides, continentia, atque simplicitas, profecto manifestum est; Paulus enim dicebat: Fructus autem spiritus est, hoc et hoc (*Galat. v*). Quod vero is qui hujusmodi fructus habere festinat, non intempestive neque sine consideratione, aut carnem edat, aut vinum bibat, et quod neque cum eo habitet cujus conscientiam magis norit malignam, Paulus iterum ipse dicebat: Quia unusquisque qui se ad agonem parat, ab omnibus se abstinere (*I Cor. ix*); scilicet ut corpore videatur incolumis, abstineat se ab iis quæ faciunt crassiores; cum autem infirmitate aliqua aut dolore vexatur, aut tristitia, vel quibusdam tentationibus mordetur, utatur quidem cibis aut potibus tanquam medicamentis, quæ possint curare sollicitos, abigat autem a se ea quibus anima vulneratur, hoc est iracundiam, invidiam, amorem vanæ gloriæ et rectæ voluntatis defectionem, susurrations quoque et irrationabiles suspiciones, agens Domino gratias sempiternas.

Sufficiat igitur super hoc disputatione decursa, aliam rursus adjungo docilitati tuæ monitionem; **942** ut omni virtute mentis diffugas conspectum eorum atque colloquium, quorum contrarium est bonæ vitæ propositum, qui penitus prodesse non possunt, et quibus cura est varia cutem corporis expolire, etiam si rectæ cultores fidei memorentur; sed vita (ut ita dixerim) perversæ sectæ homines, qui animas sub specie sanctitatis evertunt, etiam si canitie, et colore, et ostentatione rugarum, numerum quodammodo trahere videantur annorum. Quia et si nulla eorum lasione maculeris morum probitate minuitis, vel leviter certe aut resolveris ut securior, aut erigeris ut melior, et vituperabis tales atque ridebis; quod non sine noxa tui te fecisse cognoscas. Sanctorum autem virorum ac feminarum veluti lumen splendentis fenestræ, sectare conspectus, ut per illorum veneranda colloquia tanquam minutis Codicem litteris scriptum possis diligenter inspicere, actus quoque et cordis arcana ex ipsa comparatione cognoscere, et sive diligentiam seu negligentiam tuam curiosus approbare. Nam et ipse hominum religiosorum color (quo prædicabiles mores ut flore veantur) et amictus vestis, et inconfusa mens animi, absque ullo supercilio sermonis inflati, et verecunda ipsarum quoque reverentia syllabarum, et grata digestio sensuum atque verborum sufficienter animare te poterunt, etiam si anxietatis alienius tædio fatigeris. Amictus enim viri, et motus pedum, et dentium risus, ea quæ in ipso videntur esse significant, sicut sanctarum Scripturarum proverbialis sermo testatur (*Eccle. x*). Incipiens igitur promissæ narrationis exordium, nullos tibi neque in civitatibus, neque in vicis, neque in solitudinibus esse incognitos, relatione mea sum passus. Neque enim locus quaeritur solus, in quo tales habitaverint viri, sed rectæ etiam vitæ propositum et prædicabiles mores.

EPISTOLA ¹ PALLADII, EPISCOPI CAPPADOCIÆ,

AD LAUSUM PRÆPOSITUM.

Laudo magnopere consilium tuum (merito enim a laudatione ordiendi mihi est epistola) quod plerisque omnibus res fuit sibi prorsus inutiles consecrantibus, ipse ea doceri studeas, quæ ad animæ salutem pertineant. Siquidem unus est tantummodo, cui doctrina opus non est, ipse universitatis rerum parens et procreator Deus, quippe qui omnium antiquissimus originis suæ neminem habet auctorem præter seipsum.

Eo excepto reliqua omnia ut quæ et facta et creata sunt, doctrina informari possunt. Nam et primi illi cælestium ordines magistram habent supremam ipsam Trinitatem; secundi vero a primis docentur, et tertii a secundis, et cæteri deinceps similiter: qui namque cognitione et virtute cæteris antecellunt, ii qui sunt inferiores erudiunt.

Proinde ignorantiae morbo, quæ superbæ est mater, laborare censendi sunt ii qui existimant doctoribus sibi opus non esse; ii autem sunt qui docentibus cum charitate fidem non adhibent; etenim volantes ea in re

¹ Hæc epistola deest primæ editioni Heraclidis. Deest etiam Ms. Moretiano. Dedit eam Lipomanus ex libro cardinalis Bearionis, vertente Fr. Torres. In Palladio Herveti habetur Heraclidis nomine ex versione Herveti.

per aerem dæmones imitantur, quando illi quoque eadem peste corrupti, a cœlestibus suis sedibus fugitivi, præcipites olim de cœlo primi in exitium delapsi sint. Neque enim doctrina sunt dictiones aut syllabæ, sed recte facta animi bene informati, auimusque ipse omni ægritudine vacuus, prorsusque intrepidus ac præsens, cuique nulla iracundia dominetur, et qui quæ sentit libere omnibus in rebus eloqui non dubitet; unde nimirum sermo igneæ flammæ instar erumpit.

Etiam, nisi hoc ita esset, nequaquam discipulis suis dixisset magnus ille Magister; Discite a me quia mitis sum et humilis corde (*Math. .xi*), cum non corrupta oratione auditores ille suos erudiret, sed talis esset ipse ut neminem moribus suis offenderet, præter eos duntaxat quibus suapte sponte doctrina ipsa una cum doctoribus esset inuisa. Debet enim anima, quæ se in vitæ Christianæ curriculo exercet, aut adhibita fide aliunde discere quæ nescit, aut quæ scit aperte ipsa alios docere; alioqui qui horum alterutrum facere neglexerit, is merito inter insanos habendus sit: quippe cum initium defectionis sit doctrinæ satietas ac disciplinæ fastidium, quam pii hominis animus assidue usque solitus est esurire. Fortis esto, et vale; et, quod magnum est, donet tibi Deus cognitionem Christi.

HERACLIDIS PARADISUS.

CAPUT PRIMUM.

Vita Isidori presbyteri Alexandrini; Dorothei monachi Thebani, Potamianæ martyris, Didymi cæci, et Alexandræ mulieris.

Cum primum Alexandrinam attingi civitatem (*Pallad., c. 4*), in serundo senioris imperatoris Theodosii consulatu, qui propter eam qua in Christum credidit fidem cum angelis nunc moratur; admirabilem virum et ornatum per omnia moribus ac peritum, Isidorum presbyterum in memorata civitate cognovi, qui in Alexandrina Ecclesia erat susceptior atque provisor pauperum fratrum, quem in principio juventutis suæ egregias per solitudinem palmas abstinentiæ promeruisse memorabant (cujus et cellulam vidi in monte, cui Nitrias nomen est), senem septuagesimo ætatis suæ anno; qui aliis quindecim annis vivendo **943** completis, obiit in pace. Ille igitur usque ad ultimum finem non linteus usus est, nisi eo quo velaret caput; non balnea attingit, non ex carnibus cibum sumpsit; non mensæ usque ad satietatem interfuit. Qui quidem tam lauti corpusculi fuit per gratiam spiritualis alimonie, ut omnes qui vitam ipsius nesciebant, epulationibus illud ac voluptatibus impntarent. De quo viro, si virtutes ipsius animæ exponere singulatim velim, tempus me profecto deficiet. Qui tantæ bonitatis atque humanitatis erat, tamque pacificus, ut etiam ipsi qui pertinacissimi ejusdem videbantur inimici, erubescerent umbram quoque ipsius, propter tam venerabilem vitam. Tantam autem sanctorum Scripturarum ac divini dogmatis fertur habuisse notitiam, ut et inter ipsa fratrum convivia obstupesceret subito, ac mente mutata, et sensibus spiritualiter occupatis, transmigrasse alio videretur; ut qui interrogatus postea causam ipsius stuporis, hæc diceret, ad alia quædam se cogitatione translatus, et cujusdam theoriæ miraculo raptum fuisse. Novi etiam ego, memoratum virum, dum sumeret cibum, sæpius lacrymasse. Cumque admirarer sorte cur fieret, hoc ex ore ejus audivi: Erubesco, inquit, irrationabilem cibum su-

A mens, qui rationalis factus a D-o, deberem in paradisi voluptate versari, et cibo satiari divino, propter eam quam Christus nobis tribuit potestatem.

Nic ipse quem dico notus Romano senatui, feminisque primatibus, tunc cum primum una cum episcopo Athanasio, postea autem cum Demetrio episcopo pergeret Romam, et divitiis atque abundantia rerum sine invidiæ stimulo exuberaret, non testamentum in supremis suis fecit, non saltem unum solidum dereliquit, non partem aliquam substantiæ sororibus suis virginibus dedit, sed Christo easdem commendans. Qui vos seculi, inquit, vestram quoque vitam ordinabit ut meam. Erat autem cum sororibus ipsis septuaginta aliarum virginum numerus.

B Is itaque, cum venissem ad eum in principio juventutis, et peterem ut instrueret me ad mores vitamque monachorum in ipso primi adhuc ardore avi locatum (cui non tantum necessaria esset doctrina verborum, quantum jugis labor et fatigatio corporalis) quemadmodum domitor equorum bonus, productum me de civitatis internis usque ad quintum lapidem, ad ea quæ vocantur solitudinum loca, Dorotheo cuidam Thebano monacho (*Pallad., c. 2*), sexagesimum in spelunca agenti annum commendavit et tradidit, jubens mihi ut tribus apud eum annis morarer, ad contuenda atque frangenda illicitamenta vitiorum (noverat enim ipsius senis durissimam atque laboriosissimam vitam) præcepitque ut rursus ad ipsam redirem, ob spiritualis scientiæ notitiam atque doctrinam. C Ego vero cum illic implere tres, ut præceperat, annos non potuissem valida infirmitate correptus, ante finitas inducias triennii temporis ab ipso sublatus sum.

Erat enim vitæ ipsius cum immensa ariditate ac siccitate certamen. Per omnem namque diem in ardore maximo, et in solitudine circa littora maris lapides colligebat, singulisque annis celam struendo perficiens, iis qui fabricare non poterant, offerebat. Cum autem ei quadam die a me dictum fuisset: Quid

facis, Pater, in tanta senecta interficiens corpusculum tum sævis ardoribus? Respondit, hoc dicens: Occidit me, occido illud. Edebat vero unciam panis, uomque fasciculum olivæ vilissimæ, bibens aquæ modicam quantitatem, nunquam tamen eum, Deo teste, extendisse proprios pedes vidi, nunquam in matra, nunquam in lectulo quievisse, sed per universam noctem sedens intexebat funem quemdam ex arbore daetylorum, cujus pretio vesci solebat. Putans autem ego, quod ante me solum hæc faceret quæ videbam, scrupulosius etiam ab aliis ejus discipulis, qui separatim manebant, querendo cognovi, quia sic a prima ætate vivebat, nunquam tamen sponte, nisi ex maxima necessitate, dormivit, aut opere fatigatus, aut dum cibo utitur, si forte usque adeo eum somnus oppressit, ut paululum ei oculi clauderentur; frequenter enim cecidendo, nimia vi somni capite nutabat, panisque ex ipsis labiis oris cadebat; qui aliquando cum a me quodammodo cogere, ut vel momento temporis supra matram jaceret, contristatus ista dicebat: Si angelis persuadere potueris ut quiescant, persuadebis et ei qui Deo placere festinat.

Hic una dierum ad puteum suum me circa nonam horam transmisit, ut implerem cadum tempore refectiois instante. Accidit autem ut cum venissem, et aspidem casu in imo putei visam perhorruissem, vas vacuum reportarem, causamque timoris exponerem, dicens: Abba, mortui sumus; aspidem enim in puteo quo me miseris vidi. Subridens ille tantummodo diu me intuens aspexit, caputque concutiens dixit: Si placuerit diabolo per omnes se puteos vel serpentem vel testudinem facere, reliquumque genus venenosarum bestiarum, et in aquas fontium desilire, poterisne tu esse sine po'u? moxque egressus per semetipsum jejunus aquam traxit de puteo, ac prior ipse signatam degustans ait: Ubi crux adest, ibi nihil Satanae valet malignitas.

Sæctus iste Iidorus, qui benedictum quondam vidit Antonium, dignam rem memoria litterarum retulit mihi, quam ab ipso se dicebat audisse (*Pallad.*, c. 3). Potamiana quædam nomine puella admodum pulchra, ancilla cujusdam erat tempore Maximiani persecutoris, quam multis frequenter ac variis promissionibus dominus suus tentans, stupræ non potuit, ita ut ad postremum amore atque insaniam præceps, traderet eam illi qui tunc Alexandria præfecturam gerebat, scilicet ut Christianam ac maledicentem de persecutionis sævitia imperatoribus, pecuniam ei sub hac pactione promittens, ut si ejus acquiesceret voluntati, sine ullo eam supplicio reservaret ac redderet: si vero in contradicendi proposito permaneret, petiit ut tormentis desciceret, ne si vixisset, libidinis domini sui contemptrix videretur. Quæ cum exhibita ante tribunal fuisset, ejusque judex variis cruciatibus atque tormentis cuperet expugnare devotam voluntatem, et inter diversa supplicia vas quoque æris immensum ac ferventi pice repletum acerrima flamma succenderet, duplicem ei præfectus

A immitis posuit conditionem: Aut vade, inquit, et domini tui obtempera voluntati, aut scias te in ferventem hanc picem esse mittendam. Cui puella respondit, dicens: Numquam sit alter monitor talis, qui addici jubeat libidini castitatem. Ob quod ille nimio furore percussus, præcepit spoliatam eam in vas quod fervebat, 944 immiti. Hæc autem vox illius fuit: Per caput, inquit, imperatoris tui quod tu vereris, obtestor, ut si apud te statutum est his me tormentis necare, non simul totam, sed paulatim me in ferventem mitti jubeas picem, ut possis videri quantam mihi dederit ignotus tibi patientiam Christus. Quæ per unius horæ spatium, paulatim in abenum cadens demissa, defecit, ubi pix primum ebuliens ad ipsius colla pervenit.

B Plures autem viri digni habitaculo beatorum, feminae quoque obierunt tunc in Alexandrinæ ecclesiæ civitate, in quibus Didymus erat¹, oculorum quidem lumine destitutus, divinarum tamen Scripturarum peritia pollens: quem ego intra decem annos diversis temporibus quater vidisse me memini, quippe post octoginta et quinque annos vitæ terminum fecit (*Pallad.*, c. 4). Illic igitur quæ loquor captus est oculis, ut ipse retulit mihi, cum quartum ageret ætatis suæ annum: qui neque magistris traditus litterarum, neque prima unquam elementa cognoscens, habebat insitum bonum semper incolume, naturalem magistrum conscientiam suam. Quem tanta gratia scientiæ spiritualis ornat, ut in eo evidentissime quod scriptum adimpleretur, Dominus cæcos sapientes facit (*Psal.* cxlv). Testamentum quidem Vetus ac Novum ad verbum interpretatus est; sectas autem omnes tam subtiliter firmiterque exposita super ipsas ratione disseruit, ut omnium scientiam veterum peritiamque transiret. Qui cum me cogere quondam ut orationem in cella ipsius facerem, nec tamen ejus acquiescerem jussioni, hoc referendo dicebat: Ad istud, inquit, hospitium ter benedictus Antonius, dum me visitare dignatur, ingressus est; et rogatus a me ut in hoc loco flecteret genua et precem funderet, statim fecit, ac secundo noluit se rogari, ipsis me rebus docens sanctorum voluntatibus obedire. Quamobrem si vestigia ipsius, inquit, sectaris ac vitam quemadmodum monachus, et pro acquirendis virtutibus peregrinus, nolo contendas.

D Hoc quoque idem retulit mihi: Cum, inquit, grandi quadam sollicitudine ac tristitia fatigarer propter Juliani imperatoris infelicissimam vitam, ita ut quadam die usque ad vespertinas profundæ noctis horas non attingerem panem, anxietate confectus; forte accidit ut somno residens occuparer, et in quadam transmigratione animæ revelationem talem viderem: Quatuor equites cum albis equis per diversa discurrerent, clamantesque: Dicite Didymo, Hodie hora septima Julianus mortuus est. Surge igitur et cibum sume, et ad Athanasii episcopi domum mitte, ut ipse quoque cognoscat hoc. Natavit itaque, sicut ipse dicebat, et

¹ Origenista hic fuit.

mensum, et septimanam, et diem, et horam, et sic A
omnia si ut audierat approbavit.

Retulit etiam mihi et de puella quadam, cui nomen
erat Alexandra (*Pallad.*, c. 5), quæ relicta ea, in
qua erat civitate, conserat intra quoddam sepul-
crum, per foramen exiguum necessaria alimenta su-
scipiens, et neque viros neque mulieres unquam vi-
deas per annos decem. Decimo vero anno dormitione
ultima migratura seipsam composuit; quod illa, quæ
deferebat ei juxta consuetudinem cibum, retulit nobis,
dicens, nullum se tunc accepisse responsum; quo
audio, illitum ostium clausumque patefecimus, et
ingressi defunctæ corpus invenimus. De ipsa autem
et beatissima Melania mulier Romana, de qua paulo
post referam, ista dicebat: Vultum quidem ipsius
puellæ se videre non potuisse, stantem autem ad for-
amen sepulcri petiisse ut ei diceret causam ob quam
se in illo sepulcro concluderat. Quæ per memoratum
foramen locuta: Cujusdam animus, inquit, in me
læsus erat quondam, et ne viderer eum vel contristare
vel perdere, malui me ipsam in sepulcro dum vivo
recludere, quam nocere animæ ad similitudinem Dei
faciæ. Qua dicente rursus: Quemadmodum igitur
pati potes, o ancilla Christi, ut neminem prorsus vi-
deas, sed in solitudine tali contra acediam vel cogi-
tationes habeas tam jure certamen? Hoc illa respon-
dit: A principio, inquit, diei nonam usque ad
horam orationi vaco, ex hinc opus per horas singulas
faciens, reliquo autem temporis spatio cogitatione
discurro per sanctos prophetas, apostolos, atque
martyres, et patres archas; cæteris vero horis cibum
panis capio, appropinquante vespera cum maxima
quiete Dominum meum glorificans, finemque vitæ
meæ cum spe bona patienter exspectans.

Sed ne illos quidem tacitos præteribo, quorum vita
omnis in contemptu quodam propriæ salutis fuit, ut
ex hoc etiam bene meritos prædicemus, et legentibus
cautelæ studio consulamus.

CAPUT II.

*De quadam virgine. et de Nitriensibus monachis, Am-
mone, Or, Pambo, Ammonio, Benjamin.*

Virgo quadam solo nomine Alexandriæ fuit (*Pal-
lad.*, cap. 6), quæ quantum ad speciem pertinebat,
humilis videbatur; quantum autem ad propositum
ipsius, animæ inflatioris erat, variis opibus satis dives,
amatrix potius auri quam Christi; nusquam proce-
dere solens, non peregrino, non virgini, non vim pa-
tientem, non monacho, non ecclesiæ, non pauperi vel
exiguam stipem præbens. Hæc sanctorum Patrum
frequentibus monitis, nunquam a se tam inutile ani-
mæ pondus abjecerat. Habebat autem et nonnullos
parentes, inter quos filiam sororis suæ adoptaverat
sibi, qua sola diebus ac noctibus fruebatur, omisso
atque contempto amore cælestium. Nonnunquam
enim et hæc species, quam diabolus immittit, erroris
est, ut sub affectus colore, qui debere videtur affini-
bus, avaritia cupiditasque nutriatur. Quod autem nul-
lam dæmon cupiditatis et generis curam gerat, hinc
perfecto monstratum est; ipse enim est qui homines

in matres, in fratres, in patres cogit fieri parricidas.
Qui etiamsi prætereundis quibusdam aliquando videat
necessitudinem parentelæ, non ideo illud ut pro-
sit iisdem facit, sed ut animabus eorum injustitiæ
crimen accumularet, divinæ non ignarus sententiæ,
quæ injustos ab hæreditate regni cælestis excludit
(*I Cor.* vi). Potest sane quis spirituali scientia divi-
noque amore commotus, nec propriæ animæ salutem
contemnere, et suis parentibus, si forsitan egere vi-
deantur, vitæ alimoniam pie largiri; sed si penitus
animam suam conculeat et despicit, sola propinqui-
tatis sollicitudine occupatus, sententiam divinæ legis
incurrit, animam, ut dixi, suam deputans vanitati.
Sacer autem conscriptor ille Psalmorum canit de iis
qui animæ suæ curam metu maximo gerunt, dicens:
B Quis ascendet in montem Domini? 945 hoc est di-
cere, satis raro. Aut quis stabit in loco sancto ejus?
Innocens manibus, et mundo corde, qui non accepit
in vano animam suam (*Psal.* xxiii). Illi namque in
vano animam suam accipiunt, qui putant eam una
cum corpore dissipari atque dissolvi, virtutum scilicet
spiritualium contemptores.

Istam ipsam solo nomine virginem volens sanctus
ille Isidorus [*Lege Macarius, ex Palladio*] presbyter
detractione sanguinis (ut dicitur in proverbii solet)
facere a cupiditatis onere utcumque leviolem, tali
erga eam usus ingenio est. Præerat autem, ut prius
dixi, cellulis fratrum pauperum atque debillium,
idemque in primis juventutis suæ annis in lapidibus
et margaritis probandis videbatur peritus. Accessit
C igitur ad eam, dicens: Lapidibus ad me necessariis at-
que pretiosi smaragdi et hyacinthi subito venerunt;
et sive quis invenerit eos, sive furatus sit, scire
non possum; statuere autem ipsorum pretium ne-
queo, quia cujuslibet summam quantitatis excedant,
omnes enim simul quingentis solidis distrabuntur.
Si ergo eos tibi placuerit comparare, poteris unum
ex ipsis quingentis vendere solidis, et reliquos ne-
pitis tuæ monilibus deputare. Suspensa igitur omni-
modis illa quæ dicebatur virgo in affectu puellæ,
decipitur hujusmodi ornatu, et complexa illius pedes
orat et petit, ne quis memoratis lapides alter acci-
peret. Cui ille sanctus, dum avidè hortatur, hæc
dixit: Veni in domum meam, ut hæc quæ diximus
videas. Ad quod illa non acquiescens, sed magis
D quingentos solidos in sinum illius fundens, ait:
Quemadmodum vis, ipse eosdem lapides tolle, ego
enim nolo eum videre qui vendit. Acceptos ille igitur
quingentos solidos, pauperibus debilibusque mox
dividit. Post aliquantum vero temporis spatium, quia
magna opinio ipsius apud omnes Alexandriæ erat
(quippe qui et misericors esset, et in cultura Dei
præclarus et senior, qui jam usque ad centesimi
quoque anni curricula pervenisset, quod ego etiam
qui cum illo diu fueram, satis agnoveram), erube-
scebat eum virgo memorata super ipsis solidis ad-
monere.

Ad postremum cum illum forte in ecclesia repe-
risset, alloquitur: Quid, inquit, jubes, precor, de

lapidibus illis, pro quibus quingentos solidos dedimus? Cui ille respondit: Ex quo, inquit, mihi aurum dedisti, ex eo illud pro pretio ipsorum lapidum dedi, et si venire desideras, ac videre eodem in hospitio meo (illic enim jacent), veni et vide si possunt tibi placere; sin minus, aurum referes quod dedisti. Quo illa libenter audito, ad presbyteri domum pergit, in cujus superioribus feminæ debiles habebantur; in inferioribus autem viri. Ubi autem cum ea intra primas fores ingressus, dicit eidem: Quid vis primum videre, hyacinthos an smaragdos? At illa: Quod jusseris. Ducit itaque eam ad superiores domus partes, ostenditque ei conscissis feminas membris, et vultibus totis varia morbositate lacertatis, dicens ad eam: Isti sunt hyacinthi. Inde descendens, ostendit ei similes in inferioribus viros, et ait: Isti sunt smaragdi: si placent tibi, ipsos considera; sin minus, aurum recipere quod dedisti. Itaque egressa est domum, nimio rubore confusa, et plurimum tristis, quia videret se illa voluisse facere quæ Deo placere non possent. Moxque ægritudinem incurrit, ut rediit; non enim hoc secundum Dei fecerat voluntatem, sed ingeniosæ viri sanctissimi necessitate compulsa. Paulo post autem maximas presbytero gratias egit, propter quod puella, cujus nimiam curam gerebat, nupta quidem, sed sine filiorum educatione defuncta est.

Cum igitur per triennium in monasteriis (quæ circa Alexandriam sita sunt) commoratus fuisset (*Pallad.*, c. 7), et optimos illic viros abstinence virtutibus adornatos usque ad duo millia hominum, sanctissimosque vidisset, inde descendens, ad montem cui Nitriæ nomen est venit. In medio autem istius montis et Alexandrinæ civitatis, interjacet lacus qui Mariæ vocabulo nominatur, per septuaginta millium spatia diffusus. Quem cum uno ac medio transfretassem die, ad meridiam partem prælati montis accessi. Cui monti penitus deserta adjacent loca, quæ Æthiopiam usque tenduntur, et usque ad Mazicum ad mauritanum solum. In quo monte degabant quinque millia (ut arbitror) virorum, qui diversum propositi sui institutum tenentes, prout vellet possentque vivebant, ita ut alii quidem liceret manere si cuperet, alius cum uno tantum fratre si vellet, alius cum multitudine, si hoc desiderasset, habitaret. Quo in monte tam memoratis quam illis, qui ad ultimas se solitudines contulere sexcentis viris, septem pistrinis alimenta præbentur. Hujus igitur montis per totum annum usus hospitio, plurimumque a beatis Patribus instructus et doctus, ab Arsisio majore, et Putubasto, Agione, Serapione et Chronio, multisque seniorum spiritualium relationibus super iis qui ante ipsos fuerant, incitatus, usque ad alia solitudinis loca interioris accessi.

In ipso autem Nitriæ monte unam ecclesiam maximam vidi, in qua sunt tres arbores dactylorum, ex quibus singulis singula flagra dependent: quorum uno iniqui peccant monachi verberantur, alio latrones (si inciderint forte) cæduntur; tertio delicta eorum

A qui undecunque convicti in peccato vapulari meruissent, memoratas amplectentes arbores, et certas tergo accipientes plagas dimittebantur. Est etiam circa ipsam ecclesiam cella, suscipiens peregrinos ac pauperes fratres: in qua cum acceperint adventum quemlibet, per tantum illic tempus alunt, donec ipse propria voluntate discedat, biennio ac triennio, si voluerit quis, illic manere non prohibentes. Unius autem septimanæ ex quo venisset, ei otium dabant, reliquos vero dies quodcumque opus eundem facere cogebant; deputabantque eum aut pistrinis, aut hortulis, aut coquinis. Si autem honestior aliquis minusque aptus hujusmodi operibus videretur, legendum ei Codicem dabant, omnesque usque in horam sextam a conspectu ipsius et confabulatione prohibebant. In hoc monte et p'acentarii habentur et medici. Utuntur quoque vino; nam illic etiam vina venduntur. Omnes autem isti manibus conficiunt lineamentum, ex cujus operis emolumento nulli eorum quidquam deficit ad vitam. Est autem maximæ voluptatis, circa vespertinas horas ex unaquaque mansione monachorum varias audire voces, psalmos Christo canentium. Quo tempore si quis assistat et diligenter advertat, putabit se subito sublatum, et in paradiso constitutum. Ad ipsam vero ecclesiam s'o'o Sabbato et Dominico die convenire consueverunt.

Sunt autem in ipsa octo presbyteri, inter quos quandiu primus presbyter vivit, nullus præter ipsum alter aut sacra offert Deo, aut tractat (2), aut judicat, 946 sed silent semper, solo consensu honore contenti. Ille vero major Arsisius, et alii multi cum ipso senes sanctissimi, quos et ipse tunc vidi, ejusdem temporis cujus et beatus Antonius erant; qui nobis etiam sanctum Ammonem Nitriotem se nosse dicebat; illum, cujus animam dum ab angelis ferretur ad cælum, vidit Antonius. Illic ergo referebat quod et Pachomium Tabennasitem aliquando vidisset, virum prophetica gratia clarum, et in monasterio tria millia monachorum regentem; de cujus virtutibus post paululum loquar.

Ipsam autem Ammonem in hunc morem vixisse dicebat: Cum esset, inquit, puer a parentibus derelictus, et ad viginti duorum pervenisset numerum annorum, invitatus ab avunculo suo matrimonii vinculis illigatus est (*Pallad.*, c. 8). Cui cum resistere non posset ei quæ a parente ingerebatur necessitati, et in nuptiis jussus est coronari, et in thalamo sedere compulsus est, et omnia patienter sufferre sollemnium nuptiarum coactus est. Postquam autem universi a thalamo recesserunt novis nuptiis in lectulo collocatis, sanctus Ammon surgit e lectulo, ostium claudit, vocatque residentem benedictam illam, et vero unanimem conjugem suam, dicens: Veni, inquit, domita, ut tibi causam ipsam hujus conjunctionis exponam. Nuptiæ nostræ huc usque sunt tantum, nihilque in se amplius habent; bene ergo faciemus, si de reliquo quisque nostrum separatim quiescat, ut Christo placere possimus si intacta virginitate vivamus. Prolatum autem de sinu parvum libellum no-

scienti Scripturas sanctas puellæ ex persona Apostoli ac Salvatoris legebat, cui lectioni alia secundum sensum suum longe plura conjungens, exponebat eidem castitatis virginitatisque conversationem, ut illa post satisfactionem in lectu gratia divinitatis impleta diceret: Mihi quoque persuasum scias, domine, castam vitam libenter amplecti. Quid ergo jubere amplius velis exspecto. Cui ille, Hoc, inquit, jubeo et rogo, ut unusquisque nostrum separatim ab hoc die maneat. Ad quod illa non acquievit, dicens: In eadem quidem cella, sed in lectulis separatis manere debemus. Cumque hoc utrisque placuisset, decem et octo annos vixerunt, ita ut illa quidem totis diebus esset in cella, ille autem insisteret operi in hortulo quem colebat, et balsamum ea qua peritus erat arte conficeret. Quod tamen balsamum multo labore ad imaginem vinearum et plantatur, et colitur, et putatur. Vespertinis autem horis regressus domum orationibus factis, et cum eadem cibo sumpto, ac rursus nocturnis precibus ex more celebratis, ad opus solitum primo mane pergebat.

Interea dum eorum esset hæc vita, exclusa ab utroque penitus omni corporalis illecebra passionis, oratione sancti id quod aliquando cupiebant, obtinere cœperunt. Ait enim eidem ad postremum beata illa: Domine, inquit, mi, habeo quod dicam; in quo si me audieris, probabitur mihi quod me secundum Deum diligis. Hortatur ille ut quod ei placeret ediceret. At illa: Justum mihi hoc, inquit, videtur, cum ipse sis sexus virilis, et justitiæ totus inservias; cumque ego quoque propositi tui amuler viam, ut diversis ad multorum ædificationem mansionibus separemur. Inconveniens enim atque incongruum puto, propter me tantam in occulto te habere virtutem, nec ulli esse cognitum quod in hac castitate atque pudicitia Domini amore simul vivimus et manemus. Cui ille gratias agens, Deumque glorificans, ita respondit: Bene tibi placuit, mi domina soror; habe igitur hanc ipsam cellam, ego autem aliam mihi facere tentabo. Egressusque ab ea, mox interiora loca Nitriæ penetravit (nec dum enim tunc monasteriorum illic fuerat multitudo) fecitque sibi duarum volumina cellularum, atque ita in solitudine viginti aliiis annis ac duobus transactis, defunctus est; imo magis somno quievit, cum sexaginta duos ætatis suæ annos finisset. Per singulos tamen annos secundo semper videbat beatam illam conjugem suam.

De hoc illud miraculum sanctus Athanasius Alexandrinus episcopus retulit, in eo opere quo vitam descripsit Antonii, quod cum aliquando una cum Theodoro discipulo suo Lycum nomine fluvium cupiens transfretare, erubesceret sibi vestimentum detrudere, ne nudum unquam suum corpus aspiceret, subito sine navi in alteram fluminis partem angelo vehente translatus est. Iste igitur Ammon ita vixit atque obiit, ut ipsius animam sanctus videret Antonius, cum ab angelis ferretur ad cælum. Memoratum vero

¹ Cautè lege contra impassibilitatis assertores.

A fluvium navi ego cum metu transivi. Est enim illic derivatio quædam magni illius fluminis Nili.

In hoc etiam qui Nitrias dicitur monte, monachus erat quidam, cui Hor fuit nomen (*Pallad.*, c. 9), cujus virtutem multorum quidem fratrum testimonia prædicabant², specialiter tamen ancilla Dei Melania, quæ ante me ad loca ipsius montis accesserat; nam ego superstitem supradictum virum videre non potui. Hæc ergo de conversationis ejus virtutibus referebat, quod nec mentitus unquam fuerit, nec juraverit, nec maledixerit cuiquam, nec sine necessitate aliqua sit locutus.

Hujus montis habitator et beatus Pambo fuit. Quem et Dioscorus episcopus, et Ammonius, et Eusebius, et Euthymius fratres, et Origenes, et Dracontius viri admirabiles et nepos (3), habuerunt magistrum. Qui Pambo et cum multis ac variis virtutum prærogativis, palmisque præcelleret, inter ipsas etiam hoc habuisse præcipuum memoratur, quod intantum auri argentique contemptor fuit, ut præceptum Domini videretur implese. Referbat ergo mihi venerabilis ipsa³ Melania, quia profecta de urbe Roma, Alexandriam priusum fuisse ingressa. Cumque multa de ipsius viri virtutibus Isidoro presbytero et Xenodocho referente cognovisset, et eodem duce ad eum in solitudinem pervenisset, obtulisse se illi trecentas argenti libras, ac precatam fuisse ut aliquid ex ejus rebus acciperet. Qui cum sederet, inquit, et vimen intexeret, sola me voce benedixit et ait: Det tibi mercedem Deus. Deinde dicit œconomio suo: Suscipe caute, et divide per omnes qui sunt tam in Lybia, quam in insulis fratres: hæc enim monasteria plus videntur egere quam cætera; hoc quoque ei præcipiens, ne quid ex ea pecunia iis qui in Ægypto degunt daret, propterea quod regiones illas alimentis secretè amplius abundare. Cum autem memorata femina, sicut retulit mihi, staret, et benedictionem pro munere dato expectaret aut laudem, nihilque ab eo audiret, ulterius ait ad illum: Scito, domine, trecentas esse in hac argentaria libras. Qui iterum nec sursum quidem prorsus aspiciens, ita respondit: Cui exhibisti hæc, o filia, non opus habet a te mensuram cognoscere, nam qui montes lance pensavit (*Isaiæ* xl, 12), multo **347** amplius novit quantum sit hujus pendus argenti. Et si quidem mihi istud offerres, competenter hoc diceret; cum autem non mihi, sed illi Deo, quem non speravisse, imo amplius honorasse duos illos nummos agnovimus (*Marc.* xu, 42), tace, quiesce.

Sic autem Dominum ordinasse dicebat, ut post paululum tempus, postquam ad ipsum venerat montem, Dei servus ille requiesceret; qui non agitudine, non febre aliqua fatigatus est, sed sportellam consuendo septuagesimæ ætatis suæ anno quæ eum in pace. Ante horam vero qua de sæculo exiens spiritum suum Deo commendarat, vocavit me, et in postrema consummatione sui operis confidenter ait:

² Ille Hor fuit Origenista.

Accipe hanc sportellam de manibus meis, quia non habeo aliud quod relinquam tibi, ut memor sis mei. Cujus corpore involuto in linteo, et sepulturæ tradito, ex desertis locis abscessi usque ad finem proprium, hæreditatem sancti illius habens mecum

Hic ipse Pambo in fine vitæ suæ, ipsaque hora qua exiturus erat e sæculo, assistentibus ei Paulo presbytero et œconomo, et Ammonio, sanctitate famatis viris, et cæteris fratribus, hoc dixisse memoratur: Ex quo veni in istum solitudinis locum, et habitavi in cellula quam meis manibus extruxi, panem gratis ab aliquo me manducasse non memini, nec verbum usque in præsentem horam locutus sum, de quo pœnitentiam agere debuissim: ita tamen ad Dominum meum pergo, tanquam necdum divinæ servitutis cultum attigerim. Asserebant autem nobis referentes, et testimoniis confirmantes suis Paulus et Ammonius servi Christi, quia nunquam cum aliquo interrogatus fuisset vel de spiritu libus vel de sæcularibus scriptis, cito responsum sciscitantibus dedit: sed semper necdum se quod responderet invenisse dicebat. Sæpe autem et cum mensium spatia fluxissent, nec sic quidem responsum quærentibus dabat, adhuc se non asserens pervenisse ad notitiam veritatis. Tam diligentes autem cautasque secundum Deum sententias proferebat, ut eas omnes tanquam ab ipso Deo prolatas suscipere. Hanc enim Antonium quoque illum magnum in suis sermonibus perhibent habuisse virtutem.

Factum etiam hujusmodi ipsius Pambo in ter alia fertur (*Pallad.*, cap. 11), quod cum Pior monachus venisset ad eum proprium panem ferens, et ob hoc ab illo reprehensus fuisset, interrogatus ut diceret cur hoc fecisset, respondit dicens: Ne hospes ab hospite gravaretur; quem ille tantum tacendo reprehensum dimisit continuo. Post aliquantum vero temporis ad Pior, Pambo memoratus accedens, perfusum aqua panem, ut ab his edebatur, exhibuit. Qui interrogatus cur hoc fecisset, respondit: Idecirco aquam addidi, ne tibi onerosus essem.

Præfatus autem Ammonius discipulus ipsius (*Pallad.*, cap. 12), alique tres fratres, et sorores duæ, summo Dei cultu et amore flagrantes, cum ad deserta pervenissent loca, separatas sibi mansiones fecerunt, ita ut grandi a semetipsis spatio separarentur. Hunc ergo Ammonium, quia supra modum lectioni scripturarum vacabat, civitas quædam episcopum sibi fieri postulavit: cujus cives cum hoc a benedicto Timotheo quodam petissent, et ille dixisset: Adducite eum ad me, et faciam ut vultis; cum magna multitudine ad eum, quo facilius abstraheretur, ingressi sunt, captumque se ille perspicuens, rogare cœpit eos, et per sacramenta firmare, acquiescere se omnino non posse ut vel exiret de solitudine quam tenebat. Cumque videret non concedi sibi ut faceret quod petebat, ferro autem sinistra radicitus (cunctis viventibus) secuit; hæc dicens: Vel nunc probabitur vobis impleri non posse

* Hic Ammonius fuit Origenista.

A quod cupitis, jubente lege divina nullum aure præcisa oportere fieri sacerdotem. Et ita demum relicto eo, ad propria reverterunt. Cum vero remeassent, et episcopo ista dixissent, ille respondit: A Judæis lex ista servatur; ego autem si dederitis mihi aliquid etiam naribus truncum, sed moribus probum, non eum dubitabo episcopum facere. Hoc audito pergunt ad ipsum instantissime, eum rursus rogantes; quo non acquiescente, vim quoque inferre tentabant. Quibus juratus ille respondit: Si me cogere volueritis ulterius, etiam linguam meam (quia propter ipsam mihi molesti estis) absceidam. Tunc demum sic eum, cum super hoc nihil proficerent, reliquerunt.

B Cujus Ammonii fertur tale miraculum. Cum quædam delectatio carnalis sine ulla corpusculum ejus intermissione vexaret, candenti ferro propria membra laniabat, ut ex omni parte plenus esset semper ulceribus. Esca vero ejus fuit hujusmodi. A juventute sua usque ad obitum crudis est usus cibis, interdum etiam præter panem. Vetus autem Novæque Testamentum memoriter retinens, etiam libros eloquentissimorum virorum Didymi, Pierii, atque Stephani [*Pallad.*, Athanasii et Basilii] usque ad sexcenta millia versuum legendo transivit. Hæc autem de eo testificantur etiam Patres sanctissimi in eremo commanentes. Hujus etiam prophetica virtus multis innotuit. Inter fratres vero qui secreta eremi diligebant, nullus illo in officio consolationis superior. De hoc sententiam beatus Evagrius spiritualis vir et virtute discretionis præcipuus, proferebat, dicens nullum se videre hominem qui sic superaverit corporeas passiones. (*Cautè lege.*)

[Hic idem sanctissimus cum a Ruffino (4) temporis illius præfeto prætorii multiplicitate supplicatione rogatus fuisset, ut magno illo Ammonio Constantinopolim ob necessarias eremi actiones adveniente, ipse quoque dignaretur venire, vehementer id precantibus sanctis diversarum provinciarum episcopis, aliisque quampluribus eremitis (qui ad dedicationem basilicæ, quam ipse considerat, convenerant), memoratum Ruffinum propriis manibus suscepit sacro fonte mundatum. Quem suæ conversationis merito plurimum veneratus est, sancto Ammonio cupiens in omnibus obedire: qui post dormivit in Domino, sepultusque est in basilica, quæ appellatur Ruffiniana; in cujus sepulcro curari feruntur cuncti diversis febribus laborantes.] *

In monte Nitriæ, de quo supra diximus (*Pallad.*, cap. 13), quidam vir fuit mirabilis, nomine Benjamin, per octoginta annos in abstinentiæ virtutibus summam donorum spirituum gratiam consecutus: qui sive manus cuiquam imposuisset, sive olei benedictionem dedisset, ab omni languoris molestia solvebatur. Hic ergo qui talibus divinæ gratiæ muneribus præmunebat, ante octo menses dormitionis suæ aqueo languore pervasus, in tantum miseraunda plu-

* Hæc inclusa desunt Palladio.

guedine suæ carnis intumuit, ut nostris temporibus A secundus Job putaretur.

Asumens itaque nos Dioscorus episcopus, qui tunc presbyter Nitriæ fuit, me et beatum Evagrium hoc modo est allocutus: Venite, et videte 948 novum Job, in tanto tumore corporis atque insanabili passione singularem patientiam possidentem. Euntes igitur vidimus hominem tanto corporis tumore distentum, ut minorem manus ejus digitum, utrarumque manuum nostrarum conjuncti digiti minime complecti valeret. Cumque non possemus dura passionis ejus diu respicere, oculos nostros ab eo defleximus. Tunc ille beatus Benjamin ait nobis: Orate, filii, ut homo meus interior isto languore sit liber; hoc namque corpus nec sua me sanitate sublimem reddidit, nec dolore dejectum. Per octo itaque menses illos facta est ei sella latissima, in qua incessanter sederet, jam non valens in lectulo requiescere propter reliquas corporis necessitates. Qui tamen in hujusmodi sui corporis passione constitutus, alios Dei gratia sanare consueverat quolibet languore vexat s.

Necessarium igitur existimavi referre hujus sanctissimi passionem, ut non admiremur quoties viris justissimis quædam corporales necessitates contingunt. Defuncto autem viro fortissimo, postes januarum (nec enim aliter tanti tumoris corpus ejici potuisset) sublatis sunt.

CAPUT II.

Vita abbatis Apolloni cognomento Ex negotiatoribus, et duorum aliorum fratrum conversorum.

Apollonius quidam nomine (*Pallad., cap. 14*), unus ex negotiatoribus revertens sæculo, montemque Nitriæ habitans, cum jam neque artem discere prævaleret senio præpeditus ætatis, neque abstinentiam spirituali Scriptura mandatam exercere, hujusmodi continentiam sibi instituisse cognoscitur. Ex propriis pecuniis atque laboribus, omnem remedium speciem atque cellaria in Alexandria comparans civitate, cunctis fratribus languentibus necessaria exhibebat. Videres autem eum a principio diei nonam usque horam universa tam vivorum quam seminarum monasteria peragrantem, et per singula ægrotos ostia visitantem, portantemque secum uvam passam, malogranata, ova, siligines, quæ maxime necessaria videntur infirmis. Ad talem vitam, cui solum aptus D erat, suam hic famulus Christi instituerat senectam; qui tamen ante obitum suum cum aliquem sui similem reperisset, ei omnem ministerii hujus suppellectilem tradidit, comprecatusque est eum, ut hujusmodi curam fratribus exhiberet. Cum enim quinque millia monachorum in supradicto monte consistant, necessaria vel maxime talis sollicitudo est et consolatio, sine qua in desertis illis non vivitur locus.

Alii etiam duo quidam fratres fuerunt¹, quorum pater emendis vel mutandis mercibus studens, usque ad Hispaniam semper negotiando pergebat. Quo

¹ Palladius, c. 15, 16, vocat *Pacesium* et *Isaiam*, atque ita hic Ms. etiam habet.

mortuo, diviserunt inter se substantiam ejus, quæ in mobilibus tantum erat: in auro quidem quinque millia solidos, in mancipiis vero vel vestibus quidquid invenire potuerunt. Isti igitur uno animo communique consilio inter se tractare cœperunt, dicentes invicem sibi: Quam, frater, eligimus viam vitæ! si mercationem in qua pater noster vixit arripimus, etiam ipsi labores nostros aliis relinquemus, nosque fortasse euntes in pericula, præcipitis vel mariis (ut assolet) fluctus, vel latronum tela consument. Sequamur igitur, frater, solitudinem magis vitamque monachorum, ut et paternam hereditatem lucremur, et animas nostras nulla rerum malarum contagione perdamus. Quod propositum cum utriusque placuisset, in electione solitariæ vitæ diversum singuli tenuerunt iter.

Divisis igitur quas pariter reliquerant rebus, unum quidem habuerunt uterque propositum ut placerent Deo, sed non in una institutione vivendo ambo placuerunt. Alter enim ex ipsis omnibus suis rebus per omnia monasteria, et ecclesias, et carceres divisit, artem sibi reperit quendam, ex qua quotidiani cibum panis acquirens, et quam elegerat vitæ et rationi vacabat; alter autem nulli ex substantia propria quidquam delit, sed monasterium sibi fecit, ubi paucis secum fratribus collocatis, omnes advenas, omnes senes, omnes pauperes, omnes suscipiebat infirmos, et per Dominicæ ac Sabbati diem ternas et quaternas mensas indigentibus exhibebat, hisque universam suam substantiam modis quoad vixit expendit. Quo utroque defuncto, beati auctoris, diversis C opinionibus probabilis vitæ consummatione celebrantur. Et iste quidem aliis, ille vero aliis semper placebat.

Ex quorum laudibus orta inter fratres contentione, quod uterque videretur fuisse perfectus, ad sanctum Pambo, ut ab eo verum cognoscerent, pergunt. Quem cum judicem elegisse se dicerent, peterantque ut quis e duobus fecisset (melius eloceret), utrumque ille apud Deum perfectum esse respondit. Nam alter quidem ex ipsis Abrhæ, alter Eliæ moribus vixit. Cumque non sedato intra se certamine dicerent, deprecantes, quemadmodum pares possunt videri, et non magis præcedat ille qui evangelica præcepta complevit, qui cuncta vendidit, pauperibus donavit, quique per omnes horas, omnes dies, omnesque noctes, Dominicam crucem portans, perpetua Salvatorem oratione comitatur? Cumque alii diversa ex parte contenderent dicerentque, Quia iste, quem nos amplius prædicamus, tantum circa agentes suum ostendit affectum, ut ageribus publicis assideret, tribulantes undecunque colligeret, et non suæ tantummodo consuleret animæ, sed multas atque multorum curando infirmitates, ac necessaria præbeundo salvaret. Itaque beatus Pambo ad utrosque respondit: Idem iterum vobis loquor, pares ambo sunt apud Dominum, et utrisque me satisfacurum puto. Hic enim si tam perfectus monachus non fuisset, dignus

perfecto non esset ut eum bonitati illius compararem; ille vero reficiens egenos atque peregrinos, aliquod ex ipsa communione solatium sentiebat. Nam et si labores ipsius esse magni oneris videbantur, attamen habebat et requiem aliquam cum labore. Expectatis autem, ait, ut super hoc (Deo revelante) cognoscam; quod cum veneritis ad me, deinceps audietis. Post paucos itaque dies cum eum rursus rogarent, beatus ille ita respondit, dicens: Ante Deum vobis loquor, utrosque in paradiso simul stare conspexi.

CAPUT IV.

Vita Macarii monachi homicidæ.

Juvenis quidam, qui Macarius dicebatur (*Pallad.*, cap. 17), annorum decem et octo, dum cum æquævis suis pecora pascens juxta lacum (cui Mariæ nomen est) ludit, homicidium fecit invitus; nullique quidquam dicens, ad deserta perrexit, in tantum humano atque divino territus metu, ut amens factus per triennium videretur, dum sine tecto in 949 solitudine permaneret. Est enim terra ipsa semper sine pluviis. Norunt hoc quod loquor cuncti, qui et scripturarum lectione, et experientia rerum periti sunt. Ipse beatissimus, quem dico, in deserto sibi cellulam fecit. In qua viginti quinque annos ætatis suæ vivens, talem divinam gratiam meruit, ut exsultans solitaria vita, illuderet dæmones atque despiceret.

Hic mihi, apud quem multum temporis feci, interroganti quas animus ipsius de facto homicidii cogitationes haberet? usque adeo se tristem non esse dicebat, ut ex ipso homicidio quod ignarus admiserat, Deo gratias actitaret. Inde enim aiebat occasionem sibi salutis allatam: dicebat autem, Scripturarum testimonia proferens, quod nunquam magnus ille famulus Dei Moyses divinitatis meruisset intuitum, neque tantum assecutus donum Dei fuisset ut mysteria cœlestia ac sancta conscriberet, nisi Pharaonis regis metu propter homicidium quod in Ægypto admiserat, ad Sina montis deserta fugisset (*Exod.* 11).

Hæc autem ego dico, non ut ad homicidium quemquam videam incitare, sed ut ostendam magis, quod ex malis rebus interdum, si in eas incidamus iaviti, occulta Dei providentia ad virtutis gloriam pervenimus; alia enim genera virtutum necessitati ascribimus, alia voluntati.

CAPUT V.

Vita beati abbatis Nathanaelis.

Fuit alter quidam de antiquis viris nobilissimus agonista, nomine Nathanael (*Pallad.*, cap. 18), quem ego supersitem quidem videre non potui; quieverat enim ante quindecim annos adventus mei: ab illis tamen qui una cum ipso per multum tempus vivebant monachis virtutem ipsius viri diligentius requisivi. Ostenderunt autem mihi et cellam ipsius, in qua manere consueverat, in qua tamen post ipsum nullus habitavit, eo quod viciniam ipsius loci homines incolabant. Tunc enim cellam suam ille beatus constru-

xerat, quando raro adhuc aliqui se ad secreta solitudinum conferebant.

Hoc autem ab illis magnum continentiae bonum de memorato agnoscebam viro, quod tantæ in cella sua patientiæ fuit, ut in proposito suo nunquam omnino titubaverit, ex quo primum irrisus atque tentatus videbatur a dæmone, qui omnes et illudit et fallit, cujus fraude ex priore, acediam perpessus, cella dicitur recessisse, aliamque vicinam vico cuidam fabricare cœpisse. At ubi et perfectit alteram mansionem, et in ea cœpit habitare, post tres vel quatuor menses, per noctem ad eum dæmon accessit in speciem militis, imaginemque carnificis figuratus, qui panis obsitus, sordere deformiter, sonumque flagris facere videbatur. Ad quem beatus Nathanael hæc dixit: **B** Quisnam, inquit, tu es, qui talia in hospitio meo facere conaris? Ille respondit: Ego sum qui te ex priore cella fugavi, quæ nunc veni, ut ex hac quoque mansione te pellam. Quo audito, ille ubi illudum se vidit a dæmone, reversus est statim ad habitaculum prius, ac triginta et septem annos in eadem mansione complevit, ne ipsum quidem limen egrediens, contendendo cum dæmone quem superare cupiebat. Qui quidem tantis eum machinationibus impugnando vexabat, ut quocumque modo cellam suam cogeretur exire, quantas singulatim referre non possum.

Inter quæ immundus ille spiritus hoc quoque aggredditur, ut eum a propositi sui lege deflecteret. Captato namque adventu quorundam septem sanctorum episcoporum, qui ad requirendum eum sive providentia Dei, seu dæmonis tentatione venerunt, cum episcopos ipsos post orationem factam egredientes, ne uno quidem passu prosequeretur, dicunt ad eum diaconi episcoporum: Superbam rem admodum facis, abba, quod non deducis sanctos episcopos. Quibus hoc ille responsum dedit: Ego et dominos meos episcopos veneror, et omnem clerum debita honorificentia prosequor, cunctorumque hominum me extremum esse non dubito; sed et h'is et universo sæculo mortuus sum: oculum autem propositum et mei cordis arcanum Deus novit, propter quod sanctos non prosequor viros. Deceptus igitur dæmon ac lapsus de spe præsentis ingenii, aliam contra ipsum autem novem menses obitus ejus artem machinatur.

D Fit subito parvulus puer veluti annorum decem, minans asinum, panes in cista ferentem: qui cum ad cellam ipsius multa satis nocte venisset, asinum in terram ruisse simulavit, et clamantem parvulum finxit. Abba, inquit, Nathanael, miserere mei, et manum mihi porrige. Audita ille ista quasi pueri parvuli voce, intra ostium, cujus partem recluserat, stat dicens ei: Quis es tu? vel quid a me cupis fieri? Puer sum, inquit, illius monachi, et eidem panes porto, quia ipse frater tuus agapen facturum est. Crastino autem illucescente Sabbati die, necessaria est hæc oblatio spiritualis. Quæso igitur ne despicias jacentem, ac ferarum morsibus tradas; multæ enim belluæ illa esse per deserta noscuntur.

Stabat sanctus Nathanael velut æneus, et vehementer incertis cogitationibus stupens, sensuque turbato secum ista versabat: Necessè est me aut misericordiam, quod est maximum in præceptis divinis, non facere, aut a proposito deviare. Ad postremum autem rationabili confirmatus ingenio, satis esse melius judicavit, si et diabolus erubesceret, et tantum ei ac tot annorum meritum non periret. Oratione igitur ad Deum facta, respondit ei, qui quasi parvulus loquebatur: Audi, infans, credo in ipso cui servio, qui dominatur omni spiritui, quia si necessarium habes alicujus auxilium, ipse præstabit, nec tibi aut feras aut quempiam alium nocere patietur. Si autem quædam res ista tentatio est, jam nunc Dominus meus aspiciat, et suam faciens voluntatem, non me ex cæcædi concedat ulterius. Tunc clauso ostio, se recepit. Confusus autem dæmon et victus, resolutus est in turbinem venti, et in sues agrestes [*Ms.*, onagros], discensibus ac strepitu lascivientes. Hæc beati Nathanael vita fuit perpetua, hic finis, hæc palma.

CAPUT VI.

Vita duorum magnorum Macariorum, unius Ægyptii, alterius Alexandrini, necnon et Marci monachi.

Illæ autem quæ de prædicabilibus ac beatis referuntur viris duobus Macariis (*Pallad.*, c. 19, 20), ut innumera atque infidelibus incredibilia dubito referre vel scribere, ne forte etiam mendacis nomen incurram. Quod autem apud Deum pereant omnes qui loquuntur mendacium, sententia sancti Spiritus declaravit (*Psal.* v). Me itaque, fidelissime virorum Lausæ, gratia Domini non mentiente, tu quoque **950** sanctorum triumphis incredulus non existas.

Ex his duobus Macariis unus quidem genere Ægyptius, alter vero junioris tempus ætatis vincens virtutibus, Alexandrinus negotiator erat [*Ms. addit*: qui poma vel legumina, nucesque vendebat]. Prius tamen de illo Ægyptio loquar qui vixit nonaginta omnes simul annos: ex quibus sexaginta in desertis implevit locis, ad quæ juvenis fuerat ingressus trigesimo ætatis suæ anno; tantoque abstinentiæ monachillis intra decem annos vixit certamine, ut jam tunc discretions sapientiæ præmunitus, senis puer nomen acciperet, eo quod velocius ad matura conscendit certamina. Ubi enim primum esse quadragenarius cœpit, et contra spiritus aërios, et in curationibus hominum, et denuntiationibus futurorum divinam gratiam meruit, postremo etiam sacerdotis (ut dignus erat) nomen accepit. Discipulos hic secum habebat duos, in desertis interioribus quæ Scythim vocantur: quorum unus minister ipsius erat, nec ab ejus latere recedebat, propter eos qui causa curationis frequentare consueverant; alter autem separatim in propria cella manebat. Post aliquantum autem temporis dum prævidentibus futura oculis intuebat, ait Joanni nomine ministro suo (qui postmodum etiam ad presbyteratum, loco ejusdem sancti Macarii meruit pervenire): Audi, inquit, me, o Joannes frater, et suadenti mihi id quod tibi proderit acquiesce. Tentaris enim, et te cupiditatis atque avaritiæ spiri-

us vexat; sic namque vidi, et scio quod si acquieveris mihi, consummaberis in hoc quem adeptus es loco, et gloriaberis, et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo (*Psal.* xc); sin vero me audire nolueris, Giezi tibi finis adveniet, cujus et morbo laboras (*IV Reg.* v).

Evenit igitur ut post obitum beati viri, tam salubria ejus dicta contemneret post quindecim vel viginti annos: unde eum ita totum ille execrabilis morbus invasit (eo quod in pauperes fratres, more Judæ, furti crimen admiserat), ut non posset incolomis vel una pars ejus corporis inveniri, ne in tali quidem spatio quod unus alicujus digitus occuparet. Est ergo et hoc ex iis quæ sanctus Macarius longe ante prædixerat.

De cibo autem ejus et potu referre superfium putato, præsertim cum etiam a negligentioribus monachis videamus ista servari, ne aut deliciosis aut sæcularibus parces esse dicantur, maxime in illis locis, ubi vix necessaria ipsis alimenta sufficiunt, et ubi sunt tantorum quæ imitari student exempla sanctorum. De aliis igitur meritis ipsius loquar. Sine intermissione semper in quadam esse translatione animæ putabatur, imo magis plurimum vitæ suæ tempus cum Deo agere, et cælestibus amplius quam terrenis negotiis interesse; in quo et divina quædam miracula fuisse memorantur.

Nam Ægyptius quidam cum amore vesano alienæ uxoris arderet, nec posset ad effectum tam scelestæ cupiditatis pervenire, eo quod illa pudicitiam dedita, virginitatis suæ conjugem nimis amaret, maleficum precatus est, ut aut se amari ab ea faceret, aut quocunque illam modo a marito proprio repulsi. Maleficus autem multis muneribus illectus, solito propriæ artis ingenio, fecit illam equam videri, non feminam. Quam ubi talem vir ejus, domum regressus, aspexit, tam monstruosa novitate turbatus (quod jacere in lectulo suo equam videret), ingemiscebat ac flebat, eo quod ipsum alloquens animal, nullum loquentis poterat audire responsum. Rogabat igitur presbyteros ipsius vici, duxitque eos domum, et quid illa pateretur ostendit. Et ne tunc quidem causam tantæ calamitatis agnoscit. Quæ tamen jam per triduum, nec ut equa feno, nec pane ut homines utebatur, utriusque escæ alimoniis desituta. Ad postremum ut magnificaretur gloria Dei, et ut sancti illius Macarii virtus innotesceret cunctis astantibus, subito in cor mariti ejus ascendit, ut cum ea loca deserta penetraret. Illigatam igitur eam ita ut jumenta vinciri solent, ad deserta deduxit; cumque jam sancti Macarii cellulæ appropinquaret, juxta quam monachi stabant, objurgare cœperunt memoratum virum ejus, cur cum equa ad monasterium venire voluisset. Ad quos ait ille: Veni huc ut possim misericordiam sancti orationibus promereri. Illisque interrogantibus quid mali haberet: Uxor, inquit, mea est hæc, sed in equam videtur esse conversa: habet autem hodie tertiam diem ex quo nullum penitus cibum sumit. Quod cum eupradicti fratres oranti sancto Ma-

caro (cui jam et hoc ipsum Deus notum fecerat) retulissent, et pro eadem instanter oraret, hæc fratribus dixit: Vos, inquit, equi estis, qui equorum habetis oculos; illa enim mulier, nec transfigurata in aliam naturam videtur, nisi eorum oculis qui præstigiis vanitate falluntur. Confestimque benedictam capiti ipsius nudæ infundens aquam (oratione completa), subito videri eam omnibus feminam fecit, jussitque eam refici, et gratias agentem Deo cum conjugæ suo remeare præcepit, hæc dicens: Nunquam omnino a communione sanctorum mysteriorum separeretur, nunquamque ab ecclesiæ oratione discedat. Hoc enim idcirco perpessa est, quia per septimanas quinque mysteria divina non attingit.

Aliud iterum ipsius factum proloquar. Per longum temporis spatium, cuniculum quemdam sub obscuro terræ profundo a cella sua duxit, per dimidii spatium stadii usque ad soli alterius summitatem: ubi speluncam sibi proprio sudore perfecit, ut quoties ferre non poterat molestiam frequentantium, relicta cella sua per occultum iter se ad speluncæ latebras conferret, itaque a nullo unquam se voluisset videri. Referebat ergo nobis quidam de studiosis ipsius aliquando discipulis, quod quoties de mansiuicula sua ire ad speluncam solebat, viginti et quatuor eundo orationes, et totidem redeundo faciebat.

De hoc ipso fama vulgavit, quod et mortuum suscitavit, dum quemdam hæreticum vult docere, qui resurrectionem corporum negabat futuram. Quæ fama in desertis illis locis, sicut est vera, permansit.

Ad hunc aliquando filium juvenem dæmone laborantem, lamentans mater exhibuit, eumque duo in singulis lateribus vinctum tenebant viri. Cujus dæmonis hanc operam esse dicebant: Posteaquam infelicem hominem, trium modiorum panes edere, et unius amphoræ lagenam [*Ms.*, vel cilicensis lagenæ aquam] bibere cogisset, ructando universa quæ devoraverat, in aerem quemdam fumumque convertere consueverat, atque ita omnia vel comesta vel potata quasi quodam ignis ardore solebat absumere. Est autem et legio dæmonum, quæ flammea nominatur. Sicut enim inter homines, ita et inter illos multa est distantia, non naturalis substantiæ, **951** sed diversæ ac dissonæ voluntatis. Iste igitur juvenis, cum ei tam enormes cibos mater propria parare non posset, edebat frequenter egestionem sui corporis ac bibe-
bat. Ob quod flens mater infelix de intolerabili calamitate filii sui, sanctum illum, ut miserabilem juvenem curaret, orabat. Cumque continuas apud eum preces plurimasque fudisset, orante super illum, Deumque precante viro sanctissimo, post unum vel alterum diem cœpit tanti mali medicina procedere. Ait autem matri ipsius: Quantum vis ut comedat filius tuus? At illa, Decem inquit, panes. Quam ex hoc sanctus ille reprehendens: Quid, inquit, locata es? Septem itaque diebus jejunans et orans pro eo, tres omnibus libras panis jussit accipere, ita tamen ut opus propriis faceret manibus. Quem hoc modo per

A gratiam Dei curatum, et ad pristinam valetudinem reductum, propriæ reddidit matri. Hoc quoque miraculum per sanctum famulum suum Deus fecit, quem virum ego in corpore videre non potui; ante annum enim quam ad illas solitudines introirem, ille tantus decertator quievit in Domino.

Illum autem Macarium qui Alexandriæ presbyter fuit, vidi in his locis quæ Cellæ nominantur, in quibus Cellis ego per annos novem mansi; in quibus triennii tempus cum eo vixi, et illa quidem miracula sub oculis meis fecit, alia vero ex ore ipsius didici, cætera autem aliorum relatione cognovi.

Habebat itaque hoc in proposito vitæ suæ, ut si quid magnum a quibuscunque sanctis in abstinentia fieri didicisset, hoc ferventer impletet. Cognito igitur a quibusdam quod Tabennensiotæ nihil cocti cibi per quadragesimam totam edere dicerentur, statuit intra semetipsum, ut per septem annos nihil quod coctum fuisset igne, gustaret, sed crudo tantum olere contentus esset; ita ut si forte unquam leguminis aliquid reperisset, neque inde gustaret. Hoc ergo cum amplius quam volebat imitando fecisset, de reliquo, tanquam nihil esset grave, contempsit.

De alio iterum qui unam tantam panis libram comederet, audivit hic eximius monachorum, cupiensque eum imitari, contractam atque in partes redactum modicas buccellatam (5) in lagenas misit, et statuit tantum ex eo edere, quantum posset manus ipsius una proferre; et ita mihi lætus ipse postea referebat, hoc dicens: Plures quidem particulas buccellati intra lagenam comprehendebam, totum tamen quidquid intrinsecus tenere potuissem, foras proferræ non poteram propter angustias oris exigui. Publicanus etenim meus, ut omnino non ederem non sinebat. Per triennium ergo sub hac observatione vixit, quatuor aut quinque tantum uncias panis assumens, et tantundem bibens aquæ, unumque expendens sextarium olei, quod per totum illi annum sufficiebat.

Aliam rursus propositi ipsius agnosce virtutem. Illic virorum fortissimus somnum aliquando vincere statuit; et hoc ipse dicebat, quod per viginti dies nec semel quidem sub tectum aliquod fuisset ingressus, ut sic vinceret somnum, diurni quidem æstus ardoribus flagrans, nocturno autem frigore tremens, et quemadmodum ipse referebat, ipse velocius ad tectum rediisset, somnumque cepisset, usque ateo sibi aruisse jam crebrum intelligebat, ut sine sensu propemodum putaretur. Vici ergo, inquit, quantum ad me pertinet somnum; natura vero, quem exigebat usum debitum, cessi.

Hic quodam die dum in cella sua matutinus sole-
ret, calicem sensit: a quo vulneratus in pede, dolensque eum manu sua peremit, qui et moriens, plurimum crucuris effudit. Reprehendens igitur factum suum, in eo quod injuriam propriam vindicasset, ita econdemnare se voluit, ut in pratis eorum locorum quibus Scythiæ nomen est, qui in solitudinibus extremis jacent, nudus per sex menses sederet, ubi

culicea, crabronibus similes, aprorum quoque perforant cutem. Ergo illic exulceratus est totus, quibusdam tuberibus per omnia ejus membra turgentibus, et unus crederetur ex illis esse, qui elephantiosi vocantur. Post sex autem menses regressus ad cellam suam, sola (quod ipse esset Macarius) ejus voca patefactum est.

Hic idem desideravit aliquando (sicut solebat referre) hortum, in quo essent Jannes et Mambres malefici sepulti, videre, qui sub Pharaone plurimum potuisse memorantur. Qui longo in tempore et grandi potentia suæ artis quadratis lapidibus supradictum opus extruxerant, in quo superposita fuerat memoria prædictorum, ubi et aurum recondierant, et variis arbusculis locum repleverant; puteum quoque fecerant, eo quod sine aliquo videretur humore idem locus esse. Hæc autem omnia idcirco fecisse dicuntur, quod se post obitum in eodem loco tanquam in paradiso crederent esse mansuros. Ignorans itaque famulus Christi Macarius quænam ad memoratum locum deduceret via, æstimatione quadam animi solas cæli stellas (quod in mari nautis solet fieri) dum per deserta ambulat, sequebatur. Fascem vero calamos portaverat secum, ut per milenos passus singulos figeret, quo facilius posset agnoscens sua signa remeare. Per novem igitur dies itinere confecto, præfatis appropinquavit locis: cui ferocissimus dæmon, qui semper adversum Christi athletas dimicare consuevit, collectos omnes ex propriis locis calamos a mille passibus prædictæ memoriæ quiescenti, subito ad caput posuit. Cumque sanctus Macarius surrexisset a somno, agnovit eos quos alibi reliquerat calamos. Credo autem quod et hoc permittente Deo ad examinationem memorati viri contigerit, ne spem aliquam haberet in calamis, sed magis in Dei gratia, qui in columna nubis per quadraginta annos iter populo Israel in deserto monstravit. Dicebat autem, de supradicto horto septuaginta dæmones ad adventum ipsius prostratis clamantes, et circa oculos ejus ac vultum corvorum more volantes, dicentesque: Quid vis, Macari? quid vis tentator monache? quid ad loca nostra venisti, in quibus manere non poteris? numquid et nos aliquos monachorum tentavimus? Habes eremum propriam cum tui similibus, unde nostros quoque propinquos expellere festinas, nihil nobis tecum commune est. Quid nostras regiones ingrederis? si habitator es eremi, tua tibi solitudo sufficiat; nobis hunc locum sui tradiderunt incolere conditores. Qui hanc possessionem quæris irrumpere, in quam nullus unquam hominum, postquam nobis a fratribus nostris nostra hic manu sepultus est tradita, vivens ingressus est? Cumque adhuc dæmones plurima replicarent, atque loquerent, beatissimus ille respondit: Ingrediar **952** tantum ut videam, continuoque discedam. Et dæmones: Hoc, inquit, nobis per tuam conscientiam sponde fideliter. Christi vero servus ait simpliciter: Hoc faciam. Continueque dæmones ab ejus oculis recesserunt. Ingressum se igitur, atque illic suspen-

sum æneum cadum reperisse dicebat circa puteum cum catena ferrea, longa jam temporis vetustate consumptum, mala etiam granata intrinsecus vacua, ac nimio solis ardore siccata. Sic itaque inde descendens, per viginti totos ad cellulam suam revertitur dies. Cui cum aqua quam portaverat cum panibus deesse cœpisset, et grandi molestia penuriz laboraret, ac pene deliceret, apparuit ei quædam (ut ipse referebat) puella, puro linteo cooperta, ferens ampullam aquæ stillantis, uno a se stadio separata. Quam per triduum ambulans supradictum vas sibi ostendentem videbat, et velut stantem vicinior, ac se invitantem, ita ut putaret quidem assequi eam posse, nec tamen valeret. Igitur spe bibendi, laborem se trium dierum patienter sustinuit et dicebat. Multitudo autem bubalorum grandis apparuit (sunt autem illic plerimi hujusmodi greges) inter quos una de bubalis cum illo suo astitit subito, ut et ipse referebat, cui lac ex ubere fluebat in terram. Subjeci me ergo, inquit, et labia ferinis uberibus in os meum expressuras apposui, quouque ad satietatem refectus sum; idque sibi sufficisse dicebat, usque dum ad cellam perveniret. Quem ipsa etiam bestia subsecuta, ubera eidem sua præbebat, neque propriam fetum sancti illius contemplatione suscipiens.

Alio rursus tempore dum ad requiem monachorum puteum facit, inter virgulta vel frutices aspidis dente percussus est, cujus morsum necesse est continuo mors sequatur. Corruptam igitur eam, et utraque manu ab ore disientem, acdidit mediam, dicens ei: Cum te non miserit Deus meus, cur ausa es huc venire?

Habebat autem diversas in desertis locis cellulas, in quibus virtutum operabatur insignia: unam in inferiore solitudine, cui nomen est Scythi; aliam in Libya, ubi Cellæ vocantur [Ms., aliam in Libya, aliam in Cellis]; aliam in monte Nitriæ, ex quibus quædam sine fenestris erant, ubi per totam quadragesimam sedere in tenebris hic beatissimus dicebatur. Alia cella angustior erat, in qua pedes suos extendere non valeret. Alia latior, ad quam venientes ad se suscipere consueverat. Tantas autem hic hominum dæmonibus laborantium curabat catervas, ut numerus esse non posset, nobis etiam illic degentibus.

De Thessalonica ad eum nobilis ac dives virgo perducta est, quæ jam per multos annos paralysa laborabat. Quæ cum ei fuisset oblata, atque ante colam beati viri projecta, motus in eam misericordia, per viginti dies propriis manibus oleo sancto perungens, ac Domino pro ea preces fundens, incolumem suæ reddidit civitati. Quæ postea plurima ad solitudines, cum fuisset propriis pedibus regressa, transiit.

Hic idem cum audisset grandem vitæ conversationem Tabennensiotas habere, veste mutata ad similitudinem alicujus operarii, sumpto habitu sæculari, intra quindecim dies per deserta iter faciens, Thebaidem usque pervenit. Cumque pervenisset ad monasterium memoratorum hominum, primum quidem,

quem archimandritam vocitant, requisivit, Pachomium quemdam nomine, probabilem per omnia virum, habentem spirituales gratias prophetiæ, cui tamen de Macario nihil fuerat revelatum. Ad quem cum venisset, hæc dixit: Quæso ut me in monasterio tuo suscipias; monachus enim esse desidero. Ait illi magnus ille Pachomius: Senilibus annis gravaris, et monachus esse jam non potes, neque inter cæteros fratres qui hoc ab adolescentia didicerant, vivere vales, eo quod consuetudinem eorum laboremque non poteris; cumque abstinentiæ tentationes non ferens, læso animo egressus ab his fueris, maledicere eis incipies quos non poteris imitando sectari. Noluit itaque nec primo eum nec secundo die, nec per totam suscipere septimanam. Dumque jugiter persisteret in rogando jejunos, ad postremum, Suscipe me, inquit, abba, et si me in jejunio, vel in opere inferiorem ipsis deprehenderis, statim de tuo monasterio pelle. Quo audito, ille persuasit fratribus ut in monasterio reciperetur. Est autem illic unius numerus mansionis, habens etiam usque in præsentem diem ad mille quadringentos viros. Cum igitur fuisset ingressus in eam sanctus Macarius, et post breve tempus supervenissent quadragesimæ dies, videretque diversos vario more viventes, alium vespertinæ heris solventem jejunium, alium vero post biduum, alios etiam post dies quinque gustantes, alium stantem totis noctibus, et per diem sedentem, laborantemque; ille de arboribus dacylorum cortices tenens laevos ac copiosos, in uno angulo stabat usque ad quadragesimæ finem et principium Paschæ, non panem, non aquam gustans, non flectens genus, non in terra jacens, sed tantum modica cauliculorum folia cruda Dominico die sumens, ut manducare aliis videretur. Si quando autem ad corporalem necessitatem fuisset egressus, confestim remeabat, ac stabat, non os aperiens, non alicui quidquam loquens, sed eum summa taciturnitate consistens, et in corde suo tantum jugiter orans, atque id solum operis quod in manibus tenebat efficiens. Quem cum esse tam duræ atque inimitabilis vitæ monachi omnes considerassent, quasi quadam adversum principem suum seditione commoti: Unde, inquit, nobis istum adduxisti, qui ita vivit quasi in carne non sit humana, ad condemnationem omnium nostrum? Audi igitur, et aut tolle eum a nobis, aut seito omnes nos ex hoc monasterio hodie recessuros. Ille autem tali conversatione atque virtute ejus audita, deprecatus est Dominum, ut quis esset eidem revelaret. Quo statim facto, arreptum eum manu ad oratorium suum duxit, ubi erat altare divinum, osculatusque eum dicit illi: Veni, optime senex, tu ille Macarius es, et mihi te celare tentabas; ex multis annis te videre cupiebam, audiens de te magna miracula: gratias tibi ago, quia colaphos infantibus nostris dedisti, ne magnum aliquid in conversatione vitæ suæ facere se putarent. Revertere igitur nunc ad loca unde veneras; sufficienter enim nos omnes ædificasti, et ora pro nobis. Illis verbis rogatus ab omnibus, inde discessit.

A Quodam rursus tempore hoc retulit tibi, obis, dicens: Quodcumque genus vitæ, et quoscunque mores abstinentiæ spiritualis desideravi, imitatus sum, atque perfecti. Iterum inquit: Aliquando animum meum quædam novæ cogitationis cupiditas occupavit, ut vellem quinque diebus continuis **953** sensum cordis mei inseparabilem a Deo facere. Statuensque intra mentem meam, et clavis ita ostiis cellæ atque vestibuli, ut nullus hominum responsum a me posset accipere, cœpi instare a principio septimanæ, dicens sensui meo: Vide ne velis a cœlo ad terram descendere. Habes illic angelos atque archangelos, altissimasque virtutes, cherubim ac seraphim, primumque omnium creatorem Deum: illic conversare, sperne illa quæcumque infra cœlestia videntur habitacula, ne carnales cogitationes incurras. Atque in hoc, inquit, duobus diebus ac duabus noctibus perseverans, usque adeo dæmonem provocasse ac stimulas me sensi, ut ille in flammam ignis subito conversus, omnia quæ habere intra videbar incenderet; ipsamque etiam matiam (6) super quam stare consueveram, ut totum jam me arsurum esse crederem. Ad postremum tanto timore percussus, ab hujusmodi proposito tertia abscessi die, cum viderem tam jugiter individuam Deo animum me habere non posse. Descendi ergo iterum ad cogitationes sæculares, ne aliquid mihi ex perpetuo divinitatis intuitu genus arrogantia nasceretur.

Ad hunc ipsum Macarium cum aliquando venissem, reperi ante fores cellæ ipsius presbyterum quemdam, cujus totum caput adeo exesum et consumptum erat illa valetudine, quæ carcinus (7) nominatur, ut os etiam verticis videretur: quique illuc ut curaretur advenerat, nec tamen usque in illum diem a sancto Macario susceptus fuerat aut ab eo visus. Ego itaque tunc ipsum rogans petivi ut ejus miseretur, et saltem responsum ei daret. Ad quod mihi ille sanctus hoc dixit: Non est dignus iste curari; hæc enim pœnam ex præcepto Divinitatis accepit. Si autem vis curari eum, persuade illi prius ut a sanctorum sacrificiorum immolatione discedat. Cumque ego dicerem: Cur, obsecro, id fieri jubes? Quia fornicationis, inquit, immunditia pollutus ministeria Domini violare consueverat, ob quod talis supplicii atrocitate cruciatur; sed sicut dixi, si nunquam velut sacerdos sacrificia contigerit divina, accipere (Deo juvante) poterit medicinam. Cum ergo illi qui hac valetudine laborabat ista dixissem, ut cum sacramento mecum pacisceretur non se ulterius ad officium sacerdotis accedere, tunc demum a sancto illo vocatus est; qui eum his allocutus est verbis: Credis, inquit, Deum esse, cui nihil occultum est? Respondit ille: Credo. Non potuisti, inquit, virtutem Divinitatis ejus evadere? Respondit ille: Non potui, domine mi. Tunc magnus ille Macarius, Si agnoscis, inquit, peccatum, et vis evadere istam quam propter illud tibi Dominus intulit pœnam, enendare de reliquo. Quo audito, ille proprium confessus est crimen, et de cætero se nunquam pecca-

turum esse promisit, neque functurum sacerdotis officio, sed inter laicos iam futurum; et tunc demum illi manum sanctus imposuit, atque in paucis diebus capillorum quoque recuperatione curatus, Deumque glorificans, sancto etiam viro gratias referens, videntibus nobis ad propria remeavit.

Post hæc adducitur ad eum in mei præsentia puer quidam, qui sævissimi dæmonis spiritu laborabat. Cumque unam super caput ejus posuisset manum, et ad cor ipsius aliam, tandiu deprecatus est Deum, quandiu suspendi in aere eum faceret, qui puer in morem utris totus inflatus, supra quam æstimare quis posset intumuit, et subito aquam ex omni parte membrorum cum clamore maximo vocis effudit. Itaque paulatim omni illo tumore residente, ad pristinam sui corporis rediit sanitatem. Quem sanctus sancto peruncium oleo, et benedicta perfusum aqua, proprio reddidit patri, præcepitque ut per quadraginta dies nec carnes eum edere, nec vinum potare permitteret, et sic eum perfecte reddidit sanitati.

Hunc eundem sanctum Macarium quodam tempore cogitationes vanæ gloriæ stimulo vexabant, volentes eum de cella ipsa ubi debebat abstrahere, et suadentes ei, atque demonstrantes quamdam veluti operis boni speciem, ut ejus causa pergeret Romam, sanaturus videlicet eos qui illic nequissimis dæmoniis vexabantur. Summa enim gratia divinæ virtutis hic beatissimus contra immundos spiritus utebatur. Cum ergo talibus incitamentis, quibus expulsare eum dæmon volebat, per multum tempus reluctaretur, fortiterque se videret urgeri, projecit se subito supra cellulæ suæ limen, ita ut extra cellulam suos relinqueret pedes, ac diceret: Ducite me, o dæmones, si potestis, et trahite; ego enim pedibus meis non ibo quo vultis. Si ergo hoc me modo portare potestis, en proficiscar, sacramenti quoque adjectione confirmans, quod usque ad vesperam de eo non consergeret loco. Unde si me, inquit, non moveritis, sciatis vos ulterius a me non audiendos. Diu itaque jacens immobilis, tandem profunda vespera propinquante surrexit. Sed nocte quæ subsequuta est, rursus ei dæmones molesti esse cœperunt. Ille vero sporta duos modios recipiente arenis repleta, impositaque humeris suis, in desertis locis spatibatur. Huic Theosebius quidam, genere Antiochenus, occurrens, cui et Cosmetr cognomen erat, dicit ei: Abba, quid tantum onus portas? in me potius quod devehis transfer, et noli tuos humeros fatigare. Ille autem dicebat: Vexo vexantem me; otio enim fruens, iter aliquod agere me compellit. Cum autem ita onustus ambulasset diutius, et confecisset illo pondere suum corpusculum, regressus in cellam est.

Hic ipse sanctus aliud miraculum retulit nobis (erat nam tunc presbyter). Notavi mihi, inquit, eo tempore quo sancta mysteria fratribus dabam, quod Marco monacho nunquam dedissem, sed semper ei

sancta de altari angelus dabat, solem tamen manum dantis videbam.

Erat autem Marcus iste summus ingenii, qui dum juvenis esset, Novum ac Vetus Testamentum memoriter retinebat, admodum placidus et quietus, et castitatis proposito singularis (Pall., c. 21). Una igitur die dum ego aliud quod agerem non haberem, in ultima ejus senectute ad eum usque perrexi, et juxta ostium ipsius sedens quasi tiro novusque monachus, supra homines eum esse existimans, sicut et erat, audire quid loqueretur, vel quid ageret desideravi. Fuit autem solus intrinsecus, centum circiter annos agens, qui et dentes quoque longa nimium ætate perdidit. Contra se ergo ipsum, et contra dæmonem litigabat, dicens: Quid amplius decrepitate senex quæris? ecce oleum vinumque gustasti. Quid ultra cupis in extremis ætatis tuæ, devorator ac ventris cultor? bujusmodi verbis in se injuriosus existens. Tum et dæmoni ista dicebat: Ne adhuc tibi debeo aliquid quod furari prævaleas, nihil aliud invenis? Jam recede a me, hominem inimice. Atque hoc sibi quasi insultando dicebat: Veni, pessime senex, quandiu tecum morabor?

Referebat autem nobis Paphnutius quidam discipulus hujus beati viri, quod aliquando bellua quædam (8) exhibuit sancto Marco catulum suum cæcum, vestibulumque ostii ejus capite percussit, et ingressa ad eum sedentem foris in atrio, projecit ante pedes ipsius catulum suum. Quem ille tenens et expuens in oculos ejus, oravit: continuoque lacum quam amiserat vidit, secumque tunc ipsam proprio lacte nutritum mater abduxit. Sequenti autem die eadem bestia sancto ac beatissimo viro pellem ovis exhibuit, quam memoratus servus Christi sancto Athanasio episcopo dereliquit; quamque sancta Melania postea a beatissimo viro Athanasio accepisse se dixit. Et quid mirum si ille qui mansuescere fecit Danieli leones, etiam huic belluæ talem sapientiam dedit?

Dicebatur præterea de beato Marco, quod ex quo lavacri gratiam spiritualem promeruit, nunquam expuisset in terram, sexagesimum post baptismum agens annum, et quadagesimum ante baptismum.

Erat autem figura corporis hujus athletæ Christi (oportet enim me de hoc quoque tibi significare, famule Dei Lausa, eo quod parvitas mea conversata cum eo diutius eandem cognoverit diligenter) statura brevis, non multa barba faciem vestiebat, sed circa labia tantum erat, parumque circa mentum atiquid videbatur. Ex nimia enim abstinentia, et pene jurgi inedia, etiam vultus ipsius nudus præter cæterorum hominum consuetudinem videbatur. Ad hunc ego cum admodum tristis aliquando venissem, diceremque ei: Abba Macari, quid jubes faciam, quoniam variæ cogitationes animum meum conturbant, dicentes mihi. Proficiscere hinc, quia nihil agere te cernis; ille respondit: Dic, inquit, ipsis cogitationibus tuis: Propter Christum parietes cellæ istius custodio. Ille

⁸ Palladius, c. 20, hæc de Macario narrat.

ibi, amator et famule Dei doctissime, panca de mu'tis A
ex factis sancti Hecarii vel dicitis significavi.

CAPUT VII.

Vita Moyse¹ Æthiops, Ægyptii monachi.

Moyseus quidam genere Æthiops (Pall., c. 22),
colore corporis niger, servus alicujus curialis (9)
erat: quem ob detestandos ejus mores dominus suos
à se abjecerat. Dicebatur enim et palam latrocinari,
et homicidia perpetrare. Necesse est autem ut mali-
ginitatem quoque ipsius dicam, quo magis possim
penitentiae ejus monstrare virtutem.

Referebant igitur quidam quod magister quorum-
dam latrocinantium existisset, cujus et hoc inter
latrocinia ejus factum memorabatur: pastorem quem-
dam, qui in regione quadam sua cum canibus suis
morabatur, nocte ei ad sceleratum eniti negotium B
impedimento fuisse; qui tantum irascebatur, ut eum
vellet occidere. Observabat ergo illum locum in quo
suas oves ille clauderat. Cumque eidem nuntiatum
fuisse quod trans fluvium Nilum cum grege suo esset,
atque in tantum fluvius ille crevisset, ut super alveum
suum mille passus teneret, gladium suum mordicus
tenens, et veste super caput imposita, totum fluvium
natando transiit, quousque ad ovium cubile per-
venit. Cumque eum natantem respiciens, mersus in
arena pastor lateret; tunc ille arietes quatuor electos,
atque jugulatos, et fune connexos tenens, ita rursus
natando remeavit. Reperto autem parvo et occulto
loco, in quo nudatis pelle ovibus, carnibusque quae
videbantur esse optimae devoratis, et reliquis vendi-
tis, ac vini commutatione distractis, decem et octo C
Italicos (10) ipsius vini solus exhaustit, et sic ad ea
in quibus collegas suos reliquerat loca, per millia
quinguenta revolavit. Iste igitur talis qualem lo-
quor, vix aliquando compunctus, ex alicujus neces-
sariis periculo ad monasterium se contulit fratrum,
suaque penitentia vitam sic vehementer arripuit, ut
etiam Clemonem malorum consortem suorum (11),
qui a prima cum eo aetate peccaverat, ad cognoscen-
dam virtutem Christi eminus collocaret¹.

Hoc quoque illius quondam factum refertur. La-
trones quatuor numero, qui in cellam ipsius impetum
fecerant, quis ille esset qui ibi degeret, nescientes
inquirebant. Quos ille correptos pariter et ligatos,
veluti saccum aliquem palearum impositos dorso suo,
ad fratres ubi simul omnes morabantur exhibuit, hoc D
dicens: Quia nulli nocere jam possum, quid de istis
jubetis? Tunc ergo etiam ii quos ille delulerat, ad
penitentiam venire coeperunt, confidentes Deo sua
delicta, maxime cum amarent ipsum Moyseum, qui
inter omnes dudum latrones, ut eorum princeps no-
minabatur. Glorificantesque Dominum, ipsi quoque
conversi sunt propter hujus conversationem, et facti
sunt monachi probatissimi. Rationem autem hanc
suis sensibus colligebant, dicentes: Quod si iste qui
tam potens erat tanquam invictus inter latrones, sic
Deum agnovit et timuit, quare nos animarum nostrarum
salutem dilatione remoramur?

¹ Palladio Herveti hoc deest.

Hunc ipsum beatum Moyseum (oportet enim eum
tali jam vocabulo nuncupare) daemones quondam ur-
gere coeperunt, ut ad consuetudinem impuritatis et
Tornicationis antiquae reverteretur. Qui tot ac tantis
modis, ut referebat ipse, tentatus est, ut pene eum
a proposito vitae salutaris averterent. Venit iste igitur
ad sanctum illum et beatum virum Isidorum, qui in
locis quibus Seythi nomen est, morabatur, referens
ei quibus impugnaretur modis. At ille respondit:
Nolo, inquiens esse te tristem. Adhuc enim principia
haec tua sunt, et ideo hujusmodi cogitationes tibi
vehementer insurgunt, antiquam consuetudinem re-
quirentes. Nam ut a macello canis, quo vesci assue-
tus est, non recedit, quod rursus si clausum fuerit,
neque ullus in eo steterit, a quo aliquid canis speret,
abscedit; ita et tu si persiteris in proposito absti-
nentiae tuae, membra tua quae sunt super terram mor-
tificans, gastrimargiae excludens introitum (quae
fornicationis est incentivum [Coloss. iii]), fatigatus
daemon ac victus, cui fomenta ciborum non porrigis,
ulterius tibi molestus esse cessabit. Quibus auditis,
regressus ad propria servus Christi Moyseus, instan-
ter ac fortiter sui curam gerebat, ante omnia absti-
nens a cibo, nihilque aliud accipiens nisi duodecim
siccis uncias panis, maximo tamen operi incumbens,
et quinquaginta diurnas faciens orationes. Cumque
his modi suum consumpsisset corpusculum, nec sic
quidem somnia circa ipsum vana cessabant.

Rursum igitur ad quemdam sanctorum alterum
955 probatissimum pergit, dicitque ei: Quid fa-
ciam, quod ita mihi pristina consuetudine semper in
somnia obscuratur animus, sensusque turbatur, et a
voluptatibus carnis experta memoria non recedit?
Ille respondit: Idcirco adhuc hoc pateris, quia nec
mentem tuam ab hujusmodi cogitationibus separasti.
Si igitur paulisper te volueris vigiliis occupare, et
orationibus puris perseveranter insistere, facile pu-
teris ex hac molestia liberari. Qui etiam hujus hor-
tatu suscepto consilio, tanquam ab homine qui hoc
experientia didicisset, ad propriam revertitur cellam,
stetitque per universam noctem nec genua solo fle-
ctere, nec oculis somnum dare. Atque ita per sex
ibidem annos noctibus cunctis stans in medio cellulae
suae, patentibus semper oculis, orare consueverat,
et tamen nec sic quidem illo quo laborabat malo po-
tuit liberari.

Aliud iterum genus durioris vitae, ut vel sic daemo-
nem superaret, arripuit: vespertinis namque horis
egrediebatur, et monachorum senum longa observa-
tione viventium, per totas noctes habitacula circui-
bat. Quorum lagenas, quas hydrias vocant, saepe tol-
lebat, et aqua implebat, impletasque nullo sciente
referebat. Ex longinquis enim locis interdum a duo-
bus, frequenter autem a quinque millibus aquam sibi
referebant. Insidiatur itaque ei daemon quadam nocte
venienti, non ferens ulterius tanti athletae certamina,
dumque aquam pronus tollit e puteo, renes ipsius de-
super gravi quodam fusto percussit, ac semivivum

reliquit, neque quid, neque a quo fuisset passus sentientem. Postero die cum venisset illic quidam monachus ad hauriendam aquam, memoratumque Moyseseum aspexisset jacentem et hoc majori illi Isidoro Scythensi presbytero retulisset, egressus ipse eum quibusdam, prædictum ad monasterii sui ecclesiam fecit protinus exhiberi. Ubi per totum annum tali ægritudine laboravit, ut vix tandem ad pristinum robur corpus ejus revocari potuisset. Tunc illi sanctus Isidorus hæc dixit : Cessa, Moysese, in tantum dæmones provocare, et tam pertinaciter contra eos velle contendere. Est enim et modus certus in ipso vitæ monachorum proposito intra quem nos oportet nostras exercere virtutes. Cui hoc ille respondit : Tandem ego ab hac intentione mei animi non recedam, quandiu somnia ac vanas cogitationes a me videam separari. Ait ergo tum illi : In nomine Jesu Christi recesserunt jam a te turpia somnia; ideoque ad sanctorum mysteriorum communionem confidenter accede. Scias autem quod idcirco dæmon ad tempus esse te fortius visus est, ne te jactare posses quod tantam tentationem facile superasses, ut ex hoc magis salutem tuam res ipsa prodesset. Hæc audiens, rursus ad propriam reversus est cellam, diligenter custodiens deinceps sub quiete mensuram. Postea vero, hoc est post duos menses, a sancto Isidoro interrogatus utrum illi molestus memoratus spiritus existisset, hoc dixit : Nihil se hujusmodi ex ea hora, qua famulus Dei pro ipso oravit, ulterius fuisse perpesum. Tantam autem hic ipse adversum dæmones gratiam Dei promeruit, ut amplius nos a muscis, quam ille a dæmonibus terreretur.

Hanc Moysei Æthiopsis vitam fuisse cognovimus, qui et ipse inter magnos illos numeratus est viros. Obiit autem septuagesimo et quinto ætatis suæ anno apud Seythin, ubi presbyter quoque factus, septuaginta discipulos moriens reliquit.

CAPUT VIII.

Vita Pauli monachi ex monte Pherme.

Mons est in Ægypto, qui ad vastissimam Scythensis regionis solitudinem tenditur, cui nomen est Pherme (*Pallad.*, cap. 23). In hoc monte pene quingenti resident abstinentissimi monachi; in quibus est quidam, qui Paulus vocatur, egregius monachus, qui hujusmodi moribus vixit : Non ex quacunque re negotiatus est unquam, non aliquid opus fecit, non ab ullo aliquid præter id quo vesceretur accepit; nihil autem aliud faciebat, nisi quod incessanter orabat : statutas sane atque manifestas, hoc est trecentas numero orationes habebat, ita ut totidem collectos intra somni sinum gestaret lapillos, ex quibus singulos, ubi fecisset singulas orationes, de sinu proprio jactare consueverat.

Hic ipse cum ad sanctum Macarium illum, cui erat cognomen Urbani, vivendi ipsius causa aliquando venisset, dixit ad eum : Abba Macari, valde tristis sum (*Pallad.*, cap. 24). Quem cum referre ille tristitiæ suæ causam cogeret, ita respondit : In vico aliquo, virgo quædam esse perhibetur, triginta annos in monaste-

rio habitans, quem jejunare cognovi, atque ita septimanas jugiter totas, post quinque semper dies gustando transigere, quotidie facere septingentas numero orationes. Quo cognito se desperasse dicebat, eo quod eum ipse esset vir, et sani corporis, plus quam trecentas orare non posset. Cui sanctus Macarius ad ista respondit, dicens : Ego sexagesimum annum agens, centenas orationes per dies singulos facio, et tantam operis exerceo, quantum sufficere mihi possit ad vitam : certum mihi etiam tempus excipio, quo salutationem atque sermonem fratribus reddo, nec me super hoc ut negligentem incusant atque reprehendunt cogitationes meæ. Si autem tu qui trecentas orationes facis, insuper a conscientia tua te redargui dicis, manifestum est quod aut has sine aliqua reprehensione non facias, aut quod plures nolis facere cum possis.

CAPUT IX.

Vita Chronii presbyteri et Eulogii scholastici.

Chronius mihi Nitria presbyter aliquando referebat : Cum essem, inquit, adhuc juvenis, et fatigatus spiritu acedie, quodammodo mente languerem, de archimandrita mei monasterio fugi, et usque ad Antonii montem errando perveni (*Pallad.*, cap. 25). Sedebat autem ille in ultimo solitudinis, inter loca que Babylonis et Herculis habent nomen, unde iter ad Rubrum mare, prope triginta millibus a fluvio separata. Cum ergo venissem ad monasterium ejus, quod propinquum flumini erat, ubi discipuli ipsius in eo qui Pispir appellatur loco, Macarius et Amatus sedebant, quique prædictum virum defunctum sepeliunt, per quinque ibidem expectavi dies, ut Antonium sanctum viderem. Dicebatur autem ad monasterium ipsum venire sapissime, aliquando post decem, aliquando etiam post viginti, interdum post quinque dies, prout illuc eum exhibuisset Deus multis qui confluebant ad idem monasterium profuturum.

Plures igitur tunc diversis laborantes necessitatibus convenerunt fratres, inter quos et Eulogius quidam monachus Alexandrinus erat (*Pallad.*, cap. 26), cum alio qui elephantioso morbo cruciabatur, quos illic **956** propter hujusmodi causam venisse memorabant.

Hic Eulogius scholasticus (12) erat sæcularibus literis eruditus, qui immortalitatis desiderio captus, huic mundo renuntiaverat, distractisque rebus omnibus atque dispersis, parum aliquid pecuniarum reliquerat sibi, quibus (quia operari per se non poterat) uteretur. Cum igitur eum quædam animi defectio fatigaret, et nec cum multis in monasterio degere, neque solitariam vitam posset ferre patienter, reperit quemdam publice in platea jacentem, ita valetudine illa (quam superius dixi) repletum, ut sine manibus et pedibus videretur : cui lingua tantummodo immunis a tantis cruciatibus erat, qua magis posset ab intuentibus malorum suorum remedium promereri. Cumque eum assistens vidisset Eulogius, oratione facta ad Deum, et quadam cum Domino pactione celebrata, his allocutus est verbis : Domine, inquit, Deus, in tuo nomine suscipio istam tam inhumani valetudine

præpositum, et repauso (13) eum usque in diem mortis, ut propter istum possim et ipse salvari. Adsis ergo mihi, Christe, atque patientiam tali ministerio largiaris. Moxque ad jacentem illum ait : Vis, inquit, frater, suscipio te in domum meam, et quacunque poterò ratione sustento? Cumque hoc ille libenter amplecti, si dignaretur, se diceret : Vadam ergo, inquit, et asinum quo velaris adducam. Cui vehementer exultans consensus ægrotus; quodque mox fecit Eulogius, et memoratum ad hospitium suum sine ulla dilatione transvexit.

Per quindecim igitur annos jugi curatione et perpetua ei sollicitudine serviebat, per quod omne tempus, et ille cui tantum deferebatur obsequium cum gratiarum actione et patientia grandi, cuncta tolerabat. Et Eulogii manibus et medicamentis, cibisque et balneis, prout competebat valetudini, curabatur. Post quindecim vero annos instinctu dæmonis, supradictus ægrotus immemor tot laborum Eulogii, tantorumque meritorum, cœpit ab eo velle discedere, multisque eum injuriis atque opprobriis increpare, dicens : Fugitive, qui propriam domum devorasti, furatusque es alienam substantiam, in me occasionem salutis tue reperisse te credis? Eulogius autem rogabat eum, et satisfaciens aniro ejus dicebat : Noli, mi domine, noli talia loqui, sed dic potius quid te contristaverim, et emendo. Elephantiosus autem cum furore dicebat : Vade, nolo istas adulationes tuas. Projice me, inquit, in publicum, refrigeratione tua non egeo. Eulogius autem, Obsecro te, inquit, placare, aut quid te contristaverim, venerande senex, edicito. Elephantiosus autem asperior, in furore dicebat ad eum : Jam non fero fraudulentas irrisiones tuas, adulationes et subannationes tuas non tolero, nec mihi hæc arida parcaque vita jucunda est; volo carnibus saturari. Cumque exhibitæ et a viro patientissimo Eulogio carnes fuissent, cœpit iterum proclamare : Non potes, inquit, me satisfacere voluntati, nec tecum solitarius habitare prævaleo. Popalum videre, ad publicum ire desidero. Dicit ei Eulogius : Ego tibi adduco multitudinem fratrum. Rursus ferocior, ac pene blasphemus ægrotus : Væ, inquit, misero mihi, tuam faciem nolo videre, et addedis mihi similes tui, solius panis devorator es? concussionsque semetipsum inquieta voce proclamabat, dicens : Nolo, nolo; ad publicum ire desidero. O violentia! in eum locum me projice, unde me sustulisti. Tanta ergo erat ejus insania, adeoque census ipsius in ferinos quodammodo clamores converterat dæmon, ut et suspendisset forte laqueo se, si manus per quas hoc facere posset habuisset.

Ad vicinos itaque monachos pergit Eulogius, dicens eis : Quid faciam, quod elephantiosus iste me penitus desperare jam fecit? Dicunt ei : Quam ob causam? Respondit eis : Quia dura sunt quæ mihi conatur impendere; et quid agam ignoro: projiciam eum? sed aliter Deo dextras dedi, et satis vereor (14). Non projiciam eum? sed iterum tot ac tanta mala dierum ac noctium ferre non possum. Quid de ipso igitur a me fiat ignoro. Ad quem illi his verbis loquantur : Dum

A adhuc vivit et superest magnus iste (sic enim vocabatur) Antonius, ascende ad eum; ægrumque navi impositum in monasterium ipsius defer, exspectans tibi donec spelunca sua egressus adveniat. Quem cum videris, referes ei ista quæ pateris, atque ab eo consilium postulabis. Quidquid autem tibi super hoc dixerit, facies, et ejus monitionibus acquiesces, sciens a Deo juberi tibi quidquid ille præceperit. Mox igitur sermonibus fratrum libenter instructus, supradictum ægrum blandis precibus superans, littorali naviculæ imposuit, sustulitque de civitate per noctem, et ad discipulorum sancti Antonii habitaculum duxit. Evenit autem ut altero die horis vespertinis supervenires illuc sanctus Antonius, referente mihi Chronio quod chlamyde ex pellibus facta indutus advenerit. Solebat autem veniens ad monasterium fratrum, vocare ex ipsis Macarium, eumque his verbis interrogare : Venerunt aliqui huc fratres? Et ille venisse dicebat. De Ægypto, inquit, sunt, an de Jerosolyma? hoc autem signum ab his jusserat dari, ut quoties aliqui non satis digni colloquio ipsius advenirent, venisse Ægyptii dicerentur. Quoties autem sancti quidam et spirituales viderentur viri venisse, de Jerosolyma nuntiarentur. Tunc ergo veniens juxta consuetudinem suam, cum interrogasset utrum Jerosolymitæ illic fratres, an Ægyptii essent, respondit Macarius dicens, ex utroque illic quosdam genere se vidisse. Cum autem didicisset Ægyptios venisse, dixissetque illi sanctus Antonius : Fac illis lenticulam (15), et sumam cibum una eum eis; oratione completa, jubebantur C abscedere. At cum Jerosolymitas venisse didicisset, per totam cum ipsis noctem, sedens ea illis quæ saluti eorum proficerent loquebatur. Memorata igitur eum nocte sediisse referebat, et unumquemque ad se de iis qui convenerant evocasse.

Cumque a nullo quis illic Eulogius vocaretur audisset, ipse in tenebris propria voce suo illum nomine ter vocavit. Cui cum supradictus scholasticus non responderet, putans quod alter aliquis Eulogius vocaretur, dicit ei rursus : Te voco, Eulogi, qui de Alexandria civitate venisti. Dicit Eulogius : Quid, quæso, jubes? Et Antonius : Quid, inquit, huc venisti? Respondit Eulogius, dicens : Qui tibi nomen meum revelare dignatus est, ipse jam et adventus mei causam procul dubio revelavit. Tum ille : Quid, inquit, veneris scio, sed ante omnes hos fratres, ut omnes audiant, refer. Jussus igitur a magno Antonio servus Christi Eulogius, retulit ante omnes : Istum elephantiosum in platea publica reperi projectum, cujus curam nullus hominum gerebat, et promisi Deo ut servirem ægritudini ejus, quo possem et ego per illum, et 957 per me ille salvari. Ex quo autem pariter sumus, quintus et decimus annus est, sicut et vestræ sanctitati credo omnia revelata. Quia igitur post plurimos annos, cum a me nihil mali pertulerit, variis me procellis ac tempestatibus vexat, ob quod et ego ipsum a me projicere cogitavi. Propterea ad sanctitatem tuam veni, ut quid ex hoc faciam digueris me tuis edocere consiliis, et orationibus adjuvare; pessimis enim motibus totus

fatigor et erucior. Cui hoc tunc Antonius severa atque iracunda voce respondit : Tu illum a te projecis, Eulogi? sed ille non projecit eum qui a se factum esse cognoscit. Projecis eum? meliorem te inveniet, et eliget Deus qui colligat destitutum. Cumque perterritus ad hæc Eulogius verba tacuisset, relicto sanctus Antonius Eulogio, rursus cœpit ægrotum propriis sermonibus verberare, et hæc ad eum cum clamore maximo loqui : Elephantose, cœno ac luto horride, nec terra digne nec cœlo, non desinis in injuriam Dei vociferari. Nescis quia qui ministrat tibi Christus est? quemadmodum ausus es contra Christum talia loqui? nam propter Christum se iste servitio tali et obsequiis subjugavit. Quem et ipsum mordaci sermone lacertatum reliquit. Conversisque verbis ad fratres alios, ad unumquemque ita, ut ratio singulorum exhibebat locutus, rursus ad Eulogium et ægrotum redit, dicitque eis : Ne quis vestrum, o filii, quocumque se vertat, neuter ab altero separetur, sed ad cellam vestram in qua per tantum tempus vixistis redite cum pace, omnem tristitiam ponentes; jam nunc enim ad vos Dominus meus mittet. Nam tentatio ista idcirco accidit vobis, quia ad finem vitæ ambo venistis, et jam uterque vestrum merebitur coronari. Nihil ergo aliter feceritis, ne forte vos angelus veniens in eo in quo dixi loco invenire non possit, vestrisque coronis fraudemini. Qui cum ad cellam suam velociter redeundo redintegrata pace venissent, intra quadraginta dies Eulogius prior obiit, et post aliud triduum suprædicti defect ægrotus, animo vehementer incolunt.

Chronius autem cum plurimum temporis in Thebaicis fecisset locis, ad monasteria Alexandrina descendit: evenitque ut ad illum occurreret diem qui unius quidem quadragesimus, alterius autem tertius, celebratus tunc a fratribus dicebatur. Cum igitur hoc Chronius didicisset, obstupuit; sumptoque Evangelio sancto, atque in medio fratrum posito, cum sacramento ipsis per ordinem cuncta exposuit, dicens: Horum omnium quos commemoravi, interpretes sui ipse sermonum, eo quod Græce loqui sanctus Antonius nesciebat; ego autem utramque noveram linguam, atque inter ipsos loquebar, illis quidem Græco, isti autem Ægyptio ore respondens.

Hoc quoque Chronius ipse nobis referebat (*Pallad.*, cap. 27), quod ei sanctus Antonius, in illa ipsa nocte qua beatum dimisit Eulogium, dixisset quia per totum annum Deum deprecatus fuisset, ut ostenderentur eidem per revelationem loca peccatorum atque justorum. Et se vidiisse dicebat procerum quemdam usque ad nubes gigantem tetri coloris, extentas manus ad cœlum habentem, atque infra pedes ipsius lacum ad speciem maris fusum. Ubi tanquam aves, inquit, animas volantes vidit Antonius; et illæ quidem quæcunque supra manus ipsius caputque volabant, conservabantur; quæcunque autem manibus ipsius re-percussæ fuissent, mergebantur in lacum. Vocem autem tunc sibi talem venisse referebat: Has omnes animas quas volantes vides, scias animas esse justorum, quæ in paradisi habitatione requiescant; illæ au-

tem animæ ad inferna mittuntur; quod patienter quæcunque carnali obedierint voluntati, et quicumque iracundiam retinentes, reddere malis paria tentaverint. Referebant autem nobis tam Chronius, quam sanctus Hierax, atque alii plures vicini fratrum, ista quæ dicam.

CAPUT X.

Vita Pauli Simplicis, beati Antonii discipuli.

Paulus nomine (*Pallad.*, cap. 28) rusticus quidam et agriculturæ vacans, ultra omnes optimus ac satis simplex, pulcherrimæ quidem vultu, sed moribus malæ conjunctus uxori. Cum eam per plurimum temporis occulta fraude peccantem, quadam die ex agro revertens turpiter invenisset, subitoque eum alto jacentem viro deprehendisset (unde tamen divina ordinatio memoratum Paulum ad meliorem vitam tramitem provocabat), verecunde aliquantulum risit, tali loquens ad utroque sermone : Bene, inquit, homo; unde certum scias ad me hoc nihil penitus pertinere, et per Jesum qui hæc respicit juro, quod ego hæc ulterius non habebō. Vade igitur, eris tua cum filiis suis; ego enim, inquit, ibo, et de reliquo me monachum profiteor. Et post hæc nulli quidquam dicens, ascendit octo proximas mansiones, et ad sanctum Antonium pergit. Qui cum fores ejus ab eo percolerentur, egressus est, et quid cuperet sciens, ait illi : Monachus fieri volo. Respondit Antonius, dicens : Cum sis admodum senex, sexaginta annos ægens, monachus hic fieri non potes, sed magis vade ad vicum tuum, et operi cultoris incumbe, ut et vivere operariorum vita, et gratias agere Deo possis; imparerem te enim miseris ac labori solitudinum scias. Rursum ad hæc senex ille respondit, hoc dicens : Quidquid me docueris, id faciam. Et rursum Antonius, Dixi tibi, quia multum senex es, non vales implere quod quæris : discede, et si monachus esse desideras, ad leviora monasteria magis perge, ad eos fratres qui possunt infirmitatem tui corporis tolerare patienter; ego enim hic solus sedeo, post quinque dies, et hoc cum summa inopia, cibum sumens

His ergo et talibus verbis excludere Paulum volebat. Cui cum ille non acquiesceret, intra ostium cellulæ se recludit Antonius propter ipsum per triduum jure, nec inde progressus est, etiam cum necessitas corporalis urgeret. Neque tamen ille de foribus tandem exclusus, abcessit. Quarto igitur die sanctus Antonius cum necessitate naturæ compelleretur, egressus est, iterum dicens ei : Vade, inquit, hinc senex, quid molestus es mihi? habitare non potes mecum. Ad quem Paulus hoc dixit : Aliud fieri non potest, nisi ut hic vivam, inquit, et moriar. Circumspiciens igitur huc atque illuc sanctus Antonius, vidensque quod nihil secum ad vitam alimenta portaret, non panem, non aquam, non aliud quidquam, et quod quarto tamen die in continuo jejunio permaneret, timensque ne ignarus longi jejunii nimia defectione moreretur, et aliquam sibi ex hoc relinqueret maculam, tandem suscepit eum. Tali autem conversatione vitæ per omnes degere dies cœpit Antonius, qualem

958 se non sciebat expertum, nec cum adhuc juvenis videretur. Infusos itaque cortices dactylorum obtulit ei, dicens: Accipe, et intexere funes sicut me ipsum facere vides. Quod cum arripuisset senex, et quindecim numero, quas orgyias (16) vocant, nonam usque horam cum maximo labore fecisset, ait illi: Male, inquit, intexuisti; solve quod factum est, et rursus intexere. Et hoc seni homini, et per quatuor dies jejuno tam grave pondus imponens, ut cum ille tanto labori imparem se videret, a sancto tandem Antonio, necessitate tali compulsus abscederet, vitamque desereret monachorum. Quæ e contra fortior ad opus surgens, detexit funes eosdem, et rursus intexuit, maxime cum difficilior iterati operis esset labor, eo quod tortum semel restem retorquere prius et revocare ad formam priorem; et sic iterum intexere aliter cogere.

Videns igitur Antonius quod ejus ista præcepta et libenter senex et patienter audisset, neque acre iteratum suscepisset laborem, aut in aliquo saltem ad momentum tristem vultum secum mormurando monstrasset, compuncta mens ejus est, et occidente jam sole, sic effatur senem: Dic, senex, vis edimus partem panis? Paulus ait: Ut placet tibi, abba. Talis autem rursus et ista responsio flexit Antonium, quod ad nomen cibi non protinus accurrit, sed quod omnia in ipsis qui jubebat posuit potestate. Pone ergo mensam, inquit Antonius, et panes affer. Quod eum obedienter fecisset, posuit eidem sanctus Antonius eos quos Ægyptii paximates vocant, habentes senas uncias, et suam quidem partem perfudit aqua, sicci enim ipsi paximates erant; ante illum autem tres posuit portiones. Et psalmum sanctus Antonius quem consueverat dicens, orationes quadraginta fecit, ut et sic Paulum probaret: qui rursus cum eo patienter ac libenter oravit. Eligebat enim, ut arbitrator, cum scorpionibus esse potius quam cum adultera vilitate. Post vero duodecim orationes, profunda vix tandem ad manducandum nocte sederunt. Sumpto igitur uno paximate, sanctus Antonius non contigit alium. Senex vero tardius comedens, cum adhuc haberet ex uno paximate aliquantulam partem, expectatus ab Antonio est, dum totum quod edebat absumeret. Cui rursus hoc dixit Antonius: Manduca senex et alterum paximate. Respondit ad hoc Paulus: Manducabo et hunc alterum, si idem facere te videro; te non edente, non edam. Ad hoc dicit Antonius: Mihi hoc satis est; monachus enim sum. Respondit ad hoc Paulus: Mihi quoque sufficit; nam et ego monachus esse desidero. Post quæ surrexit Antonius, et dixit duodecim psalmis, totidemque orationibus factis, paulisper in principio noctis quævit. Rursusque consurgens a medio noctis usque in lucem psallendo et orando vigilavit. Similiter autem et Paulus fecit. Videns ergo sanctus Antonius tam paratum ad omnia senem, ait illi: Ecce, frater, si hujusmodi quotidie agere vitam potes, mecum manebis. Cui Paulus hoc dixit: Si forte aliquid amplius jubeas, ignoro; nam ista quæ vidi facile me impletu-

rum esse confido. Sequenti igitur die dixit ei: Ecce in nomine Domini jam factus es monachus. Tum igitur sanctus Antonius posteaquam in omnibus sibi ab eo creditis satisfactus, post certos menses, quia perfectam jam esse animam comprobasset, eo quod habitaret in eo vera et tota simplicitas, gratia eum juvante divina, unam ei cellulam fecit a tertio vel quarto lapide; dixitque ei: Ecce quia jam monachus effectus es, solus mane, ut possis etiam dæmones experiri. Intra unum igitur annum illic commanens Paulus, divinam gratiam meruit contra ægritudines hominum et contra dæmonum potestatem.

Una igitur dierum cum ad sanctum Antonium quidam fuisset exhibitus, quem celestus dirissime dæmon urgebat, tenens inter cæteros impuros spiritus principatum, qui et contra ipsum sacrilega cælum verba jaciebat; viso eo sanctus Antonius, hoc iis qui eum perduxerant, dixit: Non est istud opus meum; necdum enim divinam gratiam contra principem diabolicæ legionis accepi: est hoc quod quæritur Simplicis Pauli. Tunc ipse igitur benedictus Antonius ad memoratum Paulum cum eis qui advenerant pergit; dicitque ei: Abba Paule, pelle hunc dæmonem ab hominis istius anima, ut incolumis ad propria revertatur, et Dominum benedicat. Respondit ad hoc Paulus: Tu enim quid? Dicit Antonius: Mihi non vacat, aliud opus exerceo. Relictoque eo sanctus Antonius rursus ad propriam revertitur cellam. Tunc igitur assurgens senex, et orationem intentissime faciens, hæc ad eum locutus est qui dæmone laborabat: Abbas Antonius dixit ut de homine isto recedas, et glorificet Dominum. Dæmon autem in injuriam divinitatis proclamando multa dicebat: Non exeo, detestabilis senex. Arrepta ergo pelle, qua humeros suos tegebat, verberabat eum, repetens ac dicens: Exi, quia hoc abbas Antonius dixit. Injuriosa autem et in sanctum Antonium dæmon protulit verba, vehementioresque Paulo contumelias irrogabat, hoc clamitans: Detestandi senes, quod oblivio nostra præterit; insatiabiles, qui propriis contenti non estis; quid nobiscum vobis commune est? quid in nos exercetis vestram tyrannidem? Ad postremum sic ad eum locutus est Paulus: Egredieris ab isto, aut vado, et hoc a me audiet Christus. Per Jesum, inquit, si exire nolueris, jam nunc ibo et hoc Christo loquar, et vas tibi erit. Iterum autem dæmon ferocior contra Divinitatem vociferari cœpit, et dicere: Non egredior. Iratus itaque tunc Paulus contra dæmonem reluctan-tem, egreditur cellam suam in ipsis mediis flammis diei: tales autem sunt æstus Ægyptiorum, ut Babylonis fernacis ardoribus præesse credantur. In ipso igitur scopulo montis, velut columna cælestis stellæ Paulus immobilis, et his in oratione sua locutus est verbis: Tu vides, Jesu Christe, qui sub Pontio Pilato crucifixus es, quod non ante ego ex hac rupe descendam, non cibum ante sumam, non potum, sic profecto moriturus, quam ex hoc homine immundum spiritum pellas, liberumque eum a tali morte digneris efflere. Quo ista dicente, antequam ipsa hæc verba

aul oris complexisset, maxima dæmon voce proclamans, ista dicebat: Vade, vade; exeo, vim patior: ecce discedo ab homine, nec accedo ulterius. Simplicitas me Pauli urget ac prosequitur, et quo eam nescio. Moxque immundus spiritus egressus ex homine, atque in immanem draconem cubitorum septuaginta conversus, in Rubrum mare protinus devolutus est, ut impleretur quod dictum est per Spiritum sanctum, Demonstratam fidem justus refert (Prov. xii). Et rursus in alio loco, Supra quem requiescit spiritus meus, nisi super humilem et quietum, et trementem verba mea (*Iain* LXVI) ? Solent enim miserimi ac vilissimi dæmonum a magnis viris solo fidei robore, 959 magni autem dæmones a simplicibus vel humilibus fugari.

Hæc sunt miracula simplicis atque humilis Pauli, aliaque complura his et majora [*Supple fecit*] qui ab hominibus Simplex est nominatus.

CAPUT XI.

Vita abbatis Pachonii [Al., *Pachonii*].

Pachomius quidam nomine ¹, septuagesimum ætatis suæ annum agens, in ea quæ Scythin dicitur regione degebat. Contigit itaque, dum grandis cupiditas actus veneri me cœpisset urgere, graviterque ac moleste plus ferrem, adversus sordidas cogitationes et contra insomnia nocturna confligens, quod me ab his ubi eram solitudinibus vis ipsius compellebat exire. Vicinis quidem meis nihil de pestilentia et tali ardore dicebam, nec Evagrio quidem magistro meo tale aliquid constebar; occulte tamen ad interiora ac vastiora deserti perrexi, ubi per quindecim dies in eo qui Scythin dicitur loco, venerabiles multos, qui ibidem consenuerant Patres vidi; inter quos et, cum supradicto Pachomio potui habere colloquium. Et quis reperi eum inter cæteros monachos prope palmam tenere, fidenter ad eum detuli animi mei anxietatem. Quia ita locutus est mihi

Non sit tibi, inquit, nova res ista, quam pateris; nam quod non ex negligentia mentis atque desidia in id quo turbaris incurreris, sufficienter tibi testimonium præbet et locorum natura, et inopia omnium rerum, et ipsarum, quod nemini dubium est, absentia seminarum; sed magis tentatione ista laboras propter studium ac desiderium castitatis. Triplex enim ex fornicationis Incursu nascitur pugna: et aliquando quidem caro nostra, si in nobis fuerit nimis sana, lascivit; sæpe autem ex cogitationibus vanis morbus iste procedit; interdum dæmon contra nos, dum nobis invidet, præliatur. Ego enim frequenter ista pertractans, ita semper inveni. Nam, ut ipse vides, admodum senex per quadraginta annos in ista cellula degens, maximamque salutis propriæ gerens curam, etiam usque ad præsens tempus hujusmodi tentatione sollicitor. Cum sacramento autem istud sanctus ipse dicebat: Per duodecim annos post quinquagesimum, non nocte, non die unquam hic a me morbus abscessit, usque adeo ut privatum me jam Dei auxilio suspicarer, ob quod merito me pu-

¹ Pall., c. 29 dicitur *Pachon*.

A tarem dæmonis virtute superari. Malui tamen eo tempore irrationabili quadam morte deficere, quam tali corporis morbo cum tam obscæna deformitate succumbere; moxque progressus ac peragrans solitudines totas, speluncam feræ [*Pallad.*, hyænx] alijus inveni, in quam me projecit per diem nudam, ut, quod sine dubio fore credebam, ab egredientibus ex ea bestiis devorarer. Cum autem vespertinas usque ad horas sic jacendo pervenissem (juxta id quod scriptum est, Sol cognovit occasum suam; posuist tenebras, et facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestię silvæ. Catali leonum rugientes, ut rapiant et quaranta Dooescamsibi [*Paul.* ciii]); exentes bestię femina cum masculo, odore ad me ducente venerunt, a capite usque ad ipsos pedes lingua me blandiente lambentes; et dum me ab illis arbitror devorandum, sic me intactum atque incolumem reliquerunt, jacensque illic per totam noctem, nihilo omnino perpressus sum.

Cogitans igitur et credens quod mihi prorsus Dominus pepercisset, nox revertor ad cellam. Paucis autem diebus dæmon quievit, et rursus iterum mihi multo vehementius quam solebat incubuit, ut pene me cogaret ore blasphemio peccare. Transfiguratus est enim in quamdam Æthiopiissam poellam, quam ego memineram me in juvenili ætate vidisse inessium tempore calamos colligentem: quæ cum subito sedere supra genus meæ cœpisset, usque adeo omnia mea membra commovit, ut cum ea me pene scelus commisisse putarem. Iratus igitur ac sæviens, percussi eam dextera mea, statimque (ut visum est) evanuit. Et si mihi dicenti credis, per biennium totum fetorem ejus (qua illam percusseram) manus ferre non poteram.

Maxima igitur animi anxietate ac desperatione perterritus, ad intima atque vastissima errabundus deserta perrexi. Ubi cum aspidem modicam reperissem, manu tentam genitalibus membris iratus admovi, ut mortem mihi vel morsus ejus inferret: caput etiam serpentis perfricando, conterens in verendis, quasi ex his mihi tentationis causa procederet. Et ne sic quidem me anguis momordit, divina, sicut credo, me gratia providente, et hoc tunc cum mihi talis in sensus vox descendisset, audivi: Vade, inquit, Pachomi, insiste agoni tuo. Ob hoc enim permisi te dæmonis virtute superari, ne inciperes quasi fortior superbire; sed ut agnosceas infirmitatem tuam, nec ex conversatione vitæ tuæ aliquam fiduciam gerens, ad auxilia semper divina confugeres. Postquam igitur mihi satisfactum est, ad propria secreta remeavi, de cætero cum fiducia sedens, neque ullo certaminis angore vel sollicitudine jam laborans, sed reliquos ævi dies pacatis sensibus viveas. Ille autem meus inimicus, cum se ita a me contemptum esse videret, neque ultra molestus mihi esse posset, confusus abcessit.

His itaque verbis contra insidiantium dæmonum pognas sanctus Pachomius me confirmans fortio-

remque faciens, ad certamen adversum spiritum for-
 mationis, divina gratia tolerandum, sufficienter me
 exortatam remisit ad cellam.

CAPUT XII.

Vita Stephani monachi.

Stephanus quidam oriundus ex Lybia (*Pall.*, c. 30)
 in parte eorum locorum quibus Marmaricæ et Ma-
 reotidis nomen est, per sexaginta annos sedens, us-
 que adeo perfectus factus est monachus, tantumque
 habuit in discernenda rerum ambiguitate iudicium,
 ut ejusmodi divinam gratiam mereretur: hoc est,
 ut quicumque ad ipsum, ex quacunque re tristis ali-
 quando venisset, post visionem ejus atque sermonem
 lætius abscederet. Notus autem hic et sancto viro
 Antonio fuit, pervenit autem etiam usque ad nostri
 temporis dies: quem ego quidem videre non potui,
 eo quod separabant nos longa intervalla terrarum.

Sanctus autem Ammonius et Evagrius, et qui
 cum ipsis erant, mihi aliquando referebant, dicentes
 quod reperissent eum quodam tempore tali ægritu-
 dine laborantem, ut in ipsis naturæ verendis quo-
 dam ulcere (quod quidam (17) phagedænam appel-
 lant) cruciaretur. Qui dum a quodam medico cura-
 retur, invenimus, inquit, eum opus quidem mani-
 bus facientem suis, et torquentem de palmis foveas,
 ac nobiscum sermocinantem; cæteras 960 vero
 corporis partes medico ferroque præbentem, qui
 adeo per gratiam patientiæ alienus erat à sensu cor-
 poris, ut alterius crederet membra concidi.

Abscisus itaque verendis partibus cunctis, nihil
 penitus sentiebat. In tantum separata mens ipsius
 erat a rebus humanis, et cælestibus solis cogitationi-
 bus occupata. Nobis autem tam tristitia repletis
 quam ipsius languoris horrore confusis, cogitanti-
 busque quod hujusmodi illius viri vita talem incidisset
 in morbum, ut sic eum necesse esset secari; hoc
 ille beatus Dei servus Stephanus sentiens, sic dice-
 bat: Filii, videte ne animi vestri ex valetudinis (18)
 hujus contemplatione lædantur. Nihil enim eorum
 quæ facit Deus ex aliqua malignitate descendit, sed
 omnia ad bonum finem, et votivum exitum spec-
 tant. Fortassis autem et ipsa pars corporis talibus
 dedi suppliciis merebatur, meliusque illi erat hic
 recipere vicem, quam ad æterna tormenta post hoc
 sæculum reservari.

Hæc itaque suorum contemplatio sermonum, ad
 patientiæ studium nos ædificatos confirmatosque di-
 misit. Idcirco vero hæc retuli, ne quisquam forte
 miretur, si videmus sanctorum aliquem hujus-
 modi ægritudine laborantem, aut deinceps vide-
 rimus.

CAPUT XIII.

De Valente.

Valens nomine iterum fuit quidam, Palæstinus
 quidem genere, sed mente Corinthius, ideo sensu
 inflatus (*Pallad.*, cap. 31). In Corinthiorum enim
 animis semper tumor quidam et inflatio mentis ap-
 paret; sicut ad eos scribens beatus Apostolus Pau-

lus, de hoc exprobrat vitio, dicens: Et vos inflati
 estis (I Cor. iv).

Hic ipse Valens postquam pervenit ad eremum,
 in qua per plurimos annos vixit nobiscum, diffici-
 lisque vitæ assecutus est studium, ad tantum super-
 biæ cacumen ascendit, ut diabolicis irrisionibus ac
 fallaciis vinceretur. Nam paulatim eum in docendi
 elatione deceptum, ad hoc dæmon adduxerat, ut ita
 se nescio quid esse magnum putaret, tanquam
 quotidie angelorum visione ministerioque frueretur.

Reverebant igitur ejus notissimi, quod uno quo-
 dam die, dum in tenebris opus faceret, acus illi qua
 sportellam consuebat, excidisset e manibus, et cum
 eam non posset (quia in obscuro non cernebat) in-
 venire, lampade ministerio dæmonis ei accensa, sic
 acum quam perdiderat invenisset; rursus ex ipsa
 inflatione relectus, in tantum superbiæ tumorem
 elatus est, ut sacrorum quoque mysteriorum Christi
 contemneret communionem.

Eventit autem ut quidam illuc peregrini venirent,
 variaque leguminum genera, nucum atque pomorum
 ad ecclesiam fratribus exhiberent: quæ cum suscep-
 sisset sanctus Macarius presbyter nostrus, misisset
 que singulis quantum manus capere posset unius,
 inter quos etiam cum Valenti partem cum cæteris
 destinasset, Valens eum qui transmissa detulerat,
 injuriis plagisque confecit; hoc ei dicens: Vade, et
 dic Macario, quod non sum illo deterior, ut bene-
 dictiones ad me transmittat. Cumque hunc ejus er-
 rorem Macarius sanctus audisset, atque ad eum alio
 die solatii causa consiliique venisset, diceretque ei:
 Seductus es, frater Valens, quiesce de cætero, ac
 Dominum deprecare, hoc ei persuadere non potuit.
 Et cum penitus ab eo non audiretur, tristis de ejus
 ruina factus, abscessit.

Certus igitur cœpit esse jam dæmon, quod ita ut
 ipse voluit, fallaciis ejus ac dolis cederet Valens;
 moxque de ejus perditione securus, ista machinatur.
 In effigiem Salvatoris transfiguratus, nocte ad eum
 venit cum choro quodam mille (ut finxerat) angelo-
 rum, lampades accensas tenentium, et cum flamma
 rota, in qua Salvatorem sedere simulaverat, præce-
 dente uno ex ipsis, eique ista dicente: Placuit
 Christo conversatio tua ac fiducia probabilis vitæ, et
 venit ad te, desiderans te videre; egredere igitur e
 D cella tua, nihilque aliud facias, nisi ut venientem
 eminus cernens, inclinans te, adorare festines, sic
 deinceps ad proprium habitaculum reversurus.
 Egressus igitur e cella sua, credensque se cernere
 divina ministerii cælestis officia, cunctaque lampada
 fulgore rutilantia, et ipsum Antichristum non
 ultra unius spatium stadii constitutum, procidit
 pronus in terram, et eum quem Deum crederet ado-
 ravit.

In tantum igitur læsa mens ejus est, ut cum se-
 quenti die ecclesiam fuisset ingressus, collectis in
 unum fratribus diceret: Ego jam communionem non
 ego; Christum enim ipsum vidi hodie. Tunc de-
 num venerabiles Patres ferreis cum vinculis illiga-

tam, per universam annam propriis orationibus curaverunt. Hæc autem fuit forma medicinæ. Sæcularis cum vitæ conversationi dederunt, ut ex eo quod nihil haberet commune cum sanctis, inflatio animi ipsius tumorque cessaret, ut solet dici, contrarias res contrariis debere curari remediis.

Valde autem et hoc necessarium credo, legentibusque arbitror profuturum, quod taliam quoque vitas hominum paginis libelli hujus inseruimus, sicut et inter sanctas paradisi arbores lignum illud, per quod bonum malumque cognoscitur, insitum scimus (*Gen. 3*); ut si quando in vita aliquid sua grande quis fecerit, non ex eo tanquam propriæ virtutis ostentatione se jactet. Frequenter enim et ipsa magnarum palma virtutum causa nobis ejusdem et occasio sit ruinæ, nisi ad gloriam propositi recto itinere venire properemus. Scriptum est enim: Vidi justum in sua perire justitia, et hoc utique vanitas est (*Ecl. vii*).

CAPUT XIV.

De Herone [Apud Lipom., Nerone].

Heron quidam nomine (*Pall., c. 32*) fuit vicinitate proximus mihi, Alexandrinus genere, urbanus et juvenis, mentis argutz, puræ et probabilis vitæ, et ipse post multos labores, nimiosque sudores, vitamque ad summum plenam virtutibus, animæ nescio quo timore sic corruit, ut supra sanctos ac venerabiles Patres esse se crederet, tamque injuriosa contra sanctum Evagrium [*Pallad., Macarium*] verba jactaret, ut diceret ei: Maximo errore falluntur qui doctrinæ tuæ credunt; non enim oportet alio præter Christum uti magistro.

Abatebatur autem et testimonio sancto ad propositum stultitiæ propriæ roborandum; dicebatque quod Salvator ipse dixisset: Nullum in terris vocatis magistrum (*Matth. xxv*). Qui et ipse in tantam cordis obtusi incidit cæcitatem, ut eum quoque postea esset necesse cætenis ferroque vinciri, eo quod jam nec ad sancta mysteria vellet accedere. Ut autem se rei veritas habet, immensæ virtutis ac vitæ fact atque subtilis, ita ut multi qui cum ipse vixerunt, referrent, post tres menses eum cibum frequenter accipere, sola sanctorum mysteriorum communionem contentum, herbisque silvestribus, si quas invenire potuisset.

Ego quoque eum videor expertus eo tempore, quo simul cum beato Albano [*Pallad., Albino*] pergerem Scythin, distabat autem ipsa Scythia a nobis quadragesimo lapide. In quibus bis manducavimus, et ter æquam bibimus; ille vero nihil penitus cibi sumens, sed pede iter faciens, quindecim primum reddidit psalmos. Tunc et istum, qui est maximus, dixit; postmodum illam quæ est ad Hebræos Epistolam, et Isaiam, partemque Jeremiæ, et Lucam Evangelistam; Salomonis Proverbia ita memoriter ambulans legit, ut eum gradientem assequi non possemus nimia velocitate properantem. Hic igitur ad postremum maligni dæmonis fraude quasi quodam exagitatus incendio, in cellam quidem suam non rediit.

Profectus autem Alexandria civitatem, veluti ordinatione divina, clavum clavo, ut dici solet, excussit; incidit enim propria voluntate in eos cum quibus istiusmodi more vivebat; unde tamen invitatus postea remedium salutis invenit. Intererat enim et circi spectaculis et theatri, et in tabernis diebus ac noctibus morabatur. Comque in his voracitati atque ebrietati se penitus dedisset, in femine quoque desiderii incidit cœnum. Et dum peccare meditatur, cum minima quadam cœpit loqui, proprium ei vulnus insinuans. Postula enim quædam, quam carbunculum vocant, nata est ei in ipsis verendis, ac tanta per sex menses ægritudine laborabat, ut naturalia ipsius putrefacta radicitus caderent.

Postea vero cum sanitatem, excepta illa parte membrorum quam perdiderat, recepisset, ad divinam sapientiam rediit, sanctis Patribus quæ ei acciderant cuncta confessus; pœnitentiam tamen factis implere non potuit, quia post paucos dies debito sine quievit.

CAPUT XV.

De Ptolemæo.

Alius iterum, Ptolemæus nomine (*Pallad., cap. 33*), eo more vivebat, ut difficile possit referri, quia inenarrabilis videtur. Habitavit autem inter initia ultra illa quæ Scythin sæpe diximus loca, in ea parte quam Clima vocant, in quo tamen loco nullus monachorum valebat habitare, eo quod octavo decimo lapide puteus aquæ remotus esse videretur.

Ille igitur cilicenses (19) illuc plures lagenas pertulit secum, quas Decembri et Januario mense, spongia ex petris colligens rorem (multum enim tunc in ipsis regionibus cadit roris) implebat. Idque ei per quindecim illic habitanti annos, sufficiebat ad potum, qui penitus separatus a doctrina spirituali, colloquioque sanctorum virorum, quorum ei sermo prodesse poterat, et a frequenti mysteriorum Christi communionem, subito quasi alienus effectus, in tantum a recto itinere deviavit ut diceret nullam esse providentiam rerum, sed omnia suis quodammodo motibus ferri.

Persuasit igitur ei vitæ hostis humanæ, in ejus animam prorsus ingrediens, atque dicens: His ita se habentibus, quid frustra consumeris, Ptolemæe, aut qua mercedis retributione laboras, cum nulla sit remuneratio meritorum? quod si esset etiam retributio, quæ merces pro tantis laboribus tibi sufficeret? quale vero judicium scripturæ minantur, ubi sine providentia cuncta labuntur? His diabolicis cogitationibus miserimus Ptolemæus infractus, fertur insanians et a naturali discedens prudentia etiam usque ad præsens tempus in Ægypto cum ejusmodi errore versari, voracitati tantum ebrietatique deditus, ut nullum prorsus cum aliquo bonum soleat habere sermonem, sed velut æneus (20) revertens de publico, miserandum lacrymisque plenum spectaculum oculis Christianorum expositus; irritio vero atque deceptio cunctis qui gratiam nostræ conversationis ignorant.

In hanc autem Ptolemæus est dilapsus insaniam et irrationali quadam præsumptione, dum putat, illius

ab auctore facinorum, quod omnes sanctos Patres scientiæ virtute præcellat, per quam suus hostis effectus, hanc foveam perditionis incurrit, nunquam eam talibus viris qui gubernaculis sapientiæ spiritualis usi sunt, loqui dignatus. Unde neglectus ac negligens, ad mortis profunda dilapsus est, sicut arbor foliorum exuberans, repente unius momenti tempore nuda aridaque monstratur, secundum quod scriptum est : Qui non habent gubernacula, cadunt sicut folia (*Prov. xi*).

CAPUT XVI.

De virgine Jerosolymitana.

Noveram virginem quamdam de Jerosolyma (*Pallad., cap. 34*), cilicio vestitam, et per sex annos semper inclusam, nihilque ejus quod voluptatem aliquam posset exhibere gustantem; quam ad postremum divino auxilio destitutam, tam immensæ superbie morbus invasit, ut talem ruinam qualem dicimus, sustineret.

Aperit enim subito fenestram cellulæ suæ, susceptique eum qui consueverat ei vitæ necessaria ministrare, cum eo concubens. Hoc autem malum inde descendit, quod non secundum spirituale propositum, nec propter dilectionem Dei ad monachicam venerat vitam; sed humanæ vanitatis illecebra, quæ ex inanis gloriæ cupiditate generatur, et per infirmam atque instabilem animi voluntatem. Dum enim cogitationes suas omnes alienæ vitæ maledicis reprehensionibus occuparet, discedente ab ea angelo sanctitatis, nullum omnino custodem propriæ reliquerat castitatis.

Idcirco autem utramque vitam religiosissimorum bonitatem, et eorum qui per neglectum post labores inmodicos, et temporum spatia de summo fastigio ceciderunt describimus, ut unusquisque ex sua conversatione insidias inimici considerans, occultos ejus laqueos possit evadere. Sed cum sint magnorum virorem seminarumque quamplurimi, qui abrenuntiationis suæ principia virtute peregerant, deinde ab hoste cunctorum hominum sunt elisi; ideo ex pluribus, quorum etiam vitæ sociis existii, paucos enumero, quia neque illos ad fortia jam revocare ulterius, nec mihi prodesse prævaleo, magnos Christi athletas laudans, nec imitans.

CAPUT XVII.

Vita abbatis Eliæ et Dorothei.

Elias quidam nomine, monachus optimus magnam habuit consideratione sexus infirmi devotarum Deo virginum curam (*Pallad., cap. 35*). Sunt enim tales quorundam animæ, quarum propositum ultimi finis testimonio comprobatur. Qui amore virtutis accensus, et feminei sexus miseratione, in ea **962** quæ Atrivis [*Pallad., Athribi*] civitate dicitur, ex pecuniis quæ ipsi suppeditabant, monasterium immane construxit. Ad quem locum plurimas (quæ vagari et errare consueverant) feminas congregavit, omniumque, prout necessitas postulasset, curam gerebat: quibus cuncta præstiterat quæ ad vitæ solatiū pertinebant,

hortulos quoque et instrumenta diversas suppellectilium necessaria, et reliqua quæ humani usus ratio deprecatur.

Istæ ex dissimili vitæ genere intra unius habitaculi claustra collectæ, frequentibus se invicem jurgia inquietabant: unde interdum necessitas exigebat ut inter eas simultatum talium causas ipse cognosceret, pacemque repararet. Collegerat enim illuc usque ad trecentarum numerum feminarum, nec sine mediatore ipso, conversatio earum poterat ordinari. Quod cum jam per biennium faceret, et adhuc pens ipse juvenis videretur (triginta enim vel quadraginta annos habebat), tentatus est subito corporali desiderio voluptatis. Relicto itaque monasterio dum per solitudines totas biduo jugi jejunos erraret, hujusmodi precem fudit ad Dominum: Domine, inquit, aut occide me, ne videam illas tristitia laborantes, aut a me tentationem hujus cupiditatis exclude, ut earum curam ita ut oportet aut convenit geram.

Vespertinis itaque horis subito eum in desiderio somnus oppressit, et tres numero angelos ad se venisse conspexit, ut ipse referebat. Tenuerunt igitur eum, dicentes: Cur egressus es de monasterio seminarum? Quibus cum ille transmirationis suæ causam referrat, et timuisse se diceret, ne aut sibi aut illis noceret; hoc illi ad ista respondent: Si igitur ab hujusmodi tentatione per nos fueris liberatus, vadis, et rursus ipsarum suscipis curam? Ad quod cum libenter ille acquievisset, jusjurandum ab eo hujusmodi, sicut ipse referebat, exigere cœperunt: Jura, inquiennes, his verbis, Per eum qui habet curam mei, illarum curam habiturum esse me juro. Cum ergo in hæc illis verba jurasset, tunc unus ex ipsis manus illius tenuit, et alter pedes, tertius autem arrepta novacula illum emasculare visus est; non quod pro vero hæc faceret, sed quod facere videretur. Nam in quodam stupore animi eo tempore se esse credebat, atque hæc sentiebat se ratione curatum. Tunc igitur angeli interrogant eum, an aliquid sibi factum suum profuisse sensisset. Ille respondit, Vehementer, inquit, intelligo, onus quoddam mihi esse sublatum; et satis credo omni quam formidabam me molestia liberatum. Dicunt ei: Ergo nunc vade ad monasterium tuum.

Qui post quinque regressus dies, ingressusque ludgentium monasterium seminarum, in eodem exinde loco mansit in cella ex obliquo habitaculi illius posita, in quâ cum magis ipsis proximus videretur, frequentibus eas quantum in ipso erat, emendationibus corripiebat. Vixit autem alios quadraginta annos, sanctis Patribus asseverans quod nunquam ultra in cor ipsius cogitatio talis ascenderit. Hanc ergo beatus ille Elias Dei gratiam meruit, ut sic propriæ curæ muliebri monasterium gubernaret.

Hinc succedit Dorotheus vir beatissimus, qui in moribus laudabilis vitæ consenuit, non quidem in monasterio ipso ita conversari prævalens ut prior, in superiori tamen se condidit cella, ubi unam fecit fenestram ex qua contemplari feminas in monasterio

suo posset. Quam fenestram et claudere et aperire A
consueverat, cui et jugiter assidebat, ad unanimi-
tem pacemque sorores erudiens. Itaque in superiore
illa monasterii parte consenuit, cum neque mulieres
ad ipsum ascendere, neque ipse descendere posset
ad eas, quia nec scalæ illic unquam positæ erant,
per quas hujusmodi cuiquam pateret accessus. Hæc
est beati Dorothei in abstinentiæ virtute perfectio, et
finis hujusmodi.

CAPUT XVIII.

Vita Piamonis virginis.

Piamon nomine virgo quædam fuit quæ omnes
ætatis suæ annos cum matre sua vixit, jugiter la-
ciens opus lini, et post alterum semper diem circa
vesperam cibum sumens (*Pallad., cap. 37*). Hæc
a Deo meruit accipere scientiam futurorum. Nam cum B
apud Ægyptum quondam in ascensu fluminis Nili
contra vici unius excidium vicus alter veniret (cum
grandi enim certamine partiuntur irrigationis vices,
usque adeo ut et ad vulnera sua mortesque descen-
dant). Cum igitur fortior populus ad inferioris vici
homines, in quo erat ista, venisset, numeroque suæ
multitudinis fidens, et tam militaribus quam rusticis
armis instructus, ad eversionem supradictæ posses-
sionis accederet, asitit ei angelus adventum inimi-
corum nuntians, quem nullus illic poterat suspicari.
Tunc virgo memorata vici presbyteros convocavit,
hoc dicens : Exite et occurrite iis qui de vico illo ad
internecionem vestram venire festinant, ac ne una et
ipsi cum cellulis vestris cæde pereatis, deprecamini
eos, ut ab apparatu certaminis hujus recedant.

Cumque presbyteri admodum ad hæc dicta timuis-
sent, proni ad pedes cadunt, rogantes eam, atque
dicentes : Quia nos non audemus eis occurrere;
scimus enim et ebrietates eorum, et audaciam non
terendam. Sed adde hoc quoque, inquit, miseri-
cordiæ tuæ, supra omnem hunc qui tremit vicum, et
super istam quoque domunculam tuam, et magis
ipsa progredere atque occurre venientibus, locumque
istum redde pacatum. At illa hoc quidem se factu-
ram negavit; ascendit tamen protinus superiora do-
mus propriæ, et tota illic nocte in continua oratione
permansit, ne genua quidem flectens, atque has Do-
mino preces effudit : Domine (inquit) Deus, qui om-
nem judicas terram, cui nihil unquam placet injustum,
ascendat ad te oratio mea, et adveniat virtus tua, D
quæ in excidium nostrum ruentes in eo ipso, in quo
illis occurrerit loco, veluti clavorum affixione con-
fixos contineat.

Hoc ergo sermone, et hac oratione completa, ho-
stes eorum in tertio jam vici lapide constituti, circ-
primam horam diei ita in memorato hæserunt loco,
ut prorsus moveri inde non possent. Hoc autem et
ipsis revelatione patefactum est, quod molitiones eo-
rum orationes memoratæ virginis impedissent. Mox
itaque quibusdam de suis ad vicum ipsius missis,
postulant pacem, ista mandantes : Gratias Deo agite,
qui vos orationibus Piamonis virginis ab excidio ve-
stræ possessionis avertit.

CAPUT XIX.

Vita abbatis Pachomii.

Tabennensis nomine, in Thebaide provincia dicitur
locus, in quo Pachomius quidam fuit (*Pallad., cap.*
38), vir justus in tantum, ut per divitiarum gra-
tiam 963 nosset futura, et angelica etiam visione
frueretur. Hic ad perfectum misericors et humanus
fuit, et inestimabili fratres amore dilexit. Ad quem
in spelunca sedentem angelus Domini venit, dicens
ei : Per omnia quæ ad propositum tuum pertinent,
scias te esse perfectum; unde jam in spelunca super-
fluo sedes, veni igitur, et relicto hoc loco, collige
omnes monachos juniores, et cum ipsis habita, et
eos juxta regulam vitæ, quam a me discas, institue.
Tabulas autem illi æneas dedit, in quibus scriptam
erat : Permittes unicuique ut tantum quantum po-
scit et cibi sumat et potus, et juxta manducantium
et bibentium vires paribus quoque operibus eos subju-
gabis, et neque quemquam jejunare, neque manda-
care prohibebis : ita tamen, ut fortioribus et magis
edentibus semper opus gravius injungas; infirmi au-
tem et vere monachi ad operandum levius urgeantur.
Diversas autem intra atrium domus cellulas facies, et
ternos per singulas manere præcipies. In uno tamen
loco cibus omnium fiat. Somnum vero capiant non
jacentes, sed super instructas et paululum reclines
cathedras, et velatas palliis suis sedentes quiescant.
Utantur autem noctibus lineæ vestibus (quas levito-
nas vocant) cincti, et singuli quique eorum pellibus
caprinis bene confectis tegantur. Quas pelles, nec
tunc quoque cum voluerint cibum capere vel som-
num, deponant. Quando autem ad communionem
Sabbati vel Dominici diei ingrediuntur, unusquisque
suum cingulum solvat, pellemque deponat, et cum
cucullo tantum ingrediatur. Cucullos autem ipsos si o
villo parvulos fieri, ut infantibus ordinavit; in quibus
et quædam signa de purpura fecit intexi. Jussit viginti
quatuor esse ordines fratrum, juxta viginti qua-
tuor numerum litterarum; et unicuique ordini super-
posuit litteram Græcæ ab Alpha, et Beta, Gamma,
Delta, et cæteris usque Omega.

Dum igitur interrogaret sanctus Pachomius, et
in tanta multitudine singulorum requireret vitam,
dicebat secundo illi qui erat in suo ordine prior,
quemadmodum se habet Alpha, vel quomodo habet
Beta? Et iterum : Saluta Zetha vel Lapda : unum-
quemque autem ex proprio signo et vocabulo litteræ
requirebat. Et simplicioribus quidem perfectisque
monachis, inquit angelus, lotæ litteræ nomen, du-
rioribus autem ac difficilioribus Xi litteræ nomen
impones. Itaque unicuique ordini tales vocabulo-
rum imprime notas, ut mores per eas significantur
animorum. Soli tamen spirituales noverant viri, qual-
lem supposita elementa vitam sui ordinis indicare vi-
deantur.

Scriptum autem hoc in tabulis ipsis erat : Si quis,
inquit, de alio monasterio peregrinus advenerit, aliam
regulam sequens, nec manducet cum illis lute, nec
potet, neque in mansionem eorum introducatur,

nisi forte in itinere eiusdem fuerit adjunctus. Quicunque vero idcirco ad eos fuerit ingressus, ut cum ipsis permaneat, non illum nisi triennii tempus impleverit, in loca monasterii secretiora recipies. Sed cum prius per triennium totum laboriosius opus duriusque perfecit, tunc receptum intrinsecus eum jam esse permittes.

Edentes cucullis capita sua velent, ne alter manducantem alterum fratrem aspiciat. Nec loqui cuiquam dum edit liceat, nec aspiciere ad ullam alteram partem, nisi ad solum cainum, et ad solum cui superponitur mensam. Hoc etiam ordinavit et iussit, ut orationes duodecim numero per totum diem facerent, et rursus duodecim alias, quando ad vespertinum lumen veirent: in nocturnis quoque vigiliis totidem preces effunderent; tres autem solas ad horam nonam diei. Quando vero universa multitudo conveniebat ad manducandum, unicuique ordini in singulis orationibus statuit psalmum præcinere.

Tunc sanctus Pachomius quasi contradicere angelo voluit, hoc dicens: Paucæ sunt istæ orationes. Cui respondit hoc angelus: Has orationes fieri idcirco præcepi, ut et minores sine aliqua implere tristitia impositam sibi vivendi regulam possint. Qui vero firmiter consummationibusque sensibus vivunt, non est illis necesse aliena lege constringi; ipsi enim semetipsos intra cellas universamque vitam suam visioni et cultui Dei penitus dederunt. His ergo, inquit, ista præcepi, qui nec invenire possunt vel implere quæ prosint, ut cum servili quadam necessitate compulsi, ostenderint dignam in se sub proposito disciplinam, tunc demum ad fiduciam valeant divinæ notitiæ pervenire. His itaque dispositis, impletoque ministerio, angelus discessit a sancto Pachomio.

Plurima igitur sunt monasteria, in quibus usque ad septem millia sunt virorum, quæ huiusmodi instituta custodiant. Sed maximum id habetur et primum, in quo Pachomius ipse degebat, ex quo videntur et cætera monasteria processisse, quæ ad mille quadringentos fratres habere noscuntur.

Inter quos etiam est quidam famulus Dei, Aphthonius nomine, admodum mihi amicitiarum jure conjunctus, qui secundum in illo monasterio obtinet locum (*Pallad., cap. 39*). Quem de vita ipsius et conversatione securi, Alexandriam sæpe transmittunt, ut illic ea quidem quæ in monasterio fecerint, vendat; ea autem quæ sevit necessaria, emat semper ac referat. Sunt et alia monasteria ducentenos fratres et trecentenos habentia, in ea quam Panos civitate vocant: quam ego quadringentos habentem viros ingressus inveni. Inter quos sarcinatores quindecim reperi, fabros ferrarios septem, carpentarios quatuor, camelarios duodecim, fullones quindecim numero, singulos in arte propria laborantes. Et ex iis quæ quotidiano victui superesse poterant, etiam monasteriis seminarum carceribusque vicinis necessaria quæque

A præbentes, [et qui sues etiam præcebant. Quod cum ego reprehendendum putarem, nec quoque ex traditione majorum se suscepisse dicebant, quia idcirco in monasteriis esse oporteret sues, ne et cribratarum excrementa frugum perirent, et purgatorum folia olerum, et cætera quæ damnum (si projicerentur) inferrent. Occidi igitur sues ipsos jubebant, et carnes quidem ipsas ementibus vendi, ungulas tamen ac minimas partes eorum, in ægrorum ac senum epulas deputari, eo quod in regione illa grandis esse inopia rerum et frequentia hominum videretur. Blemmyos autem vicinos suis finibus habent.]¹

Antelucanis igitur horis surgentes, qui per diem vices reliquis serviebant, alii coquebant eibos, alii mensas parabant. Quas circa tertiam diei horam ponere soliti, perfecto omni opere suo superponebant eisdem panes, et herbulas quasdam suo more conditas, quas lapsanas (21) vocant. Olivas quoque, et caseum præter carnes, comminuta etiam diversi generis olera. Quibus in hunc ordinatis modum, alii sexta diei hora ingredientiæ, sumebant cibum, alii septima, alii octava, alii nona, alii decima, alii undecima, alii profunda jam nocte vesci consueverant; quidam autem post biduum etiam capiebant cibum. Ex propria tamen littera poterat hora uniuscujusque cognosci. Similiter etiam ipsis erant et opera divisa; alii enim agriculturæ inserviebant, alter hortum colebat, ille officinæ fabricæ vacabat, ille pistoris, alter carpentarii, alter vero fullonis arte clarebat, alter pellium, alter coriorum confectione sudabat, alius Codicum lectione vel conscriptione gaudebat, alter sportellas grandes intexere solitus erat, alter minores; omnes tamen simul memoriter spirituales libros tenebant.

CAPUT XX.

Vita Tabennensiotarum seminarum, et de Virgine, de qua dictum fuerat falsum testimonium.

Est autem apud istos, seminarum quadringentarum numero monasterium, iisdem moribus atque eadem ordinatione viventium, excepto velamento pellium solo (*Pallad., cap. 33*). Et mulieres quidem trans fluvium habitant, intra fluvium autem viri. Cumque defuncta una virginum fuerit, vestitam eam ut assolet deferunt aliæ, et supra ripam fluvii ponunt sorores. Quam inde cum olearum ramusculis palmusculisque navicula transfretantes viri, et psalmos canentes, ad suas transferunt partes, et ibi proprio cum reliquis deputato condunt sepulcro. Nullus tamen, excepto presbytero ac diacono, transit ad monasterium seminarum; et hoc per Dominicum diem tantum.

In hoc ipso mulierum habitaculo, res accidit talis. Quidam sarcinator vestium sæcularis transgressus fluvium, opus ab ipsis aliquod per ignorantiam postulabat (*Pallad., cap. 40*). Cumque una de feminis juvenis processisset (tuto enim videbatur hoc facere, propter solitudines ipsius ac deserta regionis) subito eum non sponte conspexit, deditque illi tale respon-

¹ Uncinis inclusa desunt Palladio Hæveti Latino.

sum : Nos ad emendandas res nostras, artifices nostros habemus. Alia de feminis cum eos in hac visionem quam retuli notasset, post tempus aliquantum orto inter eas iurgio, ex diabolica suspitione et proprii cordis malignitate, iracundiæque fervore memoratæ virgini in conspectu aliarum sororum cœpit calumniari, eique nonnullæ ex ipsis, non tamen cum grandi malitia consentiebant. Illa igitur admodum tristis effecta, cum tam manifestam calumniam ferre non posset (sciebat enim se, ne intra sensus quidem suos tale aliquid cogitasse), occulte se præcipitavit in fluvium, atque hoc sine defecit. Quod ubi quæ calumniata ei fuerat audivit, non ferens tanti sceleris atrocitatem, et ipsa tunc laqueo innexa defecit. Aliæ autem sorores hujusmodi factum, ingresso ad eas presbytero, retulerunt. Tunc ille præcepit nullius quidem nomine ex iis quæ se tali morte necaverunt debere oblationem Deo fieri. Quæcunque autem viderentur ex illius dicti insurrectione discordes, veluti quæ consciæ peccati essent, quia tali calumniæ credidissent, jussit eas per septem annos sanctorum mysteriorum communione privari.

CAPUT XXI.

Vita sanctæ Viriinis. quæ inter illas stultitiam simulaverat.

Fuit alia in hoc monasterio virgo (*Pallad.*, cap. 41), quæ stultam se esse propter Christum, ac dæmonem se finxit habere, ut virtutem sui propositi posset implere. Quæ cum se admodum humiliaret atque deieceret, usque adeo omnibus aliis horrore erat, ut ne cibum quidem cum ea caperent. Talem ergo gratanter elegerat vitam, et a coquina nunquam recedens, totius illius ministerii tanquam ancilla cunctis obediens, implebat officium, eratque secundum vulgare proverbium, universæ spongia domus. Impletum a se, rebus probans, quod in sancto Evangelio scriptum legimus : Si quis inter vos vult esse major, sit omnium servus et omnium minister (*Matth.* 23; *Marc.* 9). Et beatus Apostolus : Si quis, inquit, ex vobis putat esse sapientem in hoc mundo, fiat stultus, ut efficiatur sapiens (*1 Cor.* 3).

Hæc igitur involutum pannis habebat caput, et ita omnibus serviebat; cæteræ autem virgines tonsæ cucullis cooperiuntur. Nulla hanc potuit de quadringentis videre manducantem : nunquam per omne ævum suum sedit ad mensam, a nulla vel modicam partem panis accepit; sed micæ tantum detergens illa mensarum et abluens ollas, his solis alimoniis contenta vivebat : nunquam calceamentis est usa, nulli unquam fecit injuriam : nulla ipsius murmur audivit, nulli autem parum, aut satis unquam locuta est, et certe cum ab omnibus cæderetur, cum omnium viveret odio, cum maledicta omnium sustineret.

De hac sanctissima beato Piterio¹ (cui hoc vocabulum erat) probatissimo viro, semperque inter deserti viventium, astitit angelus quondam sedenti in Porphyrite qui dicitur loco, affatusque est eum his

¹ *Pallad.*, cap. 42, dicitur *Pitirum*.

A verbis : Cur grande, inquit, aliquid esse te credis in tuo proposito, et in hujusmodi degens loco? Vis videre mulierem te sanctiorem? Vade ad Tabennensiotarum monasterium feminarum, et unam ex ipsis illis invenies, in capite habentem conscissum pannum, ipsamque te cognosce esse meliorem; nam dum contra tantas sola diebus ac noctibus pugnet, cor ipsius a Deo nunquam recessit; tu autem uno in loco residens, neque quoquam aliquando progrediens, per omnes animo et cogitatione urbes vagaris. Statim ad supradictum monasterium venit, et magistros fratrum rogavit ut transverberetur ad habitaculum feminarum. Quem mox illi ut vita gloriosum virum, et jam provectoris ætatis, cum fiducia grandi fluvium transire fecerunt.

B Ingressus autem, post orationem omnes sorores desideravit inspicere, inter quas solam illam propter quam venerat, non videbat. Ait ergo ad postremam : Omnes mihi adducite, deesse enim videtur aliqua. Dicunt ad eum : Omnes hic sumus. Quibus respondit : Una deest, quam mihi angelus demonstravit. Dicunt ei : Unam stultam [*Pallad.*, Salem] habemus intrinsecus in coquina. Sic enim eam quæ dæmone vexatur appellant. Ait ille : Exhibete mihi quoque ipsam, ut eam videam. Quo audito, memoratam recare cœperunt; quæ cum nollet audire, sentiens credo aliquid, aut fortassis hoc divina jam revelatione cognoscens, dicunt ei : Sanctus Piterius te videre desiderat. Erat enim famæ ac nominis grandis. **865** Cuius ad eum fuisset exhibitæ, vidissetque panno frontem illius involutam, projecit se ad pedes ejus, dicens : Benedic me, Amama. Procidens autem et ipsa ad pedes ejus, dixit : Tu me benedic, domine

Omnes igitur sorores obstupuerunt, simul dicentes : Noli, abba, talem injuriam sustinere, fatua est enim ista quam cernis. Tunc sanctus Piterius hæc ipsis omnibus ait : Vos estis fatuæ; nam hæc vestra et mea, cum sit melior, est Amma (hoc enim nomine vocant illi spirituales matres) et precor Deum, ut dignus ipsa in die iudicii merear inveniri. Quo audito, omnes simul ad pedes sancti Piterii prociderunt, singula varia peccata propria confitentes, quibus illam sanctissimam contristarunt. Et alia quidem dicebat : Ego eam delusi : alia, Ego eam, quod esset læta, injuriis affligebam; alia abluens sordes catini, super eam se fudisse dicebat; alia colaphis eam a se verberatam sæpe memorabat; alia nares ipsius sinapi impletas a se esse debebat; cæteræ quoque diversas referabant se ei injurias irrogasse. Pro quibus omnibus sanctus ille una cum memorata sanctissima virgine, fasis Deo precibus, regressus est.

Post paucos autem dies, non ferens illa tantam sui gloriam, tantoque se nolens sororum honore cumulari, gravarique se credens satisfactionibus singularum, egressa de monasterio illo, quo ierit, in quem

diverterit locum, vel quo sine defecerit, ad nullius A potuit haecenus notitiam pervenire.

CAPUT XXII.

Vita abbatis Joannis, qui in Lyco habitavit, et Pæmæniæ virginis.

Fuit quidam Joannes in oppido cui Lycus vocabulum est (*Pallad., cæp.* 45), qui carpentarii quidem artem, dum adhuc esset puer, didicit, fratrem tamen tinctorum habuit : quique postmodum cum jam viginti et quinque esset annorum, huic sæculo renuntiavit. Et per quinque annos in diversis monasteriis degens, ad patriam solus sese in Lycum contulit montem ; in cujus cœcumine trium sibi voluminum [*Pallad., tholorum*] cellulas fecit (22). Ingressusque illic, ita se inclusit, ut aditum quoque ipsum per quem introiit, obstruxerit. Erat igitur unum volumen B ad corporales deputatum necessitates, aliud in quo opus facere et cibum sumere consueverat, tertium in quo orabat

Hic igitur cum triginta jam annos compleasset inclusus, per solam semper fenestram necessaria victui suo ab administrante suscipiens, meruit talem gratiam Dei, ut haberet scientiam futurorum. Nam et sanctæ memoriæ Theodosio imperatori frequenter et varia ex iis quæ essent eventura prædixit. Primum quidem de Maximo tyranno quod et superaturus eum esset, et Galliarum ex partibus reversurus ; postea autem et de Eugenio tyranno, eidem quæ subsequuta sunt, ante prædixit ; quod eum quidem superaturus esset, sed ipse ibidem vitam finiturus, filiumque suum C successorem imperii relicturus. De quo apud omnes grandis semper fama convaluit. Propter quod et Theodosius imperator, prophetali eum venerari honore consueverat, asserens illum magnæ esse virtutis. Cum igitur nos, hoc est ego et beatus Evagrius, et Ammonius, et Albinus circa Nitriæ solitudines degeremus, cupiebamus diligenter agnoscere memorati viri virtutem. Ait ergo nobis tunc sanctus Evagrius : Libenter audirem ab eo, qui mentem atque sermonem bene novit probare, qualis sit iste vir quem loquimur. Si enim eum non prius alio referente cognovero, necesse jam erit ut ad montem ejus ascendam. Quod cum audissem ego, neque cuiquam quidquam tale dixissem : uno die tantum moratus, alio clausi cellulam meam, et me atque ipsam commendans Deo, Thebaidem usque perrexi. Diebus decem et octo omni itinere confecto, partim ambulando pedibus, partim per fluvium navigando. Agebatur autem hoc eo tempore, quo fluvius solebat ascendere, quando multi ægrotare consueverant, quod sum et ipse perpeusus.

Cum ergo illuc venissem, clausum septum [*Ms., membrum*] illud inveni, quod ante ingressum cubiculorum ipsius erat ; postea enim ipsum locum extruxerant fratres. Talis autem erat ædificii ipsius magnitudo, ut fere centum caperet viros. Clausum autem semper ipsum habentes locum, solo Sabbati et Dominico die aperire consueverant. Cognita ergo causa ob quam clauderetur, quievi exspectans Sabbati diem : qui cum advenisset, ingressus sum circa ho-

ram secundam, ut supradictum videream virum. Iveni igitur eum assidentem fenestræ, ex qua ad se ingredientibus solebat loqui. Post primam itaque salutationem hoc mihi per interpretem dixit : Unde es, vel cur advenisti? nam ego de sociis Evagrii unum te esse conjicio. Respondi me esse peregrinum, et de Galatiæ partibus venire, et unum me ex Evagrii fratribus esse confessus sum.

Interea dum loquimur, ingressus est summo provincie ipsius præses, Alipius nomine ; ad quem, relicto quem mecum habebat sermone, se contulit. Secessi igitur ab iisdem paululum, et loco cedens eminus steti. Prolixas autem eorum fabulationes graviter ac moleste ferens, intra meipsum bonum illum senem reprehendebam, eo quod, meo sermone contempto, illum potius honorasset. Ideoque cum mihi ingratum fuisset, spreto eodem, recedere cogitabam. Vocavit itaque ad se tunc ille Theodorum nomine interpretem suum, dicens : Vade ad fratrem illum, et dic ei : Noli esse pusillanimis ; jam nunc enim dimittam præsidem, et tecum loquar. Cognovi igitur ex hoc esse hominem spiritualem, et omnia prævidere, et idcirco eo magis cœpi remorari.

Egresso vero mox inde præside, me vocavit, his me alloquens verbis. Cur, inquit, animam tuam mea reprehensione læsisti? quam in me inveneras culpam, ut ea in tuis sensibus cogitares, quæ nec in me cognosco, nec tuos scio mores decere? An ignoras illud quod scriptum est, quod non incolumes ac fortes, sed quod male sani medico semper indigeant (*Math. ix; Marc. x; Lucæ v*)? Nam tu me cum velis, et rursus ego invenire te possum, et si ex me forsitan nullum, ex aliis tamen fratribus aliquod Patribusque poteris habere solatium. Iste vero totus ex sæcularibus rebus diabolicæ deditus potestati, vix brevis horæ spatio potuit respirare. Et nunc tentans, sicut quidam servus austerum dominum suum fugiens, venit ut salutare hic inveniret auxilium. Inconsulta igitur atque importuna res fieret, si illum relinquerem, et tecum morarer, qui jugiter salutis tuæ commodis vacare consuevit. Quem ego magnopere precatus sum, ut pro me dignaretur orare; hoc enim mihi spirituale illud virum esse certissime persuasit

966 Tunc ille jam lætior dextera sua in sinistra me leniter vultus mei parte percussit, hoc dicens : Multæ te tribulationes manent, passus es multa ut exires de solitudine, et interim hoc formidans aliquantulum facere distulisti. Pias autem tibi, et quasi rationabiles causas afferens dæmon, ventilare te tentat. Admonuit enim et circa patris desiderium, et quemadmodum frater tuus sororque converti, atque in solitudine agere vitam suam deberent. Ecce nunc tibi hoc ego renuntio, utrosque salvatos esse cognosce. Renuntiaverunt enim ambo sæcularibus rebus. Et pater, inquit, tuus alios septem victurus est annos; insiste igitur ac vive in desertis ut cœpisti locis, neve parentum causa tuorum ad patriam redire festines; scriptum est enim : Nemo mittens super aratrum ræ-

nem suam, et retro aspiciens aptus est regno celo-
rum (*Luce 11*).

Vehementer igitur atque mordaciter ex hujusmodi verbis instructus ac doctus, gratias egi Deo, maxime posteaquam occasiones quæ me solitudinem relinquere compellebant, juxta votum meum impletas esse cognovi. Rursumque mihi hoc cum risu placido et jocis dixit: Vis, inquit, episcopus fieri? Ego autem me jam esse respondi. Interrogabat, Ubi? dixi ego: In coquinis, mensis, tabernis, officinisque sigulorum; hæc enim cuncta, inquam, diligenter inspicio, et si fuerit acidum vinum, a praudio meo illud excludo, quod autem fuerit bonum, bibo. Similiter inspicio et ollas coquorum, et si deesse sales videro, aut aliquod condimenti genus, addo, meliusque conditos cibos comedo. Hic est episcopatus meus, voracitas enim mea talem me episcopum fecit. At mihi hoc ille sanctus subridens: Remove, inquit, jocos; nam episcopus es futurus, plurimumque tribulationum habiturus es ac laborum. Si igitur ista vis fugere, noli relinquere solitudines nostras, nullus enim te in desertis degentem locis episcopum faciet. Descendens autem tunc ego a memorato viro, regressus sum ad deserta in quibus esse consueveram, venerandis illis Patribus hæc ipsa quæ illic cognoveram de spiritali divinoque referens homine, qui post duos menses ad eundem beatissimum navigando venerunt. Ego autem miserimus dictorum ejus immemor fui.

Post triennii igitur tempus, valetudinem ex infirmitate stomachi ac splenis incurri. Et ex suprascripto loco a fratribus Alexandriam usque transmissus, atque illic hydropem medicans. Ab Alexandria quoque profectus suadentibus medicis, peto Palæstinam causa commodarum quæ esse ibidem putabantur aurarum; tenuiores enim aeris magis ægritudo mei corporis requirebat. De Palæstina autem ad provinciam Bithyniam veni. In qua nescio quomodo, utrum studio hominum, an voluntate divina (hoc Deus novit) episcopus ultra meritum meum factus sum. In quo tempestatis illius quæ sub sancto Joanne commota est, interfui malis, et per decem menses in obscurissima cellula occultatus, cœpi illius sancti dieta reminisci, cum ea illic quæ prædixerat, sustinerem. Hæc autem forte mihi tunc ille magnus athleta Christi dicebat, cupiens me ad sustinendam solitudinum vitam, hujusmodi prænuntiationibus provocare. Nam quadraginta octo annos in eadem cellula sua se habitare dicebat, nullius se unquam feminæ vultum vidisse confirmans, ne sororis quidem, neque semetipsum edentem aut bibentem ab altero visum.

Ad hunc videndum et ancilla Christi Pœmenia venerat (*Pall., c. 47*). Cui ille non visæ quædam per alium secreta mandavit, admonuitque eam ne de Thebaidis regione proficiscens, divertere Alexandriam vellet; quod si eum nollet audire, in tentationem eam quamdam necesse esset incidere. Sed cum illa seu per negligentiam, sive per oblivionem suam, non ita ut jusserat sanctus ille, fecisset, Alexandriam

A venit, ut cerneret sibi incognitam civitatem. Deum ergo iter conficeret juxta oppidum cui Nicius nomen est, applicuerunt naves ejus ad resolvendum longæ navigationis laborem. Ingressi igitur pueri ad terram, quadam protervitate ducti contra loci illius rusticos, quorum superbiam audaciamque nullus fert, jurgia excitare cœperunt. Ex quibus multitudo memorata eunucho quidem uni digitum abscedit, ac rapuit, et alium trucidavit, sanctum autem Dionysium quem vulgus esse episcopum nesciebat, prope mersit in fluvium, ipsam vero injuriis terroribusque confecit, reliquis omnibus pueris vulneratis.

CAPUT XXIII.

Vita beati Possidonii monachi Thebæi.

De Possidonio Thebæo viro probatissimo atque B patientissimo inenarrabilia quædam et multa memorantur (*Pall., c. 77*). Tam autem mansuetum virum, tam vere monachum, tamque nihil habentem in se malitiæ, nullum ego alterum vidi; nam apud Bethleem cum eo per annum integrum vixi eo tempore, cum sederet in illa regione, quam Pœmenion dicunt, et multo plures in eo scio me vidisse virtutes; inter quas hoc mihi quondam et ipse referebat, dicens: Uno anno cum in eo loco, qui Porphyrites vocatur, habitarem, nullum hominum dum illic degerem vidi, sermonem nullius audivi, non attigi panem, sed de paucis tantum dactylis vixi et herbis agrestibus, si quas invenire potuissem. Interea aliquando cum penitus alimenta, quibus sustentari poteram, defecissent, egressus sum de spelunca mea, ut usque ad eas partes quæ ab hominibus inhabitantur accederem; et per totam ambulans diem, vix habitaculum meum duobus millibus abesse cognovi. Circumspiciens igitur velut equitem quemdam videre me credidi, habentem militis speciem, et cassidem capite suo gestantem, cui in tiaræ modum crista surgebat. Quem cum militem vere putarem, ad speluncam redire properavi. Inveni autem illic reversus continuo cistellam, quæ uvæ et ficus recenter lectas habebat: quam statim rapui, et sic speluncam lætus intravi. Per duos autem menses cibus ipse maximo mihi solatio fuit.

Miraculum vero sanctissimus Possidonius circa Bethleem fecisse memoratur hujusmodi: Quædam mulier prægnans a spiritu immundo fatigabatur, et tempore partus sui cum maxima difficultate pariebat; eam enim spiritus ille cruciabat. Cum igitur mulier infelix sic vexaretur a dæmone, maritus ejusdem ad sanctum Possidonium decurrit, rogans eum ut dignaretur venire, atque orare pro ea. Ingressisque nobis ad orationem simul, cum ille stans cœpisset orare bis in terra tantummodo fixis genibus, impurum illum spiritum mox fugavit. Assurgens autem de solo, dicit hoc 967 nobis: Orate rogo; jam nunc enim, dum spiritus ille expellitur, signum quoddam monstrabitur nobis. Et ut satisfaceret nobis, post hæc ipsius sancti dicta, a fundamentis parietem vestibuli dæmon abstedens eruit totum atque dejecit. Per totum autem septennium ipsa muliercula semper muta permanserat. Postea vero quam a sancto illo

qui eam a dæmone liberavit visitata est, mox et perierit, et loqui promeruit.

Hujus viri etiam prænuntiationem (quam prophetiam vocant) aliquando cognovi (*Pall.*, c. 82); postea et Simonem admirabilem virum, quem interim ego notasse ac nosse me memini.

Illic mihi beatissimus atque abstinenterissimus Possidonius etiam ista referebat, quod a quadragesimo ævi sui anno, usum panis in victu proprio non haberet, neque usque ad medium diei spatium iracundiam adversus ullum tenuisset. Hæc sunt miracula atque signa fortissimi in Christo Possidonii quæ divina gratia operatus, in bis vitam famatam finire promeruit.

CAPUT XXIV.

Vita Serapionis monachi, Cleomonis et cujusdam Virginis

Alius quidam Serapion nomine fuit (*Pall.*, c. 83), qui Sindonius cognomen acceperat, quia nulla alia veste nisi sola sindone utebatur. Quem nihil unquam habuisse vel possedisse satis notum omnibus fuit, propter quod et apathes, id est impassibilis, vocabatur, quia nullum patiebatur desiderium possidendi. Peritissimus autem erat scientia litterarum, Scripturasque omnes tenaciter memoriterque recolebat. Qui ex nimia abstinentia omnium rerum, et ex jugi divinarum meditatione librorum, cellulæ unius quiete non poterat esse contentus, sed per diversas mens semper ipsis trahebatur. Toto igitur mundi sine discurrens, ad talis gloriæ virtutem ascendit. Hujus enim habitus (id est voluntatis⁴) mens ejus erat; unde et voluntatum affectionumque differentias, non substantiarum vocamus,

Hoc autem de eo patres sancti aliquando referebant, quod per monachum aliquem conlusorem suum (23), in oppido quodam viginti solidorum pretio paganus semetipsum distraxerit mimis; et quos signatos pro se acceperat solidos, apud se ipse servaverit. Tandiu ergo, cum prædictis qui eum emerant miris, in tali servitute permansit, quandiu et Christianos eos faceret, et a ludis theatralibus separaret. Nullo autem alio ad victum suum, excepto pane et aqua, uti solebat, neque unquam Scripturas sanctas legeret cessabat. Interea longi temporis spatio prior mimæ maritus animo stimulante compunctus est, tunc et ipsa ejus conjunx, ad postremum etiam domus tota. Dicebatur autem, quod antequam aliquis ejus cognosceret vitam, pedes quoque ipsis lavaret, ut dominis: postea vero quam spirituale lavaerum uterque suscepit, uterque a theatri actu recessit, conversique sunt ad castam pariter ac piam vitam. Vehementer autem memoratum ac dulciter diligebant virum, hoc dicentes ei: Veni, frater, jam te libertate donamus, eo quod ipse nos prior de turpi servitio liberasti. Ad quos magnus ille Serapion respondit: Nunc vobis ego jam necessarius non sum, opus in vobis suum Deus per me implevit, et utriusque vestrum anima salvata est. Unde secretum meum vobis, atque hoc quod hactenus celaveram pando. Ego, inquit,

A miseratione vestrarum adductus animarum, quas magno errore implicitas videbam, cum essem liber monachus, ex Ægypto genus ducens, propterea meipsum vendere volui, ut vos liberi a magnis peccatis esse possatis. Quia igitur ad plenum per humilitatem meam hoc fecit Deus, gaudeo; idcirco aurum quod pro me dedistis, accipite, ut alios quoque quibus subvenire possim, reperiam. Qui cum illum frequenter atque instanter rogarent, vera assertione dicentes, quod tanquam suarum dominum animarum, patrem habiturum essent eum, si una cum ipsis manere dignaretur ac vivere, neque tamen ullo modo persuadere hoc ei possent, tunc dieunt ad eum: Dabis ergo ipse aurum illud pauperibus, quod nos veluti arrhas quasdam pro nostra salute dedisse cognovimus. Et ait illis: Date hoc vos, quia vestrum est; ego enim alienas pecunias non dono pauperibus. Dicunt ergo ei: Saltem hoc te magnopere deprecamur, ut vel post anni circulum nos requiras Athenis.

Hic itaque sanctissimus famulus Christi frequenter peregrinando ad Helladam pervenit, ac per triduum moratus Athenis, a nullo panem quo vesceretur accepit. Nam neque pecuniam habebat, non pellem, non peram, non quidquam aliud secum præter sindonem, qua fuerat amictus, ferebat. Cum jam ergo usque ad quartam diem nihil penitus edendo veuisset, esurire vehementer cœpit. Nihil enim eo jejuniis pejus, quod extorquetur invito, ex cujus necessitate procedit sæpe perfidia. Stetit ergo supra quemdam colliculum civitatis, ubi primates ejusdem oppidi concilium habere consueverant, et illic manus etiam suas percutiendo clamabat vim se maximam pati, his sermonibus dicens: Athenienses viri, succurrite. Concurrentes autem omnes simul quoscunque palliis, quoscunque cernimus birris esse vestitos, interrogant eum quid haberet, unde venisset, vel quid diceret se pati. Tum ille respondit: Ab Ægyptiorum quidem genere descendo, conversatione monachus. Ex quo tamen de patria mea quæ erat mihi vera, discessi, in trium feneratorum manus incurri: ex quibus duos quidem, quocunque modo debitum solvens, potui declinare, et sic ea quæ ab ipsis obiciebantur effugere; tertius autem adhuc ille me retinet nec habeo unde ei satisfacere possim. Cumque illi requirerent ab ipso feneratores quibus se debitorem esse diceret, sciscitabantur ab eo qui illi essent, vel ubi degerent, vel quis ille qui ei molestus esset; quem si ostenderet, adjuuros se in omnibus eum pullicentur. Tunc ille: A principio, inquit, juventutis meæ, hi tres mihi semper molesti fuerunt, cupiditas pecuniæ, desiderium voluptatum, et voracitas ventris: ex quibus rebus duas, hoc est pecuniæ ac voluptatum cupiditatem evasisse jam videor, neque mihi ulterius sunt molestæ; tertiam vero (quam dixi voracitatem) ferre non possum. Nam cum quarto die jam ex necessitate jejunem, urget me illa sicut severissimus fenerator, exigens debitum solum semper ac flagitans, et nisi reddidero, mortem minatur.

⁴ Hoc deest in Ms. Moret.

Tunc quidam philosophorum putantes eam composita quadam et ficta narrare, unum solidum offerunt ei. Quo ille sumpto, et euidam qui panes vendebat, dato, unoque tantum ab eo pane suscepto, mox ab eadem profectus est civitate, neque tamen unquam postea ad ipsam reversus est. Cognito autem eo philosophi illi, omnique reiveritate perspecta, magnum nescio quem virum esse firmantes, reddito unius pretio panis, solidum ab eo quem ille susceperat, reciperunt.

Cum ergo venisset beatissimus ille circa Lacedaemonis loca, unum illic de prioribus civitatis, bonum in ceteris rebus virum, omnesque de domo ipsius Manichaeos esse cognovit. In hac rursus domo juxta exemplum superius vendidit se, et intra duos annos tam ipsam domum dominum ab execrabili secta, quam conjugem ejus totamque familiam abstractos, Ecclesiae tradidit. Quem illi jam non quasi famulum diligebant, sed quasi fratrem attendebant potius aut patrem, verum benedicientes Deum.

Post paululum tempus, cum ab eis discessisset hic spiritualis adamas Serapion, cum multis aliis et ipse ingressus est navem, reddito pretio prius quod acceperat a dominis, quasi Romam navigaturus. Nautae vero suspicantes quod sumptus haberet, et quod quasdam socum auri species attulisset, susceperunt eum, nihil ab eo penitus requirentes, nec ambigentes quod unus aliquis ex ipsis res ejusdem quoque ut emertorum, in parte navis constitisset. Dem igitur navigarent, et jam abesse quingentis ab Alexandria stadiis viderentur, coeperunt omnes qui cum ipso ingressi fuerant, circa solis occasum sumere cibum, quod et nautae ipsi jam fecerant. Cumque eum primo die non viderent edentem, causam esse aliquam de navigationis molestia crediderunt. At cum nec tertio quoque nec quarto die cibum caperet, epulantes ipsi jam quinto die in summa illum quiete perseverantem sic alloquuntur: Cur, inquit, homo, hic solus ipse non comedis? respondit, non habere se dicens. Quo audito vicissim se nautae interrogare coeperunt quisnam res ejus ac sumptus suscepisset in navi. Et cum nulli ab eo datum aliquid reperissent, objurgabant eum, ista dicentes: Quemadmodum ascendisti sine sumptibus navim? unde mercedes daturus es nobis? unde ipse victurus es? Ait ille virorum patientissimus: Ad me nihil pertinet; educite me atque projicite ad illum ubi me invenistis locum. Nautae indignantes dicebant: O ira! etiam si centum solidos dares, nunquam hoc libenter faceremus, cum sit navigii tanta prosperitas; quapropter propositum coeptae navigationis implemus. Ita igitur mansit in navi securus, ut ei usque Romam nautae omnes alimenta praebarent.

Ubi ergo attingit Romam athleta Christi fortissimus (*Pallad.*, cap. 84), coepit requirere curiosius quisnam illic magnus esse aliquis monachus diceretur, vel quae virgo Dei praedicaretur a cunctis. Cum interea Domnioni cuidam fortissimo atque abstinentissimo, mi-

† Mirandum hoc non imitandum.

A raelisque famigerato factus est notus, cujus lectulus post ipsius mortem solebat curare languentes. Viso hoc igitur ab eodem, et edificatus et doctus est ad perfectam. Ille enim vir eruditus atque instructus scientia et bonis moribus erat.

A quo forte cum quaereret quis alter monachus vel quamnam virgo devota in urbe memorata degere diceretur (*Pallad.*, cap. 85), cognovit esse illic virginem quamdam quae se ab omnibus separata clausisset intra cellulam suam, atque illic quiescens, nullum hominum unquam videret. Querit mox ipsius deum: quam cum invenisset, accedit ad vetulam quamdam, quae in ministerio memoratae virginis erat, hoc ei dicens: Vade, et nuntia virgini, quia necessario eam videre desidero. Illa vero reddidit responsum dicens quod ex multis annis neminem vidisset. Dicit ei: Vade, nuntia ei; Deus enim me ad colloquium ipsius misit. Illa vero nec sic quidem voluit nuntiare. Cum itaque illic duos vel tres dies observasset, et tum demum ab ea susceptus fuisset, ait eidem: Quid hic sedes? Illa respondit: Non sedeo, sed ambulo. Dicit ille: Quo ambulas? Illa, ad Dominum, inquit. Ait ille: Vivis, an mortua es? Illa respondit: Credo in Deo meo, esse me mortuam saeculo; nam carne qui vivunt, ad Dominum ire non possunt. Ait ille: Si igitur hoc ipsum persuadere vis mihi, fac ipsa quod facio. Illa respondit: Si possibilita tantum jusseris, faciam. Tunc ille respondit: Possibilia cuncta sunt homini huic saeculo mortuo, praeter solam impletatem. Deinde ait: Egredere et procede. Et illa respondit: Vigesimalium et quintam annum ago, ex quo nunquam ex hoc loco egredior: quam ob causam ergo vis hodie procedam? Ait ille: Vah, nonne tu dixisti quod saeculo mortua sis? unde manifestum est quod et saeculum tibi. Quod si verum est, et mortuus nihil sentit; unum ergo est, sive non procedas, sive procedas; ergo progredere. Haec audiens virgo, processit.

Postquam autem processit e cellula sua, et ad quamdam basilicam venit, rursus ille sanctissimus illic ad eam loquitur: Si ergo vis suadere mihi certissime, quod mortua sis, nec jam cum hominibus placens vivas, facet ipsa quod facio, et vere te mortuam saeculo scio. Et ait virgo: Quid vis amplius faciam? Exue te, inquit, vestibis tuis, et omnes res quibus uteris, ita ut ego, super humerum tuum pone, et sic transi per mediam civitatem, et eodem more me nudum nec aliqua verecundia perturbatum sequere praecedentem. Ad hoc illa respondit: Sed multorum animas, quae me tam deformiter ambulare viderint, laedo, et aut insanam cuncti esse credent, aut daemone pati dicent. Ait ille: Et quid hoc ad te, si aut daemonea credaris, aut voceris insana? Tu enim apud illos qui haec loquuntur, ut dicis, mortua es. Mortua autem nunquam curae est siquis ei vel detraxerit, vel irriserit; nihil enim horum potest sentire. Tunc dixit ei virgo: Obsecro te, quidquid aliud vis in meo proposito, jube, et faciam. Ad hanc enim usque vitam

mensuram nondum parveni: oro autem pervenire quandoque. Tunc ille famulus Christi dixit: Vide ergo, soror, ne magnum jam aliquid esse te credas, et tanquam cunctis hominibus sanctiorem, et te mortuam rebus secularibus glorieris. Didicisti enim quod visis, et adhuc hominibus places. Nam longe plus te mortuus ego sum, qui per memetipsum omnibus opere monstro verum esse quod dico, faciens hoc quod ipsa non potes facere; nec pati me aliquid, nec in aliquo deformari puto. Tunc igitur eam talibus verbis in studio humilitatis edoctam, et de quadam superbiæ vel tumoris arce depositam, reliquit abscedens.

Multa præterea sunt magna admirandaque quæ fecit, ex quibus non sentire se quod in mundo esset probavit; sexagesimo autem anno finivit hanc vitam, B et in desertis ipsis sepultus est locis.

CAPUT XXV.

Vita Evagrii diaconi monachi.

De Evagrio diacono (*Pallad.*, cap. 86) qui ubique memoratur viro¹, qui apostolorum moribus vixit, non 369 est justum tacere, sed oportet nos ipsius facta monumentis tradere litterarum, sine dubio legentibus cunctis, et gloriam bonitatis Salvatoris nostri agnoscentibus profutura. Dignum igitur existimo ut a principio vitæ ejus incipiam, diligenter exponens quemadmodum ad propositum tale pervenerit, quam congruo stupendæ ac prædicabilis vitæ sine defecerit in ipsis solitudinibus constitutus, quinquagesimum ætatis et quartum annum ægens. De quo Scriptura sancta, quod dixit, probavit: In parvo tempore multos C implevit annos; verè enim placita erat Domino anima ejus (*Sap. iv*).

Hic ergo genere Ponticus fuit, ex oppido quod Hiberorum nominatur, filius presbyteri, multarum ecclesiarum curam gerentis, quos Periodeutas (24) vocant. Primum factus est lector a sancto Basilio Ecclesiæ Cæsariensis episcopo, circa fines montis Argei. Post mortem autem sancti Basilio, videns eum spiritualibus aptissimum rebus benedictus atque venerandus Gregorius Nazianzænæ [*Nyssænæ Palladio Herveti*] episcopus civitatis, ille qui insignis providentia, doctrinaque præclarus, nulla se humani generis passione læsum probavit, diaconum supradictum Evagrium fecit. Unde cum sanctus Gregorius ad maximum conventum episcoporum vocatus Constantînopolim usque venisset, sancto eum Nectario episcopo tradidit ac reliquit, grandi Scripturarum peritâ hæreticorum omnium nænias destruentem.

Cum igitur vehementer impugnans perversarum vanitatem erroremque sectarum, in urbe memorata floreret, ac maximo omnium honore frueretur, prior quidem, ut ipse referebat postmodum nobis, laqueis desiderii mulieris implicitus, ex his tamen ipse continuo liberatus, amari ab eadem muliere quam aniverat cœpit. Quæ quidem cujusdam illustris et unius de magnatibus viri conjunx erat. Evagrius igitur Deum ante omnia metuens, tum autem et conscien-

tiam erubescens suam, atque ante oculos dedecoris exsecrandi magnitudinem ponens, et omnium hæreticorum ex alienis malis gaudium atque lætitiâ, intentissime deprecabatur Deum, ut conatus tantos ipse qui solus poterat impediret. Cumque prædicta ei mulier insisteret, neque posset ille prior a voluptate rabiei ipsius reparari, eo quod multis irretitus jam esset ac variis ejus officiis, ipsaque insistente paratum esset periculum, post paululum tempus suscepta a Deo oratione quam fecerat, antequam ejus, quo flagrare cœperat, mali experiretur incendium, visio quædam ei ostenditur angelorum, habentium militum speciem, quæ ad præfecturæ officium pertineret. A quibus ad exitium suum missis teneri se subito videbat, ferroque per totum corpus ligatum in carcere militari, nec ab aliquo tamen causam ob quam talibus pœnis succumberet, audiebat.

Ipse autem conscientiam cogitans suam, cum intellexeret ac videret quod propter illa quæ norat, ista pateretur, putaretque quod ad præfectum omnia maritus mulieris detulisset, dumque sub tali metu ante fores judicis intremiscit, qui quasi aliam in manibus habens causam, et de simili crimine occupatos variis quosdam tormentis conficere videbatur. Dum ergo fortiter timet, atque ultra modum aubelare se sentit, subito angelus ille qui tali eum visione tremefecerat, in ejusdem amici ipsius convertitur formam, ac sic eum quem cum quadraginta reis aliis viactum videbat, alloquitur: Quid, inquit, domine diacone, sic teneris? Ille respondit: Quantum ad rem quidem veram spectat, ignoro; suspicor tamen quod quidam ex præfecturæ officio me incusaverit, matrimonio me suo credens insidiari; et vereor ne forte corruptus pecuniis ipsius iudex supplicio me mortis addicat. Tunc ille: Si consilium, inquit, amici tui accipis, non expedit tibi diutius in hac civitate versari. Ad hæc dixit Evagrius: Sime Deus ex his liberaverit malis, et ulterius in Constantinopolitana urbe me videris, scias tales me modo pœnas merito sustinere, et majoribus his debere torqueri. Tunc ille ait: Si hæc vera sunt, affero tibi Evangelium, in quo si juraveris mihi quod ex hac civitate discedas, et animæ tuæ de cætero curam geras, faciam te de necessitatis hujus periculo liberari.

Exhibito itaque Evangelio, atque in eodem sacramento ipsi dato, quod præter unam diem quo recellulas suas deferret ad navem, non esset Constantînopoli moraturus, cœpit videre quod jusjurandum quod eidem præbuerat profuisset, et quod quasi a quæstione illa judiciorum, quod in præsentî nocte metuerat, fuisset penitus absolutus. Consurgens ergo de somno, secum cogitabat, hoc dicens: Quamvis in somnis juraverim, tamen jurasse me memini. Mox igitur ingressus cum recellulis suis navim, Jerosolymanam navigavit.

Quo cum esset advectus, atque illic a sancta Melania Romana illa femina fuisset exceptus, iterum cor ipsius, ut Pharaonis aliquando, dæmon obduravit. Et

¹ Evagrius Origenista fuit.

quoniam adhuc in ipsis ardoribus juvenilis ævi erat, quædam rursus et illic alia tentatio sensus ejus invasit, nullique quidquam tale significans, cœpit illie iterum vestes sibi mutare, et disserendo cum multis gloriæ vanæ illicitamente sectari. Sed ille qui semper perditiones nostras impedit Deus, memoratum gravissimo febrium igne corripuit. Ex quo eum longa ægritudine domuit, et per sex mensium spatia corpus ejus attrivit, carnesque consumpsit, unde habere proprii mali fomenta consueverat.

Cum igitur plurimorum ars exquisita medicorum omnia quidem facere tentaret, neque ullum tamen curationis genus quod ad salutem ei proficeret inveniret; hæc sancta Melania ad ipsum locuta est: Multum, inquit, mihi displicet hujus tuæ ægritudinis longitudo; dic ergo mihi, quæ sunt tui cordis æcæna? infirmitas enim ista sine voluntate ac judicio Dei non est. Tunc ille omnem feminæ sanctæ confessus est causam. Cui hoc illa respondit: Promitte, inquit, mihi ante conspectum Dei, quod ad propositum monachorum habitantium solitudinem revertaris, et ego quamvis ipsa peccatis videar involuta, tamen precabor Dominum, ut tibi vivendi tribuat comestum. Cumque hoc se facturum fuisset pollicitus, intra paucos dies recepit sanitatem. Et de lectulo surgens, mox cœpit de profectione quam spondederat cogitare. Tunc benedictæ ipsius Melaniæ studio, veste mutata inde descendit, et ad Ægyptiacum Nitriæ proficiscitur montem; in quo degens cum biennii tempus implesset, tertio anno ad interiores solitudines pergit. Ubi quatuordecim annos in iis locis quas Cellas nominant, vixit, unam quotidie panis libram edens, unumque sextarium absumens olei in mensibus tribus, ille 970 qui inter copias magnas atque delicias cum maxima semper voluptate vivebat. Faciebat autem quotidie centum orationes, hoc tantum per singulos annos scribens, quod ex mercede operis sui posset ei ad emendationis vitæ alimenta sufficere. Subtiliter enim illa scribebat manu, quam Oxyrincham (25) vocant Græci.

Intra quindecim ergo annos ad perfectum mente purgatus divinam gratiam meruit, ita ut haberet et notitiam et sapientiam spiritualem, ut et honorum ac malorum spirituum differentias nosset. Scripsit iste libros, quos his vocabulis nominavit, unum Epea, alterum Nonaxon, tertium Antiphyron (26), D

Fortiter huic semper spiritus fornicationis incubuit; nam sicut nobis et ipse referebat, per totam noctem hiemis tempore nudus stabat in puteo, ut gelu quoque carnes ejus constringerentur.

Aliquando iterum blasphemix spiritus eum cœpit urgere, et ad sacrilega eundem contra Deum verba compellere, ob quod quadraginta jugiter dies sine tecto fuit, ut ipse dicebat, in tantum ut per corpus ipsius totum quædam papulæ illi, quas sæpe in corporibus vidimus, exirent.

Huic quodam die tres simul dæmones astite-

runt in specie clericorum, de fide cum eo tractare cupientes, ex quibus unus Arianam, alter Eunomianum, tertius Apollinarium se esse dicebat. Quos omnes sapienter ac breviter disserendo superavit.

Idem iterum quodam die cum ecclesiæ claves perissent, invocato Christi nomine signavit illam ostii partem unde erat clavis, et aperuit, manu pulsans fores.

Hic ipse tam vehementer expertus est dæmones, atque ab his toties verberatus est, ut numerus esse non possit.

Uni quidem discipulorum suorum omnia quæ ipsi post decem et octo annos essent futura, singulatim res ipsas prophetando prædixit.

Dicebat autem: Ex quo, inquit, ad solitudines veni, non lactucæ, non silvestris oleris cibum sumpsi; non viride attigi, non uvæ, non poma, non carnes, non balneas vidi. Ad postremum sexto decimo talis vitæ suæ anno, in qua nihil quod coctum esset edebat, cum necesse esset corpori ejus propter stomachi infirmitatem ut coctum sumeret cibum, panem quidem attigit nunquam, olera tantum, et poscam (27), et lenticulam per solum biennium gustans; ita exivit a sæculo, ut tantum in ecclesia per sanctam Epiphaniam communicaret.

Circa ipsum igitur vitæ suæ finem referre consueverat, quod tertium agit annum ex quo se carnali desiderio intelligeret esse liberatum, et hoc post talem ipsius vitam, post sudores orationes, post tantos labores, post illas tam juges orationes. Nuntiata est huic patris sui mors quondam, atque hoc ei qui nuntiaverat dixit: Quid, inquit, blasphemias, o homo immortalis ego patrem meum novi.

CAPUT XXVI.

Vita Picris monachi.

Pior quidam Ægyptius juvenis (*Pallad.*, cap. 87), cum huic mundo renuntiasset egressus e paterna domo, tanti animi circa religionem fuit, ut statueret ante conspectum Dei ne ullum jam suorum unquam videret. Post quadraginta igitur annos, soror ipsius senio admodum gravis cum fratrem suum vivere comperisset, amentium modo cœpit ardere, donec ad conspectum ipsius veniret. Cumque ad vastissima illa deserta non posset accedere, ab episcopo loci illius petit ut ad sanctos scriberet Patres qui in solitudinibus ex more debebant, ut videndum sorori transmitterent fratrem. Qui vi maxima Patrum venire compulsus, cum alio quodam iueneris sui socio ad sororis propriæ domum venit, ubi se venisse significavit, hoc dicens: Pior, inquit, frater tuus venit, et pro foribus assistit. Datoque januæ sono, putans quod anus ipsa in occursum fratris exiret, claysis ad eam oculis proclamavit, nomine suo illam vocans, et dicens: Ego sum Pior frater tuus, ego sum, inquam; quantum volueris aspectu meo frui. Cumque illi satisfacisse propriis sensibus credidisset, projecit se in orationem, et cum penitus ei ut surgeret soror ejus persuadere non posset, benedicens gloriam Dei

Ingressa est ad habitaculum suum; ille vero oratione in limine domus facta, ad solitudinum secreta remeavit.

Hoc autem ipsius miraculum fertur, quod cum in eo ubi degebat loco fecisset sibi puteum, et aquam illic amarissimam reperisset, ibidem usque ad finem ultimum vixit, contentus inventæ amaritudinibus aquæ, ut patientiam cunctis propriæ virtutis ostenderet. Multi tamen postea monachi, post illius mortem degere in cella ipsius pertinaci voluntate cupientes, ne uno quidem anno illic habitare potuerunt. Habet enim ipse locus et timorem maximum semper; et solatium nullum.

CAPUT XXVII.

Vita Moysis Libyci,

Moyes quidam de Libya oriundus fuit, vir mansuetudinis summæ et dilectionis immensæ, qui cælesti gratia ægros curare promeruit (*Pallad.*, cap. 88).

Hic retulit mihi, quod cum adhuc juvenis in monasterio suo esset, ac puteum maximæ capacitatis effoderet, viginti in latum habentem pedes, et centum in profundum, et in tanto spatio nullum aquæ signum videret, præsertim cum etiam infra ipsum nulla indicia, in quibus esse aliquid humoris putabatur, apparerent, dum centum pene alios effodissent pedes, ac nec tunc quidem humorem aliquem invenire potuissent; tristes, inquit, admodum facti, a tam inutili opere cogitabamus abscedere. Ecce autem subito sanctus Pior de ultimis solitudinum locis in maximo ardore æstus, hora sexta diei admodum ex pelle velatus astitit nobis, et his postremo locutus est verbis:

Quid, homines parvæ fidei, angustiamini, et desperare voluistis? Ab hesternæ enim diei spatio usque nunc tristitia absorbemini. Descendens ergo in profundum, per eas quas illi fecerant scalas, oratione illic cum omnibus facta, ter ferro quod in manu ceperat, solum putei percussit, hoc dicens: Deus sacerorum patriarcharum, te, inquit, precamur ac petimus, ne sine causa impensi sint tanti fratrum labores, sed præsta ipsis usum ejus quam desiderant aquæ. Continuo ebullientes de visceribus soli latices perfuderunt precantes. Cunque rursus orasset, cœpit ad propria velle remeare, qui cum ad sumendum cibum ab illis retineretur, hoc illis locutus est: Propter quod **971** sum, inquit, missus, hoc factum est; nam ut cibum caperem, nemo me misit.

CAPUT XXVIII.

Vita Ephræm diaconi Edissenæ.

Dè Ephræm diacono Edissenæ ecclesiæ (*Pallad.* cap. 101), nullâ te audisse non dubito, dignus enim fuit qui esset in ore sanctorum. Qui cum ita ut oportebat, iter viæ spiritualis implesset, neque unquam a recto tramite deviasset, meruit per gratiam Dei naturalium habere notitiam rerum: cui benedictio divina successit, atque illa quæ exinde nascitur beati-

¹ Lipomanus hic interserebat Testamentum sancti Ephræm, quod nec in Heraclide nec in Palladio est:

A tudo. Semper igitur vitam quietam agens, atque omnes qui ad videndum eundem veniebant, per annos plurimos docens, ad postremum de cella sua talis rei necessitate processit.

Cum fames admodum gravis in Edissenæ civitate sæviret, miseratus ille pereuntem multitudinem rusticam, accessit ad divites, hoc eis dicens: Quare nulla vos, inquit, humanæ naturæ sic ante oculos vestros deficientis misericordia movet, sed putrefacta intrinsecus ad condemnationem vestrarum servatis animarum? Tunc illi: Non habemus, inquirunt, quibus pecuniam egentibus dividendam ad comparisonem ciborum credere debeamus. Omnes enim negotiari pro suis commodis volunt. At ille ista dicentibus: Talis, inquit, vobis videor? Habebat autem magnam apud omnes homines ipse vir famam. Qui tunc ei non falsa dicentes, ista respondent: Scimus te, inquirunt, hominem Dei esse. At ille: Credite ergo mihi pecunias vestras; etiam nunc propter vos ego ordino me ipsum, suscepturus ministerium peregrinorum atque miserorum.

Accepta igitur pecunia interclusit certis parietibus porticus civitatis, et trecentos in ipsis lectulos posuit, in quibus fame pereuntes reciebat; morientes quidem sepeliens, eos autem quibus adhuc spes aliqua vitæ erat, in ipsis eorum laboribus curans: omnibusque pereuntibus fame qui illuc undecunque confluxe ant, quotidianum ministerium suum ad necessariam sollicitudinem præbens, ex iis quæ ad eum singuli quique divites deferebant.

C Impleto autem memorato anno, postquam copiarum frugum grandes fuerunt, singulis quibusque ad domicilia propria regressis, cum quibus vel circa quos faceret non haberet, confestim ad suam revertitur cellulam, in qua obiit post spatium mensis unius. Hujusmodi autem occasionem circa finem illius, ad exemplum Stephani, pietas divina præstitit. Multa vero reliquit, quæ ipse conscripsit, ex quibus plura magna laude celebrantur.

Necessarium autem valde et hoc puto, ut mulieribus quoque, sicut præfati sumus, viriles mores habentibus atque honestos, ad memoriam sempiternam libelli nostri paginam præbeamus, quibus Deus noster non inferiora sexu virili certamina donavit et præmia, ut demeret aliis negligentibus omnem excusationis occasionem. Quæ quia sexus inferioris videntur, non posse se dicunt ad commendandam virtutis gloriam pervenire ¹

CAPUT XXIX.

De Paula, Eustachio, Veneria, Theodora, Usia, Adolia, Bassianilla, Photina, Sabiniana, Asella, Avita.

Multas igitur feminas vidi, plurimasque tam vi-
duas quam virgines novi, inter quas Paulam Romanam (*Pallad.*, c. 125), matrem Toxolii (28), feminam ad genus vitæ, quod est secundum spiritum, dexterrimo ingenio: [cui quidem, quominus ei se daret, impedimento fuit Hieronymus quidam genere Dalmata, qui

Ephræm, quod nec in Heraclide nec in Palladio est:

mulierem optima indole ad genus vitæ perfectum, cum in eo multos, ne dicam omnes, longissimo post se intervallo videretur posse relinquere, ipse invidia motus ad suum peculiare vivendi institutum pertraxit¹. Ejus filia nomine Eustochium in Bethleem vitam adhuc monachalem exercet (*Pallad.*, cap. 126), quam quidem ego nunquam allocutus sum; cæterum fertur insigni esse pudicitia, et regere societatem virginum quinquaginta.

Novi etiam Veneriam nomine quandam (*Pal.*, c. 127), comitis Vallacini relictam, quæ divisit bene atque dispersit onus cameli, sequæ vulneribus; quæ solent fieri ex nimio opum pondere, liberavit.

Theodoram quoque tribuni alicujus conjugem quondam (*Pal.* c. 128), adeo nihil de propriis sibi bonis reliquisse cognovi, ut ante mortem suam aliorum ei misericordia stipem ad alimenta præberet.

Defecerat autem in monasterio quod Eseyca vocabulo nominatur [*Pal.* Hesycha], proximo mari, femina justæ [*Pal.* Usia] semper (29) ac per omnia probabilis vitæ (*Pal.*, c. 129), cujus sororem etiam Adoliam noveram (*Pal.*, c. 130). Quæ etsi non potuit germanæ meritis comparari, dignam tamen pro modo virtutis propriæ famam habuisse fertur et vitam.

Bassianillam quoque nomine feminam vidi (*Pal.*, c. 131), magistri quondam militum Candidiani relictam, prompta mente et moribus sanctis usque ad præsens quoque tempus, vehementer institutione monachicæ vitæ ac labore sudantem.

Est et alia Photina nomine (*Pal.*, c. 132), presbyteri Theocisti filia virgo, quæ valde honesta habetur et sancta.

[Anjochiæ quoque Sabinianam nomine, diaconissam honestissimam vidi; quæ cum ipso colloqui putabatur Deo, quæque amita beati Joannis episcopi fuit².]

Romæ etiam Azellam nomine bonam valde Christi virginem novi in monasterio senuisse (*Pal.*, c. 133), feminam mitem atque mansuetam, multorumque curam illic gerentem. Ubi viros etiam cum conjugibus suis vidi, monachorum eo tempore vitas et instituta discentes.

Avitam aliquam Deo dignam cum Aproniano quondam ipsius viro, et filia eorum Eunomia vidi (*Pal.*, c. 134), adeo placentes Deo, ut transferri ad cælestem vitam ante conspectum ipsius mererentur. Et ipsi enim jam ultimo fine naturæ nunc in Christo quiescunt, qui peccatorum quidem omnium nexibus absoluti sunt. Divinarum autem rerum peritiam atque notitiam semper habuerunt.

CAPUT XXX.

Vita beatorum Juliani et Adolii monachorum.

De Juliana quodam in Edissenæ provinciæ partibus sito viro (qui vere monachus dicebatur) audivi (*Pal.*, c. 102), quod usque adeo omnes corporis sui carnes ad nihilum redegitisset, ut pellem in se solam et ossa monstraret, ob quod ipse mercedem a Deo, curatio- nem gratiam in ultimo vitæ suæ sine promeruit.

Alium quoque vidi apud Jerosolymam, Adolium

¹ Uncinis inclusa deunt Heraclidi Fabri.

A nomine, ducentem ex Tarso oppido genus (*Pal.*, c. 104), qui cum venisset illoc, a nullo pene detritam ingressis est viam; quique non tale quale nos plurimi, 972 iter tenuit, sed novum sibi quoddam et ultra homines propositum conversationis invenit, in tantum, ut dæmones quoque contremiscerent austeritatem ejus, ac fugerent ad ingenti ejus abstinentia, continuationeque magnarum vigiliarum; ut prope id quod dicunt phantasma, hoc est non res vera, sed imago esse aliqua putaretur.

Per Quadragesimam quidem quinto quoque die edebat; reliquo vero anni tempore, post biduum semper cibum capere consueverat. Hoc autem in eo magnum, quod a vespertinis horis usque ad tempus matutinarum, quo rursus cæteri fratres ad oratorium colliguntur, ille in monte Oliveti stans in eo loco unde Salvator assumptus est, psallendo et orando pernoctare consueverat, et sive sub nimbis, sive sub pluviis seu pruinis; immobilis permanebat. Qui posteaquam hoc modo solitum tempus impleisset, signo mallei, quo fratres cæteros excitabat, percutiens fores omnium cellularum, ad propria oratoria deducebat, in quibus cum unoquoque eorum unum vel alterum in antiphonas psalmum canens, totidemque cum singulis preces fundens, sic ante lucem adhuc revertebatur ad cellulam suam. Quem fratres (vere enim sub Deo loquar) spoliatum vestibus suis aquam sæpius stillantibus, aliis inqueiebant, donec illæ siccarentur. Sic ergo paulisper somno reffectus usque ad horam tertiam, iterum psalmos canens, venire ad alterius diei vesperam nitabatur.

Illæ Adolii Tarsensis virtus fuit, qui Jerosolymæ, consummatis patientiæ moribus, vixit, et ultimo ibidem sine defectu.

CAPUT XXXI.

Vita Innocentii presbyteri.

De beatissimo Innocentio (*Pallad.*, cap. 103), qui in ea quæ est ad Olivam ecclesia presbyter fuit, a multis quidem et magnis viris audisti, nihilominus tamen etiam a nobis, qui cum eo annis tribus viximus, pauca cognoscere. Nam quidquid aliorum oculos latuit, nobis non potuit occultari.

Hic ergo simplicissimus omnium fuit; qui cum sub imperatore Constantio, in principiis ejus imperii in magnorum virorum ordine militasset, quique cum usque ad illud tempus cum propria uxore vixisset, habuissetque filium nomine Paulum domesticum militem; ad postremum renuntiavit sæcularibus rebus. Maledixit autem proprio filio Pater, eo quod presbyteri alicujus filiam corrupisset, deprecatusque est Dominum, dicens: Da illi, Domine, spiritum talem, ut nullum unquam ad peccandum in carne sua tempus ieveniat. Rectius fore credens, si cum atrocitate dæmonis, quam cum corporeæ voluptatis impuritate certaret. Quod quidem ita ut dixit, factum est; nam et usque in præsentem diem Paulus ipse ferreis catenis vinctus, in eo qui est Oliveti

² Uncinis inclusa desunt Palladio.

monte consistit, et ab immundo spiritu pro criminis A sui corruptione cruciatur.

Hic ipse Innocentius quam misericors fuerit, si veraciter referre voluero, delirare me in quibusdam forsitan, pro ejus simplicitate quis judicabit. Nam frequenter eum surripuisse suis fratribus cibos, et egentibus dedisse cognovi. In immensum enim modum simplex erat, neque quidquam mali cor ipsius norat. Unde divinam quoque hic gratiam contra dæmones meruit.

Ad quem cum aliquando videntibus nobis, juvenis quidam fuisset exhibitus, quem spiritus immundus impulerat, et omnibus totum solverat membris; in tantum, ut ego videns eum eminens talem, neque ambigens non posse curari, matrem ejus qui videbatur exhibitus, aliosque qui eum deduxerant, propelli jubere. Evenit autem inter hæc ut superveniret senex, ac stantem et cum lamentatione desilentem propter tam inenarrabilem filii morbum matrem videret. Vicus ergo continuo vir ille venerabilis lacrymis ejus, ex affectu sancti cordis ingemuit, juvenemque apprehendit manu, et intra oratorium suum, quod ipse construxerat, et in quo reliquias sancti Joannis Baptiste collocaverat, duxit, atque illic orationem pro eo faciens a tertia nonam usque horam diei, incolumem eum ipso die reddidit, purgatum dæmone, atque constrictum omnibus membris; quæ usque adeo fuerant dissoluta, ut quoties infelix puer voluisset expuere, in tergum sputa jactaret. Ita eum distorserat dæmon.

Anicula quædam adiit memoratum virum, quærens ovem quam se perdidisse dælebat. Dicebat ergo ei: Ostende mihi ipsum, in quo perdidisti, locum. Quem mulier cum ad illa quibus Lazarion nomen est deduxisset loca, stetit illic, et instanter oravit. Juvenes autem qui furati ovem fuerant, jam etiam occiderant eam. Dum igitur precem fundit, nullo penitus confitente, carnibus autem ipsius pecoris intra vineam quæ adiacebat abstrusis, subito supra ipsas volitans corvus stetit, partemque inde aufereus carnis, rursus abscessit. Quo viso, ille venerabilis senex furtum quod celabatur invenit. Mox autem juvenes ipsi confitentes proprium reatum, ad pedes ejus prociderunt. A quibus postea pretium quod iustum videbatur exactum est, et mulieri redditum.

CAPUT XXXII.

Vita Philoromi presbyteri.

Philoromum nomine presbyterum quemdam in Galatiæ regione cognovi (*Pallad.*, c. 413), cum quo multo etiam tempore fui. Quem virum patientissimæ fuisse virtutis, ac perfectum per omnia monachum comprobavi, qui ex ancilla quidam matre, ab ingenio tamen patre fuerat procreatus. Tantæ autem conversationis et libertatis quæ ad Christum pertinet fuit, ut etiam illi qui nobilitate generis insuperabiles videbantur, erubescerent ac stuperent mores ejus atque virtutes.

Hic eo tempore, quo Julianus infelix tenebat imperium, sæcularibus renuntiavit rebus, magnaque eisdem, interrogatus ab eo, cum auctoritate respondit. Quem tunc ille (calvitie eidem prius facta) jussit pueris verberari. Qui supplicium plagarum patientissime ferens, maximas ei gratias egit, sicut postea nobis et ipse referebat. Huic tamen inter principia cum fornicatione ac ventris voracitate gravissima fuit pugna; quos ille animi et corporis morbos ita superavit, velut si quis immensum incendium validissimis aquis exstinguat. In quadam enim se cellula clausum, ferro semper oneravit, non panem factum ex tritico edere voluit, nullum coctum ignibus cibum sumpsit. Ac tum demum in decem et octo annis, memoratis passionibus domitis, dignum tali victoria hymnum Deo cecinit, dicens: Exaltabo te, Domine, quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me (*Psal.* xxix). Cui frequens semper et varius cum spiritibus imparis per quadraginta annos, patientissime intra unius monasterii elaustra degenti, conflictus fuit.

973 Hoc quoque nobis solebat idem referre, quod per quadraginta ac duos annos ex nullo pomorum genere gustasset. Cum autem metus illum mortis aliquando vexaret, per sex annos clausisse se intra memoriam mortuorum, ut dæmonem, quem ex formidine sepultura terribilem sentiebat, in sepulcris habitando superaret. Libenter hunc sanctus Basiliius episcopus habuit in memoria, districtos in eo mores semper ac simplices, intentionemque ad Deum dirigens: qui usque ad præsentem diem non desiuit libros propria manu scribere, etiam cum octoginta annos agat.

Dicebat hoc etiam ipse beatissimus, quod ex quo accepisset lavacrum regenerationis, atque mysterii gratiam spiritualis, usque in præsentem diem, sine causa se alterius pane usum fuisse nesciret; sed quod ex laboribus propriis, sicuti persuadere ante Deum nobis solebat, ducentos quinquaginta solidos elephantino laborantibus morbo dedisset, memoratamque pecuniam non ex cujusquam alterius vel levi damno, sed ex manuum suarum operibus præstitisse.

Qui pedester iter omne conficiens, Romam usque pervenit, atque in ecclesia sancti Petri Paulique orationibus factis, rursus ad Alexandriam pedester remeavit; ubi iterum precem fudit in basilica martyris Evangelistæ Marci. Jerosolymæ etiam secundo fuit, pro honore sanctorum locorum, propriisque semper sumptibus ac pedibus martyres sanctos in omnibus sufficienter honoravit. Qui et hoc ad nostram ædificationem sæpe dicebat, non se meminisse quod unquam sensibus suis a Deo fuerit separatus.

Hæc sunt beatissimi Philoromi certamina, quibus invictus apparuit, et hæc sanctorum Patrum immarcescibilis ei gloriæ corona donata

CAPUT XXXIII.

Vita Melaniæ senioris

Sancta illa et multum beata Melania (*Pallad.*, cap. 417), de Hispano vel arabico genere descendens, filia

quidem MarceNini cupisoam exconsulis fuit, A
 uxor autem ejusdam honorabilis viri, cujus
 nomen meminisse non possum. Quæ vigesimo ac se-
 cundo ætatis suæ anno ad viduitatem redacta, divi-
 nitatis amore, æterno sponso meruit copulari, usque
 in finem vitæ suæ diligens eum. Quæ nulli secreta
 animi sui prodens (prohibebatur enim inter principia
 Valentis imperii), procuratore ante filio suo consti-
 tuto, ea quæ habere in mobilibus videbatur cum
 certis pueris ac puellis in navem misit, itaque festi-
 nans Alexandriam navigavit. Ex qua (posteaquam
 illic omnia vendidit, et in pecunias totum atque in
 aurum redegit) Nitriæ attigit montem; atque ibidem
 venerabiles patres vidit Pambo beatissimum, Arsi-
 sium famulum Christi, Serapionemque majorem,
 Seythensem Paphnutium, et Isidorum confessorum
 atque episcopum illius civitatis quæ vocatur Hermo-
 polis, et sanctum Dioscorum. Apud quos in desertis
 locis sex tantum mensibus commorata, omnes qui
 illic erant sanctos viros peragravit ac vidit

Post hæc autem cum Alexandriæ præfectus Au-
 gustalis Isidorum, et Pithimum, Adelpium, Paph-
 nutium, Pambo, inter quos etiam et quemdam senem
 Ammonium, unam habentem auriculam, et duode-
 cimi episcopos presbyterosque, et alios quosdam,
 usque ad centum duodecim numero, circa Palæsti-
 nam et Diocæsaream damnasset exsilio; istos hæc
 beatissima omnes secuta est, et ex propriis faculta-
 tibus eis ministerium suum præbuit. Cumque ab illis
 qui in memoratorum custodia erant prohiberetur hæc
 facere (sicut mihi et ipsi sæpe referebant, nam et
 ego sanctum Pithimum, et Isidorum, et Paphnutium
 vidi), benedicta tunc illa sumpta veste pueri, circa
 vespertinas horas omnia eis vitæ necessaria defere-
 bat.

Quo cognito, Palæstinæ provinciæ consularis, cre-
 dens quod sinus suos posset fumo quodam atque
 terrore ex pecunia ejus implere, jussit eam (ignota
 enim ipsis erat) corripere atque in carcerem tradi. Ex
 quo loco tunc ei per internuntios quosdam sancta
 illa mandavit: Ego, inquit, illius filia, et illius con-
 junx fui, ancilla vero nunc Christi sum; ne ergo me
 ob vilitatem præsentis habitus contemnendam puta-
 veris, quia facile extollere, si velim, ipsa me pos-
 sum: nec terrere igitur me in aliquo vales, neque
 quidquam mihi de meis rebus auferre. Atque ideo
 ne hæc fortassis ignorans periculum aliquod aut
 crimen incurras, idcirco ista tibi mandavi. Quasi
 quæ diceret: interdum enim necesse est adversus
 imprudentes hæc agi, et veluti accipitre vel cane
 contra eos arrogantia uti, quæ congruo tempore su-
 perbos comprehensura immittatur. Talibus ergo ver-
 bis mox ipse territus iudex, excusavit eidem factum
 suum, et ita eam ut meruerat honoravit. Et jussit ut
 ad illos viros, quoties vellet, accederet.

Hæc autem revocatis ab exsilio memoratis viris.
 monasterium apud Jerosolimam sibi fecit, in quo
 viginti et septem annorum tempus implevit, quin-
 quaginta secum sorores virgines habens.

Erat etiam cum ea Rufinus quidam nomine, civis
 Ita'us ex Aquileiensi oppido, vir nobilium, et in pro-
 posito singulari satis fortium morum; qui et ad
 pre-byteratum postea meruit pervenire. Quo nullus
 mansuetior, fortior, et placidior, tanquam omnia
 sciens, in sexu virili potuit inveniri. Isti igitur in vi-
 ginti et septem annis omnes apud Jerosolimam san-
 ctos atque peregrinos episcopos, monachos, virgines-
 que (hoc enim voverant Deo) suscipere propriis sum-
 ptibus ac fovere consueverant, omnesque ad se ve-
 nientes meliores tantarum ac talium rerum contempla-
 tione fecerunt. Illos etiam quadringentos numero mo-
 nachos qui propter Paulinum se ab Ecclesia separa-
 bant, sanctæ rursus Ecclesiæ reddiderunt, omnesque
 etiam præter hos perversæ sectæ homines, et contra
 Spiritum sanctum sacrilego ore certantes, ad Eccle-
 siam nostram, vera suadendo, ac jugiter cunctos
 docendo revocaverunt, honorantes quidem ac sæpe-
 pascentes ejusdem loci clericos. Et hæc pariter
 facientes, vitam suam pio studio finierant, nulli
 quidem ex se vel levem dantes scandali suspicionem,
 totum vero orbem terrarum spirituali ædificati-
 onæ plenissimum relinquentes.

CAPUT XXXIV.

Vita Chronii presbyteri.

Chronius quidam nomine (*Pallad.*, cap. 89), oriun-
 dus ex vico cui Phœnicis vocabulum est, quique de-
 sertis est proximus locis, quindecim millia passuum,
 dextro pede (30) numerans, a proprio vico usque ad
 certum desertorum emensum esse finem. Ubi facta ora-
 tione, puteum effodit sibi, in quo optimæ aquæ re-
 perit venam, septem tantummodo (quas orgyas vo-
 cant) ad putei ima descendens; circa quem et cellu-
 lam sibi parvulam fecit. 974 Ex quo die in eadem
 mansione se constituit, summis Deum precibus ora-
 vit, ne ad ea quæ ab hominibus habitantur loca ul-
 terius accederet. Post paucos autem annos meruit
 presbyter fieri: habuitque secum collectos ex diver-
 sis fratribus usque ad ducentos numero viros.

Magnam vero hanc ipsius dicunt fuisse virtutem,
 quod per sexaginta annos altari serviens Dei, ac fun-
 gens officio sacerdoti, nunquam de solitudinibus
 egressus est, nec nisi proprio opere ac sudore qua-
 situm attigit panem.

CAPUT XXXV.

D Vita Jacob monachi, et Paphnutii Cephalæ, et de
 quibusdam subito mortuis, et lapsis aliis.

Jacob etiam nomine aliquis (*Palladius*, cap. 90)
 qui Clodus nomen acceperat, ex vicinis eidem con-
 junctus est locis, unaque ambobus vita perfecta in
 monasterio erat. Utrosque autem benedictus Anto-
 nius norat.

Quodam igitur die, cum sanctus quoque Paphnu-
 tius, quem Cephalam cognominabant (*Pallad.*, cap.
 91), una cum ipsis degeret, vir magnam Dei dono
 scientiam Scripturarum habens, qui tam vetus Te-
 tamentum omne quam Novum interpretari solebat,
 um tamen ipse nihil de Scripturis sanctis alioquando
 legisset. Adeo autem erat mitis et placidus, ut pro-

phelicam quoque possit mansuetudine vitæ superare virtutem. De quo tale refertur præconium, quod per octoginta annos nunquam habuerit duas simul tunicas.

Hos igitur cum ego et sancti diacones Evagrius et Albinus vidissemus, simul quærebamus ex ipsis, scire cupientes quænam esset causa quæ nonnullos fratrum errare faceret, interdum et peccatum aliquod incurrere, aut penitus a recti itineris proposito deviare.

Acciderat enim illis ipsis diebus, ut Cheremon homine monachus (*Pallad.*, cap. 92), residens in cathedra sua repente moreretur, defunctumque in ea ipsum atque in manibus opus quod faciebat tenentem, subito alii fratres viderent.

Evenerat etiam ut unus ex fratribus, dum puteum conatur effodere, terrenæ molis aggere obrutus interiret (*Pallad.*, cap. 93).

Utque alter quoque de Scythensibus locis veniens, in ipso itinere, cum sitim non posset ferre, desiceret (*Pall.*, c. 94).

Inter quos eo ipso tempore et Stephanus quidam relicto monasterio fratrum, libidinis causa ad sæcularem descenderat vitam (*Pallad.*, cap. 95). Et de Eucarpio et de Herone Alexandrino, et Palæstino Valente, et de Ptolemæo Ægyptio, qui in Scythensibus degebat locis, quæcumque ipsis adversa proveniant, referebantur. Propter quæ omnia sanctos illos precabamur viros, ut nobis causas earum exponerent rerum, quæ homines tam probabilis vitæ in desertis degentes locis, aut mente mutari, aut ad turpia ac libidinosa transferri, aut quibuscumque aliis modis decipi vel perire compellerent.

CAPUT XXXVI.

De responsionibus ad interrogata præcedentia.

Illi vero nobis huiusmodi dedere responsum (*Pallad.*, cap. 95), pariterque cum illis etiam ipse Paphnutius, in quo maxima omnium rerum scientia erat, quod omnia quæcumque in hoc sæculo sunt, dupliciter dividuntur, in voluntatem et in permissionem Dei. Quæcumque igitur ex animi virtute procedunt, et ad Dei gloriam sunt, ex Dei voluntate proveniunt: quæ autem periculosa sentimus atque damnosa, in quibus aut perversitatem aliquam deprehendimus, aut ruinam, hæc rursus permissione Dei sunt. Permissio autem ipsa ex ratione descendit, id est, ex peccato aliquo, vel infidelitate surrepente paulatim. Non potest enim fieri ut is cuius sapientia probatur et vita, in peccatum alicujus turpitudinis ruat, aut dæmonum dolis in laqueos præcipit erroris.

Quicumque igitur corrupto mentis proposito, quicumque temeraria voluntate a tramite virtutis exorbitant, illi facile peccare consueverunt. Deserunt enim divinitatis auxilio, ne possint intelligere profutura; ut cum se a Deo intellexerint derelictos, casumque perversæ mutationis agnoverint, incipient vel propositum suum vel factum emendare. Interdum autem actus ipse noster in crimen est, quando non ex recto proposito, nec ex eo quo convenit more a no-

bis aliquid pertrahitur. Quod novimus frequenter accidere. Ut si is qui turpiter vivit, flagitioso animi proposito circa juvenem puellam misericors esse videatur, propter finem quidem ipsius rei turpem, sed per actum rationabilem, quo quasi puellæ et desolatæ defensionem se præbere demonstrat. Evenit rursus ut ex proposito quispiam recto misericordiam quidem ægrotis impendat aut seni, et ex divite se pauperem faciat, parca tamen manu, et cum mœrore quodam mentis invitæ, ut rectum quidem videatur esse propositum, actus autem ipse indignus suo proposito iudicetur. Oportet enim misericordem cum lætitia et cum largitate misereri.

Præterea memorati viri prærogativas quasdam in sensibus plurimorum esse dicebant. Quorundam enim B faciles ad virtutem et acutas animas, prædicabant habere optimos mores in proposito institutisque monachorum. Sed quando aliquid non sit propter idipsum quod novimus bonum, neque factum, neque ingenium mentis humanæ, neque illæ ipsæ prærogativæ quæ infixæ sunt mentibus plurimorum, imputantur datori bonorum omnium Deo, sed magis totum ascribitur voluntatis propriæ potestati. Tunc cum necessario relicti a Deo fuerint, incidunt in turpitudinem aliquam, in qua erubescenda multa vel patiuntur, vel faciunt per eum ipsum qui in his turpis vitæ actu lapsus cecidit. Cumque paulatim sobrietate mentis admoniti, ab eo animi tumore discedunt, quam putabant magnam aliquam, esse virtutem, donatore cognito damnare coguntur.

C Quoniam vero ille qui arrogantia eloquentiæ suæ, et ex ingenio vel acumine mentis inflatus est, non ascribit ante omnia originem atque fomenta ipsorum bonorum Deo, quæ ex ipsius tantum fonte descendunt, sed sui hoc esse existimat studii suæque naturæ, removel tunc ab ipso providentiæ suæ angelum Deum. A quo cum fuerit destitutus ille qui ex alienis sibi donis placens cœperat superbire, a dæmone inimico suo expugnatur ac vincitur, et in aliquod turpitudinis crimen incurrit. Ex quo irrationabilium animalium vel canum more, usque ad diabolicam illam persuasionem, quæ superbia est, insaniendo descendit. Illo enim semel casta ac probabilis vitæ teste sublato, quodcumque 975 hi tales vel quæcumque jam dixerint, nec credi ab aliquo, nec suscipi potest.

D Nam quicumque sancti disserentes eos audire consueverant, incipiunt ipsos fugere, execrantes flagitiosi animi morisque doctrinam, velut fontem qui sanguisugis plenus est, licet quisquam sitiens, tamen vitare cogatur, ut sermo divinarum Scripturarum probetur, hoc dicens: Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum (*Psal.* XLIX)?

Et vere similes esse peccantium mentes pollutis fontibus putes. Nam voracitati atque ebrietati studentes, cœnensis locis comparantur; pecuniæ cupidi vel rapaces, iis quos impleverunt ranæ; illi vero qui sunt invidi vel superbi, habentes in se aliquam tamen scientiæ peritiæque notitiam, pares iis fontibus judi-

cautor, qui serpentes inter latices suos nutriunt. Quibus semper quidem sermo facundus ut utilis humor exuberat, sed a nullo tamen possunt libenter lauriri, propter eorum amaritudinem morum. Unde sanctus David hæc tria sibi dari a Deo dona postulabat, bonitatem, et disciplinam, et scientiam (*Psal. cxviii*). Sine bonitate enim et disciplina scientia nimis inutilis est. Et si quidem iste qui talis est se emendare festinet, relicta ea causa, ob quam deseruit eum Deus (superbiam loquor) volueritque mensuram sui cognoscere, ut jam de reliquo, neque contra alios se ut melior aut major extollat, sed Deo semper gratias agat, rursus ad eum profecto remeabit scientia bonorum actuum testimonio gloriosa. Nam facundia spiritalis nisi cum honestis moribus vitæ castisque concordet, illis erit similis spicis, quæ ventorum corruptione vitiatæ speciem tantummodo spicarum gerunt, non tamen habent ea quæ possunt hominæ juvare vel pascere.

Omnis igitur lapsus hominis, qui vel linguæ vel sensus vitio procreatur, quique ex uniuscujusque actibus, vel ex omni corporis nostri parte descendit usque ad superbiam magnitudinem, ex eo semper accidere solet, quia Dei favore nudamur. Qui tamen hoc ideo facit, ut parcat magis iis hominibus quos relinquit. Nam si cum damnabili illa (quam in se habent) morum perversitate, ingenii quoque eorum eloquentiæ fomenta suppeditassent, quasi testimonio quodam suo animaret eos Dominus; sine dubitatione perfecti dæmones fierent, cum intelligerent se vitæ sordibus inquinatos ad sublimia conscendere.

Hæc quoque nobis memorati dicebant sanctissimi atque optimi viri: Quando aliquem videritis pessimæ quidem vitæ, eloquentiæ tamen magnæ, dæmonis illius meminisse debetis, quem cum Christo loquentem legimus in Scripturis sanctis (*Matth. iv*). Recordari etiam vos oportet et illius loci in quo novimus scriptam: Serpens autem sapientissimus ferarum omnium in terris erat (*Gen. iii*), cui illa sapientia magis obfuit, quia nullum in se habuit alterius virtutis auxilium. Oportet enim bonum ac prudentem virum sapere quidem illa quæ ei Deus dederit, loqui autem illa quæ sapit, et illa facere quæ loquitur. Nam si non occurrat eloquentiæ veritas cum virtutibus vitæ, moribusque honestis, panis profecto sine salibus fatuus esse videbitur, qui manducari juxta Job dicta non poterit (*Job. vi*), aut mortis causa iis qui eum comederint erit. Si enim panis sine salibus edi potest, poterit esse et aliquis bonus gustus in sermonibus vanis, et qui non bonorum actuum testimonio roborentur

Diversis autem modis famulos interdum suos deserit Deus. Aliquando enim hunc propter alicujus occultam virtutem, ut cæteris revelari possit ac prodi, veluti in sancto illo athleta Job, cui Deus secreta sua manifestans, ista dicebat (*Job. xl*): Noli mecum recusare iudicium, neque ob aliam causam putaveris me tibi hæc dedisse responsa, nisi ut justum omnibus demonstreris. Mibi quidem, cui nihil potest esse ce-

A latum, notus admodum eras; sed quia alii te homines nesciebant, qui me propter divitias (quas acciperas) a te existimabant colli; idcirco hujusmodi tentationem ad te venire permisi, idcirco omnes operas abstuli, ut ostenderem cunctis sapientiam tuam, quæ etiam in illo statu posset gratias acquirere.

Alio iterum modo relinquere homines videtur Deus, quando eos a superbiam malo exortare cupit, quod in sancto novimus Paulo; nam et Paulus tunc a Bœputabatur relictus, cum tot ac tantis opprimebatur undique colaphis, tamque diversis quas Scriptura sancta numerat tribulationibus fatigabatur (Datus est mihi, inquit, velut angelus Satanae, qui me colaphizet, ut non extollar [*II Cor. xi*]), ne forte si cum iis quæ per divinam gratiam miranda faciebat, aliquam habuisset quietem aut abundantiam rerum, cum illo tanto honore, quantum illi ab hominibus deferrebat, diabolus eum palpatum pluribus bonis atque reolatum, superbia quadam novi tumoris extelleret.

Relictus est a Deo quondam paralyticus et ille propter propria delicta, cui dixit Jesus: Ecce factus es sanus, noli amplius peccare, ne quid tibi deterius contingat (*Jean. v*).

Judas quoque relictus est, qui verbo Dei propositum argentum, ob quod laqueo se suspendit et perit (*Act. i*). Relictus est Esau, et peccati crimen incurrit; intestinorum enim maluit sordes quam benedictiones paternas (*Gen. xxvii*). Quæ omnia cogitans Spiritu sancto plenus beatissimus Paulus, dicebat talibus qui deseruntur a Deo: Et sicut non probaverunt Deum in notitia habere, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt (*Rom. i*). De aliis autem quibusdam qui putant divinam habere notitiam, sed qui corruptæ et superbiæ essent mentis, sic dixit: Quoniam cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipientis cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt, elationis atque tumoris dæmonio copulati. Unde sequitur: Propter quod tradidit illos Deus in passiones ignominiæ, et contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis. Idcirco hoc intelligere nos oportet, non posse fieri ut quis peccati grandis alicujus crimen incurrat, nisi ante eum divina providentia pro malis moribus derelinquat.

CAPUT XXXVII.

Vita abbatis Elpidii et collegarum ejus Ennesii, Eustathii, et Sisinnii Elpidii discipuli.

Elpidius quidam fuit de Cappadocia genus ducens (*Pallad., c. 106*), qui postea et ad presbyteratus honorem meruit pervenire. Erat autem de monasterio T. mothei Cappadociæ eujusdam chorepiscopi (31), viri admodum magni. Qui Elpidius in una de memoratis speluncis habitaculum sibi fecit.

Tantum autem abstinentiæ studium in se ipso 976 monstravit, ut vinceret cunctos. Per viginti enim et quinque quos vixit annos, solo Dominici ac Sabbati die sumebat cibum, et per noctes totas stando

et orando pallebat. Quem sicuti spes regem suum, A
ita innumera multitudo fratrum secuta, fecit quamdam
videri in speluncis ipsi ac solitudinibus civitatem.
Erat autem maximæ voluptatis, stupendam vitæ va-
rietatem et conversationis eorum cognoscere. Hunc
ipsum Elpidium veræ spel gloria gratulantem, et
propter Christum tribulationum pericula sustinen-
tem, cum quadam palleret nocte nobiscum, scorpio
valderavit, quo ille calcato, nec stando quidem in
quo fuerat mutavit spatium. Ita eum, quem ipse
scorpionis icus intolerat, contempsit dolorem.

Quodam autem die cum unus ex fratribus exiguum
partem sarmenti ex arida vite teneret, accipiens
illam a fratre, dum in summitate montis sederet, ve-
lut plantans eam infodit solo, et certe cum tempus
plantationis omnino non esset, quod ita in immensum B
crevit modum, et tam magna exinde vitis effecta est,
ut se ad superiora diffundens, totius ecclesie tecta
cooperiret

Erat etiam cum hoc sibleta Christi Ennealus vir
magnus et honestus, ac frater ejus Eustathius, qui-
bus una vita continentiae, atque eadem consummatio
fuit in Christo (*Pallad., cap. 107, 108*)

Usque adeo autem memoratus Elpidius nullis ani-
mi vel corporis passionibus subiacebat, propriis mem-
bris vario abstinentiae labore consumptis, ut solis
instar ossium ejus junctura luceret.

A quibusdam autem studiosis ejus discipulis, talis
fertur relatio, quod per viginti et quinque annos nun-
quam se ad Occidentem converterit (et sane speluncæ
ostio mons in altum editus imminet), et quod post C
sextam quoque horam a medio mundi vertice in par-
tes occiduas declinantem nunquam viderit solem, ne-
que ab Occidente surgentes conspexerit stellas. Qui
ex quo memoratam speluncam ingressus est, nun-
quam de ejus monte descendit, donec corpus ejus se-
pultum est.

Hujus Elpidii Sisinii nomine discipulus quidam
fuit in Cappadocia natus, ex servili quidem origine
genus ducens, sed habens in Deo fiducia libertatem
(*Pallad., cap. 109*). Debemus enim humillimum etiam
genus quorundam conacribere, ut major gloria in-
genuitatis appareret quæ donatur a Christo, per
quam ad veram atque cælestem nobilitatem libertatemque
revocatur. Is itaque cum apud magistrum
suum per sex vel septem annos fuisset, ad postremum
intra sepulcrum se cluserat quoddam, in quo
trionni tempus stans semper orabat: ubi non nocte,
non die aut deambulavit, aut sevit, aut jacuit. Qui-
que gratiam quoque contra dæmones meruit spiri-
tualem. Nunc autem regressus ad patriam presbyter
factus est, collegitque in unum fratres pariter ac so-
rores. Qui adeo sine ullo vitio mentis et corporis
vixit, ut nullam generis esse distantiam inter mares
ac feminas comprobaret, ut Scripturæ sanctæ illud
impleretur: In Christo enim Jesu neque masculus
neque femina sumus (*Galat. 3*). Est autem et pere-
grinis omnibus hospitalis, et certe cum sit cognitum

satis nihil eum penitus possidere, ad eorum oppro-
brium atque supplicium qui, cum sint divites, nihil
unquam egentibus largiuntur.

CAPUT XXXVIII.

Vita Gaddani servi Dei.

Novi ego Palæstinæ quendam Gaddanum nomine
senem (*Pallad., c. 110*), qui sine tecto semper circa
loca Jordanis fluminis vixit. Contra quem aliqui Ju-
dæorum invidiæ furore præcipites, dum ille in regio-
nibus Mortui maris degit, armati gladio aliquando
venerunt, et cum unis ex ipsis eundem ferire voluis-
set, tale miraculum Deus fecit, ut dextera ejus quam
erexerat percussurus aresceret, gladiusque ex illius
digitis, a quo tenebatur, excideret.

CAPUT XXXIX.

Vita Eliæ monachi.

Elias quidam nomine monachus (*Pallad., c. 111*),
in illis ipsis locis intra speluncam solitus vivere, vir
castigatorum ad perfectam regulam morum, hospita-
lis et charitate plenissimus, cum quadam die quo-
rundam ad eum fratrum multitudo venisset (nam
publicus illic transitus erat), subito ei defuit panis.
Qui propria nobis fideliter relatione narravit quod
cum admodum tristis esse cœpisset, ingressuque es-
set speluncam suam, tres illic panes magnos atque
recentes subito reperisset. Ex quibus viginti simul
fratres usque ad satietatem refecti sunt. Unum au-
tem ex ipsis panem superesse, eumque postea per
viginti et quinque dies victui suo sufficisse memo-
rabat.

CAPUT XL.

Vita Sabæ servi Dei.

Sabas quidam nomine¹, Jerichuntinus generis,
secularis vir et uxorem habens, in tantum omnes
monachos diligebat, ut per deserti omnium cellas
noctibus circumiret, et ante singulas quasque poneret
mansiones modios singulos dactylorum, tantum et
oleum quantum putaret posse sufficere, eo quod
usum panis nesciunt si monachi qui in Jordanis re-
gionibus vivunt. In quem leo quadam die impetum
fecit, quemque intra unum lapidem consecutus cor-
ripuit atque dejecit, et asinum tantummodo ejus
avortit ac rapuit.

CAPUT XLI.

Vita Abramii monachi.

Abramius quidam nomine fuit (*Pallad., c. 105*),
Ægyptius generis, qui satis duram atque asperam
vitam in desertis locis habuit. Qui cum aliquo tem-
pore ex una quadam præsumptione mente captus
fuisset, ad ecclesiam venit, et jurgari cum presbyte-
ris cepit, hæc dicens: Presbyter a Christo factus
sum ista nocte, et suscepit me divina sacra facien-
tem. Quem postea Patres sancti a solitudinibus se-
paratum, traditumque seculari magis atque com-
muni conversationi hominum, reduxerunt ad pristi-
nam animi sobrietatem, curatumque atque omni su-
perbia liberatum, per quam illam dæmon illuserat
ad agnitionem humilitatis propriæ infirmitatisque re-
vocaverunt.

¹ Palladio, cap. 112, dicitur *Sabbatus*.

CAPUT XLII.

De Melania seniore, juniore, Piniano, Albina, Silvia, Jovinio.

[De sancta illa atque admirabili Melania summatis quidem aliqua superius indicavi (*Pallad.*, c. 118), nihilominus tamen et reliqua quæ desunt in his sermonibus comprehendam¹.] Quantum opum illa disperserit, amore maximo Dei, veluti flamma ignis accensa, meum tantum non est referre, sed illorum quoque qui in Persidis regionibus 977 vivunt. Cujus memorabilia in bonis facta omnes cæli quatuor plagæ norunt atque senserunt. Per triginta enim atque septem annos suscipiens ac pascens semper miseris advenasque, propriis sumptibus alimenta ac necessaria omnia ministravit ecclesiis, monasteriis, carceribus, atque peregrinis. Cui parentes quoque ejus, ac filii procuratores ipsius, ex facultatibus propriis multa præbebant. Quæ in tantum atque ita jugiter in suscipiendo omnes ac fovendo permansit, ut ne unius quidem in solo palmi spatium voluerit possidere. Ut nunquam sic unici desiderio filii et amore caperetur, quatenus aliquando a dilectione Christi posset avelli. Cujus orationibus magis atque perpetuis, et ipse ille juvenis eruditione laudabili, moribus bonis, et sæcularibus quoque honoribus crevit, pervenitque ad nobilium matrimonium nuptiarum, ex quo et filios suscepit duos.

Post multum verò temporis cum audisset cuidam nupsisse neptem suam Melaniam viro, renuntiare autem post nuptias sæculo huic velle cognovisset, metuens ne qui malæ vitæ homines ac malæ sectæ perversæque doctrinæ eidem jungerentur, ob hoc ipsum cum jam admodum senex, hoc est sexaginta esset annorum, de Cæsariensium civitate ad urbem Romam intra dierum viginti spatium navigavit, atque illic propter quos venerat visis, benedictum illum quidem neptis suæ maritum, Pinianum nomine, honestum ac nobilem virum, paganum tamen, instantissime docuit, et Christianum protinus fecit, cui persuadere spiritualiter potuit, ut etiam a concubitu propriæ se conjugis abstineret.

Confirmatos hos ergo simul, hoc est Melaniam neptem suam, et Pinianum ejus maritum, Albinam quoque cum ipsis nurum suam, hoc est uxorem filii sui per omnia docuit. Itaque istis omnibus suasit, ut rebus quascunque habebant in urbe distractis, ad castum atque tranquillum vitæ portum venirent. Contra omnes autem alios Romani nominis viros atque matronas, veluti contra feras aliquas quotidie dimicabat. Prohibebant enim illi eam ab omnibus cæteris, verentes ne et alios ad tale propositum doctrinæ suæ sermone converteret. Illa autem ipsis ista dicebat: Scriptum est ante quadringentos numero annos: Quia hora jam venit extrema (*1 Joan.* ii). Quid ergo tam libenter moramini in vanitate istius vitæ? timere debetis ne Antichristi tempus adveniat: neque vobis divitiis vestris ac parentum bonis frui jam li-

A ceat. Et hos igitur omnes sæcularibus laqueis liberatos, ad solitudinum vitam fecit venire. Filium quoque admodum juvenem consilio docuit ut volebat, et ad Siciliam usque perduxit; omnibusque rebus suis ibi distractis, atque auro de prædiorum enumeratione collecto, Jerosolymam rursus transvexit. Ubi omnibus suis opibus ex propria voluntate divisit, intra quadraginta dies, optima ac mansuetissima feminarum beato sine requievit, relicto apud Jerosolymam monasterio, sufficientibusque ei sumptibus deputatis.

Ubi vero omnes isti abscesserunt e Roma, tempestas quædam ac procella barbarica oppressit ipsam urbem repente, et usque adeo omnia ejus invasit ac rapuit, ut ne æs quidem quod in publico stare consueverat, reliquerit; ita cuncta hostilis impetus præda evertit ac perdidit, ut illa Roma quæ in mille et ducentis annis aucta semper fuerat, ac semper ornata, una subito quædam ruina ac solitudo maxima videretur. Tunc igitur et illi qui saluberrimæ doctrinæ obtemperaverant, lætabantur, quod intolerandis malis, quorum mater est semper obsidio, subtracti fuissent. Et illi quidem qui obedire noluerunt, stupuerunt virtutem et gloriam Dei, qui tali permutatione rerum credere persuasit incredulis; quia omnibus aliis sub captivitate jugum missis, memoratæ solæ evaserunt atque servatæ sunt domus, quæ studio sanctæ Melaniæ tanquam sacrificium illud (quod holocaustoma vocant) a Deo fuerant reservatæ; cæteris in urbe qui eorum adversabantur saluti sèra pœnitentia infructuosaque conclusis.

Evenit autem ut postea simul ad Ægyptum ex Ælia profisceremur, sanctam Silviam² deducentes virginem Dei, Rufini autem expræfecti sororem.

Erat etiam nobiscum Jovinius³ tunc diaconus, nunc vero civitatis Ascalonensium episcopus, vir admodum sanctus, et amator et lector studiosissimus litterarum. Cum ergo in itinere nos ætas vehementissimus occupasset, et Pelusium oppidum fuisset ingressi, sanctus Jovinius æstu nimio fatigatus, ceperat manus ac pedes proprios frigidissimæ aquæ refovere infusione. Quo ita ut desideraverat facto super pellitam se atque in solo stratam projecerat plumam. Ad quem sancta illa Silvia veluti filiam verum sapiens mater accessit, et mollitiem ipsius deliciasque reprehendens, ista dicebat: Quemadmodum ausus es, hanc ætatem agens, in qua adhuc sanguis tuus vivit, sic curare ac fovere corpus tuum? non intelligis quæ ex hoc nasci soleant acimæ lésiones? Crede igitur mihi confidenter loquenti, quod sexagesimum ipsa ævi annum agens, excepta summitate digitorum meorum, non ora, non pedes, non partem aliquam membrorum aqua lavi, et hoc cum variis semper ægritudinibus laborarem, et ab ipsis quoque cogere mædicos uti lavacro, nunquam tamen volui antiquum corporis mei morem palpare,

¹ Uncinis inclusa desunt Heraclidi seu Palladio Lipomani.

² Palladio, c. 142, dicitur *Silviana*.

³ Palladio, c. 143, dicitur *Jubinns*.

Hæc non in lecto quævi, non in lectica recumbens iter A feci.

Hæc ipsa eloquentissima fuit, magnumque amorem habuit litterarum, ut ita legendo noctes in dies verteret, omnes antiquorum interpretum libros notissimos habens. Inter quos tricies centena millia versusum legendo transierat: Gregorii, Pierii quoque, et Stephani, Basilique et aliorum studiosissimorum virorum vicies centena millia. Quæ tamen non quasi perfunctorie transcurrerat, sed unumquemque septies auctorem revolvens. Unde mendacii scientia nominum atque sectarum penitus liberata, cœlestibus pennis per gratiam litterarum ad æternam spem Salvatoris, gallina spiritualis effecta, potuit evolare, immortales ab eo vicissitudines receptura.

CAPUT XLIII.

Vita Olympiadis viduæ.

Hujus vestigia subsequuta Olympias nomine, castissimis moribus femina ac Dei amore flagrantibus (*Pallad.*, cap. 144), proposito ejus exhibuit parem vitam, in omnibus divinarum sequens Scripturarum consilium. Quæ Seleucii quidem ex comitis secundum carnem filia fuit; nepotis vero Ablavii præfecti, nurus autem paucis tantum diebus Nebridii, qui præfectus Constantinopolitanæ urbis fuit, sed uxor omnino nullius; dicunt enim eam virginem esse defunctam, Verbi **978** veritatis magis conjugio gloriantem. Quæ omnes facultates suas in pauperes fratres dispersit atque divisit. Cui non parvum fuit semper pro veritatis assertionem certamen. Multas etiam alias feminas docuit, multos ut oportebat presbyteros atque episcopos honoravit. Ad confessorum quoque palmam, pro veritate quam coluit, meruit pervenire. Cujus nomen ac vitam in Constantinopolitani urbe degentes, ipsis, ut dixi, student confessoribus comparare. Nam talis in hoc mundo finis quoque ipsius fuit. Omnibus ad postremum periculis se propter nomen Dei opposuit.

CAPUT XLIV.

Vita Candidæ viduæ, et Gelasie.

Quam rursus secuta est similis moribus vitæ beata mulier, nomine Candida (*Pallad.*, cap. 145), Trajani magistri militum filia, magna Christiani nominis et cultrix egregia castitatis, conversatione laudabilis, ecclesias sanctas atque episcopos colens. Quæ filiam quidem propriam, doctrinæ suæ virginitatis ordine copulatam præmisit ad Christum, ut maximum donum laterum suorum atque virtutum. Postmodum vero consummato castitatis ac sanctitatis officio, bonis omnibus rebusque suis competenti distributione dispersis, et ipsa suam filiam subsequuta est.

Hanc ego laborantem noctibus ac propriis manibus molentem semper ad infringendas vires corporis sui noveram; atque hoc referentem sæpius audiebam, quia cum jejunium ei solum sufficere non posset, etiam laboriosas sibi vigilias addidisset, quæ adversum incorporeas potestates una cum jejunio dimicarent, quo superbiam mentis tumoremque deponeret.

Hæc ipsa ab omni animalium carne semper abstinent, piscem autem et olera cum oleo festis ac sæctis diebus sumere solens; per reliquum ævi sui tempus posca et sicco pane contenta vivebat.

Cujus deinceps imitata est vestigia Gelasia nomine castissima mulier, quæ sensibus piis ad jugum virginitatis accessit (*Pallad.*, cap. 146). Tribuni autem ejusdem filia fuit. Hujus et optimæ feminæ memorabilis virtus refertur, quod nunquam iracundiam ipsius viderit solis occasus, sive contra servum, sive contra ancillam, sive contra quemque alium fuisset irata. Fugiebat enim hæc beatissima memoriam malitiæ, sciens quod iter ejus ad æternam mortem perduceret.

CAPUT XLV.

Vita Salomonis anachoretæ.

B In Antinoo Thebaidis provinciæ civitate quatuor annis jugiter fuit, per quod omne tempus monasteria illic universa cognovi (*Pallad.*, cap. 96). Habitant autem mille et ducenti viri probatissimi in memoratæ territorio civitatis, suarum se manuum sudore pascentes. Ex quibus multi (quos anachoretas vocant) ad rupium et solitudinum ac speluncas contulerunt.

Inter quos Salomon nomine, monachus castissimus atque mitissimus fuit, qui gratia divinitatis acceperat patientiam singularem; quique se quinquagesimum in spelunca sua annum habere dicebat, manibus semper suis victui suo sufficientissime ministrans. Scripturas autem sanctas omnes didicisse videbatur.

CAPUT XLVI.

Vita abbatis Dorothei et Dioclis.

Dorotheus quidam presbyter in spelunca alia degens immensæ bonitatis fuit (*Pallad.*, cap. 97), es irreprehensibilem ipse vitam peregit. Qui eo quod meruerat sacerdotis officium, omnibus illic sancta mysteria fratribus ministrabat.

Huic quondam junior illa Melania majoris Melaniæ neptis, de qua in sequentibus dicam (*Infra*, c. 49), quingentos numero transmiserat solidos, rogans ut fratribus illic degentibus eos ipse divideret. Ex quibus ipse tres tantummodo tulit, reliquos Diocli cuidam solitario monacho jussit dari, viro omnium rerum scientia prædito, quem longo ille sapientiore se esse dicebat, qui posset sine aliqua læsione animæ euncta dividere, cum sciret amplius ac rationabilius quantum cuique distribuere debuisset, dicens sibi illos tres solidos posse sufficere.

Hic ipse Diocles grammaticus quidem primum fuit (*Pallad.*, cap. 98), philosophiæ autem se postea dederat; sed tempore procedente, cum vigesimum octavum annum ageret ætatis, gratia eidem divina persuasit, ut sæcularibus doctrinis renuntiaret, ad institutionem vero Christi scientiamque cœlestis philosophiæ se conferret, et ipse eo tempore trigesimum et quintum annum in speluncis habens, nobis ista dicebat: Sensus humanus cum a cogitatione re-

cesserit Dēi, aut dæmoni efficitur similis, aut multis animalibus comparatur.

Cujus dicti rationem cum ad eo cuperemus accipere, ista dicebat : Quia si quis a Deo recesserit, necesse est ut aut in desiderium aliquod, aut in aliquam iracundiam ruat. Desiderium quidem illud insensatorum animalium, iracundiam vero dæmonum esse dicebat. Me autem contradicente, quemadmodum posset fieri, ut cum Deo jugiter maneat sensus humanus; hoc tunc ille dicebat : In quacunquē cogitatione, vel in quolibet actu anima hominis illius fuerit qui secundum Deum vivit, si pia est, eidemque placere festinat, cum Deo eum esse manifestum est.

CAPUT XLVII.

Vita abbatis Capitonis.

Hic juvenis erat Capito quidam nomine (*Pallad.*, cap. 99), qui priore vitæ suæ tempore latro fuerat; quique cum in spelunca sua quinquaginta implesset annos, nec usque ad quartum lapidem Antinoensis oppidi unquam voluit accedere, nec usque ad fluvium Nilum qui erat proximus dicebatque quod necdum se conversationi atque sermoni hominum plurimorum posset ingerere, eo quod adhuc fortiter repugnaret communis inimicus.

Cum isto vidimus et alium quemdam ex illis solitariis viris (*Pallad.*, cap. 100), æque et ipsum intra speluncæ suæ secreta viventem, qui vanæ gloriæ stimula sub imagine somniorum illusum atque deceptum, simili et ipse modo solebat eos quos inducebat illi lere, et pastor quodammodo insipiens videbatur esse ventorum, atque persecutor umbrarum (*Eccli.* xxxiv, 2), incorruptam quidem habens corpoream castitatem : sine dubio et propter ipsam senectam, et propter plurimum quod habebat in desertis locis tempus, et propter ipsam forsitan inanis gloriæ vanitatem, quæ cor ejus ac sensus perversarum (ut solet) rerum cogitatione vitiaverat, divinæque conversationis fecerat alienum.

CAPUT XLVIII.

Vita Amatæ (32) et Taor, et alterius virginis.

Sunt vero in eadem Antinoensium civitate duodecim monasteria virginum seminarum **979** perfecta conversatione viventium (*Pallad.*, c. 137); in quibus Amatam quamdam nomine, ancillam Christi senem vidi octoginta jam in monasterio suo annos habentem, sicuti vicinæ ipsius et ipsa referebant. Cum qua sexaginta numero mulieres habitantes, atque in abstinentiæ puritate per ejus doctrinam viventes, in tantum eadem omnes diligebant, ut ne clavem quidem vestibulo monasterii ad similitudinem cæterarum necesse esset infligi. Sola enim illic omnes eas immensa dilectio anus ipsius doctrinaque retinebat, ad incorruptionis gloriam corpora earum mentesque conservans.

Hæc ipsa quàm dixi senex usque adeo puræ mentis et corporis erat a cogitatione et passione peccati, ut cum ad ipsam ingressus fuisset, atque sedissem, iuxta me indifferenter sederet, manus etiam suas

A supra humeros meos poneret, stupendaque illic erat in Christo immensæ fiducia castitatis.

In hoc ipso virgo quædam Taor nomine (*Pallad.*, cap. 138), discipula illius, triginta annos in monasterio habens, non tunica, non mavorte (35), non calecamentis unquam novis uti voluit, hoc dicens : Nihil tale desidero, ne propter hoc et foras progredi cogar. Aliæ quidem omnes Dominico tantam die, causa divinæ communionis procedere ad ecclesiam solebant; sancta vero illa extremis induta pannis, in monasterio sola residebat, opus jugiter suam faciens. Tam elegantis autem formæ erat, ut castissimum quemque et constantissimum virum vultus ipsius ac pulchritudo posset illicere, nisi ita moribus esset ornata, ut in semetipsa haberet inestimabilem quemdam custodem propriæ castitatis. Qui et oculos cujusquam turpiter cupientis, ad immensum pudorem compelleret ac timorem.

Alia quoque in vicino commanebat (*Pallad.*, cap. 139), cujus ego faciem quidem videre non potui; nunquam enim ex quo hunc mundo renuntiavit, de monasterio fertur egressa, in quo sexaginta annos una cum matre sua habitans implese memoratur. Cui ad postremum cum recessura esset e sæculo, in visione adstitit Colothus vocabulo martyr, qui in eisdem colebatur locis (34), hoc ei dicens : Hodie ad Dominum tuum perges, ubi et sanctos videbis omnes; veni igitur in basilicam martyrii mei, ut illic prandeas mecum. Quo audito, prima statim luce surrexit, ac solito more vestita, in sportella sua panem, et olivas, et olera comminuta sustulit secum. Et tunc primum post tot annorum curricula procedens, ad martyrium sancti venit. Ubi orationibus rite perfectis, opperiri cœpit tale tempus diei, quo omnes penitus a memorato recederent loco. Quod cum ita factum videret, cœpit sedere et invocare sanctum martyrem, dicens : Sancte Colothe, benedic escam meam, atque interventibus tuis mecum proficisci diguare. Sumpto igitur cibo, et facta rursus oratione, circa solis occasum ad monasterium suum rediit : ubi matri suæ, Clementis, qui Stromateus dicebatur, libellum dedit, in Amos prophetæ dicta conscriptum, hoc ei dicens : Istum episcopo qui exul stat, dabis, dicesque ei ut pro me orare dignetur, proficiscor enim ad Dominum meum. Et in ipsa nocte defecit, et neque aut dolorem ullum capitis, aut calorem corporis sensit, sed ipsa se ut erat sepelienda composuit, spiritum suum manibus Dei commendans.

CAPUT XLIX.

Vita Melaniæ junioris, Piniani ejus mariti, et Albine matris.

Et quoniam in superioribus relaturum de juniore Melania me sponondi, necessarium nunc debitum reddam (*Pallad.*, c. 149; *supra*, c. 46). Nec enim justum est veluti prætereundo, transire tam laudabilem ipsius in corpore juventutem, tantamque ejus sine aliqua memoria litterarum præterire virtutem, quæ senibus ac studiosissimis circa Deum feminis merito nunc præfertur.

Hanc igitur parentes quidem ipsius vi maxima nubere coegerunt, primo cuidam Romani nominis viro. Quæ tamen semper cum jugibus aviæ suæ doctrinæ stimularetur, eo usque spiritualiter in civitate processit, ut non diu in nuptiali proposito permaneret. Nam cum suscepisset filios duos, et utrique defuncti fuissent, venit ad tantum pro Christi nomine odium nuptiarum, ut hoc Piniano marito suo Severi expræfecti filio diceret: Si diligis castitatem, et monachus vis esse merum, te vitæ meæ dominum constebor; si autem tibi grave hoc videtur ut juveni, accipe quascunque habeo facultates, et liberum mihi meum corpus relinque, ut de cætero secundum voluntatem Dei vivens, possim implere quod cupio. Et uti secuta ejus virtutem, aviæ hæreticam me esse, cujus et nomen habeo, recognoscam. Nam si voluisset Deus ut hoc sæculo fruerciner, nunquam mihi utrumque quem peperi, immatura morte rapuisset.

Cum diu itaque altercantium contentio jugum nuptiale vexasset, ad postremum Deus miseratus est juvenem, inspirans etiam ipsius animæ, ut sæcularia ac terrena desideria contemneret; ut in ipsis quoque sancta vox posset impleri per Apostolum, dicens: Unde scias, mulier, si maritum salvum facies? Unde scis, vir, si mulierem salvam facies (*I Cor. vii*)? Nupta igitur viro est cum tredecim esset annorum, septem vero annos cum eo vixit, vigesimo renuntiavit.

Et primum quidem quidquid vestium sericarum in mavortibus habuit, sanctis altaribus dedit, quod et benedictam Olympiadem fecisse cognovimus. Reliquas vero quas habebat sericas vestes, per varia ecclesiarum distribuit ornamenta. Argentum atque aurum suum per Paulum quemdam Dalmatam civem, monachum atque presbyterum, navigio maris Orientem usque transmisit. Et ita divisit cuncta, ut Ægypto atque Thebaidi delegaret decem millia; Antiochenæ civitati atque illis quæ circa ipsam videntur esse regionibus, decem millia; provinciæ quoque Palæstinæ quindecim millia solidorum; ecclesiis quæ per singulas insulas sunt, una cum iis qui erant exsilii damnati relegatione, decem millia; illis autem ecclesiis, atque monasteriis, et xenodochiis quæ sunt sub Occidentali plaga, cunctisque egentibus per semetipsam omnia quæ sciret, iisdem necessaria ministraret.

Hæc autem et universa et alia longe plura quam diximus, ut Deus novit, ex manibus Alarici fide propria tanquam ex ore leonis eripuit (*II Tim. iv, xvii*). Servos vero promiscui sexus quicunque manumitti volebant, usque ad octo millia liberos fecit. Namque reliquos qui servire fratri ipsius maluerunt, concessit eidem, ternis per singulos solidis **380** distributis. Possessiones omnes quascunque habuit in Aquitania, Gallia, Tarracone, Hispaniis Gallis que distraxit. Eos vero tantummodo agros quos intra Siciliam, Campaniam et Africam possidebat, sibimet reservavit; ex quibus monasteria deinceps aleret ac foveret. Hæc hujus femine sapientia in distribuendo onere divitiarum fuit.

Propositi autem ipsius vita hujusmodi erat. Post alterum diem semper cibum capere consueverat; nam inter ipsa principia quinto quoque gustabat die, idque observans faciebat et diurnas cum ancillis suis ministerii sui vices, quas tanquam in monasterio ut sorores habebat.

Erat autem cum ipsa et mater ejus Albina (*Pallad., c. 120*), parem vitam habens, similiterque proprias separatim opes et ipsa dispergens. Habitant vero in possessionibus suis semper, et interdum intra Siciliam, nonnunquam intra Campaniam degunt cum eunuchis quindecim, et sexaginta virginibus, et cum aliis ingenuis vel ancillis.

Parem quoque et Pinianus conjux ipsius cum triginta monachis agit vitam (*Pallad., c. 121*); qui aut lectioni sanctarum Scripturarum vacat, aut hortorum amenitatibus delectatur, aut conspectibus atque sermonibus fruitur honestissimorum virorum; nec nobis quidem (et certe cum plurimi simul essemus qui Romam propter beatum episcopum Joannem perrexeramus) exigna præstiterunt; sed dum et in illis partibus degeremus, officiosissimo nos susceperunt hospitio, largissimisque sumptibus cum exinde proficisceremur, honoraverunt.

CAPUT L.

Vita Pammachii, Macarii, Constantii.

Horum parens (35) Pammachius nomine (*Pallad., cap. 122*), vir proconsularis, similiter sæcularibus pompis renuntiavit, multumque laudabilibus moribus vixit. Qui omnes proprias facultates, partim dum in sæculo esset ipse dispersit, partim fratribus atque pauperibus moriens migransque ad Dominum reliquit.

Hoc idem et alter, Macarius nomine, ex vicariis fecit (*Pallad., c. cxxiii*).

Et Constantius quidam, qui consiliarius præfectorum in Italiæ fuit regionibus (*Pallad., c. 124*); nobiles valde et scholastici viri ac plurime Dei amore sublimes; quos adhuc credo superesse, egregia monachorum institutione viventes.

CAPUT LI.

Vita virginis Alexandrinæ, quæ per sex annos magnum Athanasium occultavit.

Virginem quamdam in Alexandria noveram civitate, quam ego septuaginta annos agentem vidisse me memini (*Pallad., cap. 136*). Cui testimonium clerici illic omnes ferebant, quod tunc cum adhuc juvenis videretur, viginti fortassis annorum, pulchritudinis magnæ, conspectus omnium vitare consuevisset, ne qua propter miraculum vultus ejus ex suspitione quorundam macula notaretur. Quo in tempore accidit ut Ariani sub Constantio imperatore per præpositum ejus Eusebium beato Athanasio Alexandrino episcopo facerent factionem, et exacerandas ei criminum calumnias excitarent.

Tunc igitur ille venerabilis, corruptum judicium pollutumque declinans, non amico se, non clerico, non parenti, non cuiquam alii credidit atque commisit; sed cum subito quidam præfecturæ apparitores

ipsum investigantes, domum ejus intrassent, tunica ille tantum sua birroque vestitus, medio noctis fugiens, ad hanc virginem venit. Adquam tam inopinata rei novitate perterritam, his sanctus episcopus locutus est verbis : Ab Arianis, inquit, plurimum quæror, et calumniosis criminibus inceptor; ne igitur et ego irrationabili nota deformer, et propter me qui ad meam pœnam inique parati sunt in peccatum ruant, fugiendum magis credidi. Deus autem mihi hac nocte revelare dignatus est, dicens : Apud nullum ita ut apud illam scias te posse salvari. At illa cum gaudio lætitiæ spiritualis erecta, projectisque cogitationibus vanis, cœpit totis sensibus esse cum Deo, sanctumque illum virum per sex annos intra cellæ suæ secreta celavit, quoad memoratus Constantius vixit. Ipsa illi ablucens pedes, ipsa per se omnia et quæcunque necessaria erant præparans ac ministrans, libros quoque quos ille quærebat, mutuo sumens, atque illi præbens legendos. Nullus tamen hominum in Alexandria civitate, per sexennium totum, ubinam sanctus Athanasius degeret potuit invenire.

Ubi mors autem primum Constantii nuntiata est, et hoc ad aures ipsius venit, nocte rursus, ut fecerat prius, indatus bene propriis vestibus, in ecclesia subito stupentibus cunctis et admirantibus invenitur. Quem omnes tunc veluti ex mortuis suscitatum se videre credebant. Amicis autem intimis suis satisfacerebat, hoc dicens : Propterea me ad vestras non contuli latebras, ut tuto jurare posses, ubinam degerem vos nescire dicentes. Et propterea quia necesse erat ubique me quæri, in cella vero illius virginis latui, ubi me celari nulla poterat esse suspicio, eo quod et pulchra et juvenis videretur. Dupliciter hoc meo consilio gaudens, quod et me lucrifacerem, et salutem ipsius; profui enim et ipsi, et famæ vel gloriæ meæ.

CAPUT LII.

Vita Julianæ virginis.

Quædam iterum virgo, nomine Juliana, in Cæsariensi Cappadociæ civitate scholasticissima esse ac fidelissima dicebatur (*Pallad., cap. 147*). Quæ Origenem illum qui multa conscripsit, paganorum seditiones metuendo fugientem, per biennium totum suscepit atque celavit, propriis ei sumptibus necessaria cuncta sufficiens, ac ministerio suo eundem recreans. Quæ ego in vetustissimo quodam Codice scripta versibus legi, in hoc notatum erat Origenis ipsius manu; hunc, inquit, libellum inveni apud virginem quamdam nomine Julianam in Cæsarea civitate, dum apud ipsam laterem, quæ illum ab ipso Symmacho interprete Judæorum se accepisse referebat.

Non sine causa autem virtutes quoque harum posui feminarum, ut sciamus quod multis prolificere modis possumus si vellamus.

CAPUT LIII.

De Juvene qui maluit mori quam Christi virginem stuprari.

In alio quoque vetusto admodum Codice, qui scriptum nomen Hippolyti ejus (quem apostoli norant)

habebat in titulo, relationem historiz inveni auctorem (*Pallad., c. 148*).

Nobilissima quædam et pulcherrima, inquit, puella, proposito virginitatis ac vita, in Corinthiorum civitate degebat. Quam eo tempore, cum apud judicem paganum quemdam tunc persecutio vesana flagraret, veluti dies ipsorum, sacrilegisque imperatoribus conviciantem, nonnulli criminibus impetebant. Insiadabant autem pulchritudini ejus; volebantque ex ea lucrum iniqui hujusmodi mercium negotiatores esse consueverant.

Judex vero insanus amore femineo, votivam a calumniatoribus occasionem, veluti quadam alicujus aure quadrupedis, mox accepit. Sed posteaquam machinantem atque artibus variis non potuit eidem persuadere quod voluit, novo contra eam furore desævians, non aut pœnæ eam alicui destinavit aut morti, sed, quod erat gravius atque crudelius, in lupanari eandem prostitui præcepit, lenonique ipsarum turpitudinum, ut ternos ad eum per singulos dies ex concubitu ipsius solidos exhiberet injunxit. Quam pecuniam cum a se leno sine dubio intelligeret flagitandam, in omnium eam qui vellent dedit potestatem.

Quod ubi prædæ talis accipitres verum esse didicerunt, ibant atque observabant perditionis officinam. Datoque infelicissimæ spei pretio, loquebantur cum ea optabilem sibi principia voluptatum. Illa vero precibus immensis singulos rogans, vulnus quoddam in interioribus corporis sui se habere dicebat: cuius si venientes ad eam fetorem sentirent, necessario semper effugerent, ipsius contagionis horrore. Ob quod universos miserabiliter precabatur ut paucos eidem concederent dies, habituri postmodum ipsius prope cuperent, et sine pecuniis potestatem.

Interea dum et istis sic loquitur, et orationes ad Dominum perpetuas ac maximas facit (*Pallad., c. 149*). illis ipsis diebus videns castitatem sanctæ virginis Deus, custos salutis humanæ, juvenem quemdam agentem in rebus (36) tam vultu quam moribus bonum, ita mente commovit, ut ille divino amore succensus, pro ea cuperet interire. Sub specie ergo turpitudinis perpetrandæ, hora profunda noctis ad lenonem lupanaris ipsius venit, quinque solidos offerens ei, petensque ut manere ipsi cum eadem nocte illa concederet. Ingressus itaque ad secretiorem domus partem, sic affatus est virginem: Surge, salva te ac libera. Spoliavitque se vestibus suis (hoc est camisia, chlamyde et aliis virilibus rebus cunctis) atque induit puellam, dicens ei: Summa parte chlamydis vela caput tuum, et velata recede. Quæ cum se signasset in nomine Domini, ita ut jussit egressa est. Quam sic Dominus intactam incorruptamque servavit.

Postero autem die, cognito omnibus hoc facto, agens in rebus ille judici traditus, ac bestiarum feritate discerptus est, ut etiam in hac parte confusus erubesceret dæmon, videretque eum tam pro sua salute, quam propter beatæ illius nomen duplici martyrio coronatum.

CAPUT LIV.

Vita Excomitis et Bosphorici conjugis, servorum Dei.

In Ancyra Galatiæ provinciæ civitate, clarissimum quemdam nomine Excomitem [*Pallad.*, Severianum] una cum Bosphorica conjugis ipsius vidi (*Pallad.*, c. 114). Quorumque conversatio tantum spe bona fruitur, ut filiorum quoque suorum lucra præsentia futurarum opum præmeditatione ac provisione contemnunt. Nam possessionum omnium redditus pauperibus et egenis largiuntur, quatuor habentes filios, ac filias duas. Quibus ne unam quidem unciam (exceptis iis qui jam nupserant) tradiderunt, dicentes, quod post mortem parentum futura necessario essent omnia filiorum. Ipsi autem agrorum suorum colligunt fructus, et per ecclesias, et monasteria, et xenodochia, cunctosque egenos civitatum vicorumque distribuunt.

Hoc etiam de ipsis egregium et admirandum scimus. Nam cum adeo illi fame quodam tempore laborarent, ut homines ne affectibus quidem parcerent suis (37), proprio illi beneficio largitatis, hæreticorum gregem ad catholicæ fidei rectam viam et gloriam veram transire fecerunt, plurima in possessionibus suis frumenta condentes, omniaque ea pauperibus et famem patientibus dividentes. Ipsa autem species habitus atque vestitus memoratorum tam honesta videtur et parca, ut humiles quidam atque despecti etiam ex propriis vestibus existimentur; cibus vero eorum satis parvus ac tenuis, vitæque omnis ipsorum admodum casta ac Deo probata est.

In possessionibus maxime suis degunt, fugientes conversationem et illecebras civitatum, timentesque ne ex ipsarum rerum atque sermonum communicatione, participata cum ipsis quadam labe vitiorum, a proposito sui tramite deviare cogantur.

CAPUT LV.

Vita Magnæ.

In hac eadem Galatiæ civitate, multæ quidem et aliæ virgines, usque ad duum millium vel eo amplius numerum, abstinentia grandi, honestis valde atque ornatis moribus vivunt (*Pallad.*, c. 135).

Inter quas Magna quædam vocabulo videtur excellere merito sanctitatis, femina multum probata; quam utrum virginem an viduam vocem, nescio, mater enim illam maxima vi coegit ut nuberet. Illa vero semper variis modis ægotam se simulans, conjugem suum fefellit, ac distulit, ut pura atque intacta (ut dicitur) permaneret.

Quæ post breve admodum tempus, defuncto marito, cunctarum facultatum domina simul effecta, totam se penitus ad Deum contulit, sub proposito ac vita monachorum, honestam propriæ domus curam gerens. Cujus quoties hoc ratio vel necessitatis postulasset causa, castus apud omnes et sermo et conspectus erat. Ut eam propter immensæ meritum sanctitatis, episcopi quoque revereri atque erubescere semper soleant.

Omnia hæc propriarum superflua facultatum in

¹ Palladio, cap. 113, dicitur *Eleemon*.

A peregrinos ac debiles atque episcopos transeantes dividere atque efogare consuevit. Neque a tali unquam opere destitit, tam per se hoc hilariter et occulte, quam per eos (quos fidelissimos novit) servulos faciens. In nocturnis tamen orationibus ab ecclesia nunquam recedens, in omnibus abstinentiæ studium spe vitæ reservans et exsequens.

CAPUT LVI.

Vita Misericordis monachi.

In hac eadem similiter civitate monachum juvenis quemdam ¹, qui ad tale propositum post militiam parvi temporis veniens, presbyter quidem fieri (cum sæpius cogeretur) semper recusavit; v'gesimo tamen anno in monasterio degit, hujusmodi consuetudinem habens. A sancto quidem viro civitatis ejusdem episcopo non recedit. **382** Tantæ autem humilitatis est ac tantæ misericordiæ, ut etiam in noctibus totis loca cuncta circumeat, manum dando petentibus. Ipse non clausis carcere, non ægritudine fatigatis, non pauperibus, non divitibus unquam suum in quo deberet aut posset, negavit auxilium; sed omnibus consulit semper ac profuit, quosdam quidem duros atque crudeles ad misericordiam provocando, alios vero (si hoc debere fieri intelligeret) protegendo, nonnullos pacifica concordatione placando, cæteris quoque ad corporales necessitates, quæcunque pastus eorum atque vestitus ratio exigit, etiam ministrando. Est autem illic, quod esse in majoribus semper civitatibus solet: in porticu namque ecclesiæ multitudo pauperum jacet atque languentium, ex quibus alii quidem conjugati, alii vero sine conjugibus esse noscuntur.

Contigit una dierum hiemis tempore, horis nocturnis, urgeri quamdam mulierem partus angustiis; hæc vero præ nimia difficultate stimulata doloribus atque ululante, memoratus vir beatissimus, derelicta oratione, quam positus tunc in ecclesia solemniter celebrabat, egrediens, vidensque quod miserandæ mulieri in hujusmodi dolore nullus assisteret, nimia pietate commotus (horrore illo qui parturientium feminarum consuetudinem sequitur, paulisper seposito) ipse ministerium obstetricis assumpsit, ne misericordiæ genus amitteret.

Cujus viri vestis qua induitur, abjecta nimis et vilis est, esca vero castigata vehementer et parca. Qui tanto humanitatis retinetur affectu, ut præ desiderio hujus operis nullum habeat studium lectionis. Nam si quis ei ex fratribus donaverit Codicem, continuo hunc vendere consuevit. A quo dum quidam causam quare id faceret, postulasset, ita respondit: Unde probabo magistro meo, quod ejus artem diligenter didicerim, nisi distractis ipsius Codicibus, artis necessaria mihi providere festinem?

Hic ergo sanctissimus hujusmodi hodieque exsequens actionem, inmarcescibilem sui memoriam nominis cunctis illis regionibus derelinquit, ipse nimirum gaudiorum cælestium pro his quæ impendit egenis, æterna retributione securus.

Tunc etiam ancilla Dei quædam virgo cum aliis vir-

ginibus duabus cohabitans, abstinentiamque novem vel decem annis custodiens, a quodam cantore sollicitata atque corrupta est (*Pallad., c. 140*). Quæ statim concipiens, partu explicito in tantum prorupit odium corruptoris, ut nimia compunctione peccati, ultra mensuram quoque resumens pœnitentiæ continentiam, fame semetipsam vellet occidere, lacrymosis precibus jugiter Dominum interpellans, et dicens: Tu Deus magne, qui peccata omnium nostrorum, totiusque mundi immoderatam malitiam portare consuesti, qui non vis mortem peccantium, nec perditione delinquentium delectaris (*Ezech. xxxiii*), sed universæ creaturæ tuæ probaris esse misericors, quia tua voluntas est cuncta salvari; me quoque perditam in hoc ostende, si saluti restituas, ut quod ex mei peccati perditione creatum est (solitis tuis miraculis super me miseram demonstratis) ex hac celerius luce tollatur, ne forte minus audita, aut laqueo aut præcipitio perire compellar. Cujus preces exauditas eventus ostendit; statim namque quod peperit morte substractum est.

Ex illo igitur die captivatori quidem suo non est visa ulterius, attamen summis pœnitentiæ continentique se tradidit angustiis. Ita ut divinitatem sibi propitiâ cupiens reddere, elephantiosis mulieribus per annos triginta serviret. Cujus preces humiles misericors Dominus non sefellit; revelavit namque cuidam sancto presbytero, dicens: Illa virgo plus mihi in pœnitentiâ quam in virginitate sua placuit. Hæc autem nunc ego dico, ut nemo contemnendos eos credat, qui vere pœnitentiâ egerint.

CAPUT LVII.

Vita Eustathii lectoris.

Presbyteri cujusdam filia erat apud Cæsaream Palesstinæ provinciæ civitatem, quæ cum in virginitatis esse proposito videretur, præceps ruit (*Pallad., c. 141*). Cui ille, a quo inducta atque corrupta fuerat, persuasit ut factum proprium in alium mentiendo transferret, et ut lectori cuidam civitatis calumniosum crimen imponeret. Cumque jam gravida videretur, patre ut proderet tanti sceleris auctorem cogente, a memorato lectore vitiatam esse se dixit. Presbyter, ut putabat, veritate comperta, suggestit episcopo; episcopus in conventum omnium clericorum lectorem fecit accersiri.

Agitabatur quæstio: interrogante episcopo, lector nihil se fecisse tale poterat confiteri. Nam quomodo confessio sequeretur ubi non præcesserat crimen? Episcopus lectori suo vehementer iratus, quasi qui impudenter negaret, ei ista dicebat: Infelix et miser atque impunitate sordium plene, non confiteris? Respondit hoc lector: Ego quidem quod erat in conscientia mea dixi, nihil me cum hac habere commune, neque peccatum me aliquod, quantum ad memoratam virginem spectat, agnoscere; sed si vis audire quod non est, ego hoc crimen admisi. Quem ista dicentem gradu lectoris deposuit episcopus statim.

At ille tunc memoratum adiit sacerdotem, et cum rogaret hoc dicens: Quoniam qui me peccasse cogno-

asco, jube ipsam mihi in matrimonium dari; quia neque illa jam virgo, neque ego clericus esse possum. Episcopus eam dedit potestati ejus, putans quod illam juvenis ipse diligeret, quodque non posset alio modo ab eadem separari.

Acceptam igitur juvenis, et tam ab episcopo quam a patre traditam sibi commendavit monasterio seminarum: quarum abbatissam deprecatus est ut haberet illic eam, donec pareret, sustentandam. Ipse vero, ea derelicta in monasterio memorato, in angusta cellula se concludens, arripiensque abstinentiam nimis difficilem, adiit Christum corde contrito, cum lacrymis atque gemitibus dicens: Tu Domine, cui nota sunt omnia, actus quoque meos agnoscis; nec est quisquam locus, qui omnipotentiae tuæ oculis sit occultus, qui universa nosti antequam fiant. Tu solus profunda prospicis cogitationum, quarum sincerissimus atque acutissimus iudex esse consuevisti. Tu auxiliator injusta patientium, tu calumniam subventium consolator; cui nihil placet iniquum, apud quem mensura justitiæ inaccessiblei semper luce perspicua est, et omne opus hominum coram te est. Tuæ est igitur æquitatis incommutabilisque iudicii, causam quoque meam divina manifestare sententiâ.

Itaque cum juvenis infatigabiliter Dominum precaretur, jejuniisque vigilanter ac diligenter incumberet, intra breve tempus, puella cum proprios **983** implesset dies, advenerat ei hora pariendi, simulque instabat justum Dei iudicium; nam cum eam urgereat vehementer gemitus ac dolores, atque jam ipsa inferna calumniatrix miseranda conspiceret, neque expedire se partus ipsius posset angustiis, tantumque cruciatum a primo usque ad septimum diem mulier sustineret, intolerabili dolore compulsâ, cum jam sine dubio se videret esse morituram, neque ulterius aut manducare, aut bibere, aut somnum oculi ejus capere potuissent, hoc maxima proclamando voce dicebat: Væ miseræ mihi, quæ ad hoc periculum dupliciter perveni; primum quod virginitatem perdidit, deinde quod falsum lectori illi crimen imposui. Quod statim defertur ad patrem ipsius. Pater autem veritus ne quasi calumniatorem eum reprehenderent alii, velut incredulus quievit et tacuit. Per aliud igitur biduum, imminente ei divino iudicio, neque moriebatur neque pariebat puella.

Et quoniam clamores ipsius atque gemitus diutius circumstantes sorores ferre non potuerunt, episcopo quod audierant celeriter retulerunt, confessam in dolore hoc etiam dudum esse dicentes, quod calumniata memorato lectori fuisset, et idcirco parere non valeret. Tunc ad eum diaconos episcopus mittit, mandatque ei: Ora, inquit, ut calumniatrix tua pariat. Quibus nullum dedit responsum ille, neque aperuit ostium propriæ mansionis, in qua jugiter, ex quo fuerat ingressus, jejuniis vigiliisque Dominum precabatur. Pergit igitur pater ipsius ad episcopum; rursus orationes in ecclesia maxime fiunt; et nec sic videtur illa aliquod remedium sentiebat.

Tunc igitur episcopus ipse ad lectorem venit:

pulsat ostium, et ingressus, hoc dicit : Surge, frater A Eustathi, et solve quod ligasti. Ipsoque momento, cum lector una cum episcopo genua sua flexisset, mulier enixa est. Tantumque jugis innocentiae oratio valuit, ut et calumnia periret, et calumniatrix emendaretur in penitis, et ut possemus agnoscere quemadmodum insistere orationibus deberemus, quarum tantam scimus esse virtutem.

CAPUT LVIII.

Vita fratris socii Heraclidis.

Lausa nunc de fratre loquar quodam, qui mecum a principio juventutis usque in hodiernum diem vixit, atque ita nunc ponam finem meo libello (*Pallad., cap. 151*).

Hanc ego plurimum temporis admodum noveram, nullo desiderio mentis aut corporis victum, vel ad B jejunandum noluisse placere hominibus, vel ad edendum carnis illecebra superatum. Vicisse autem eum existimo tam divitiarum quam vanae gloriae ex parte majore cupiditatem, atque id sibi solum sufficere credentem, quod haberet in manibus. Nullo ornatu vestium delectabatur. Pro contempta etiam suo, semper gratias agere consueverat, et pro veris amicis etiam periculum subire cupiebat. Expertus est etiam millies et forte amplius daemones potestates, usque adeo ut quadam die pacisci cum eo diabolus vellet, hoc dicens : Promitte mihi vel semel te peccatorum, et feminam tibi quacunquē de hoc mundo desideraveris, exhibebo.

Alio quodam tempore per quatuordecim noctes conficiens cum eo daemon (sicuti ipse mihi referebat), C cum pedibus eum nocte de cella sua traheret, humana ei voce dicebat : Noli adorare Christum, et nunquam ad te ulterius accedam. Cui hoc dabat ille responsum : Propterea, inquit, magis et adoro eum, et jugiter adorabo, et in immensum modum admirabor gloriam ipsius ac stupebo, quia hoc ipso quod facio angeris multum atque cruciaris.

Centum et sex civitates ipse cognovit, longo etiam tempore in plurimis moratus est. Favore et misericordia Christi, feminam expertus est nullam, neque inter somnia, nisi in certaminis visione atque conflictus. Scio et eum ter accepisse ab angelis cibum : uno autem die in vastissimis solitudinum locis, cum ne micam quidem panis haberet, tres calidos in pelle sua reperit proximatos ; alio quoque tempore vinum ac D panes pariter invenit. Quodam die eum alicui dixisse reminiscor, quod angelo loquente haec audierit, Didiici et quod alimenta vitae necessaria non haberes :

vade, inquit, et ab isto frumentum atque oleum tibi datur. Cumque ad eum ille ipse venisset, is ad quem fuerat ipse transmissus ait eidem : Tu ille nescio quis ? Et ille se esse respondit. Ad quem dixit hoc ille : Jussit aliquis ut tibi triginta frumenti modios, et decem olei sextarios darem. De hoc ergo maxime gloriabor qui talis fuit ; quem novi frequenter, cum videret aliquos necessitate gravissima ac penuria laborare, multum flevisse, et dedisse iisdem praeter corpus suum quaecunquē habere posset. Novi etiam pro aliquo monacho, qui incidere in peccati ruinam, tantum in precibus suis fuisse lacrymarum, ut eum ad poenitentiam magnam orando ac fiendo revocaret. Illic idem mihi aliquando juravit, hoc dicens : Deprecatus sum Dominum, ne unquam aliquid maxime a peccatore vel divite, ex iis quae necessaria victui vel usui meo viderentur acciperem.

Mihi tamen hoc sufficit quod merui tantorum meminisse sanctorum, et quod tradidi eos memoriae litterarum ; neque enim sine instinctu Dei ad hoc tuus sensus accensus est, ut velles a me tibi ista conscribi, et ut istorum omnium vitas comprehendere praeciperes hoc libello.

Tu vero, felicissime Christi famule Lausa, libenter haec recole, maximam in his imaginem resurrectionis agnoscens. Beatas sanctorum vitas virorum, et intolerandos labores, et admirandam patientiam lege, promittisque sensibus sequere, et spe rerum bonarum caelestiumque nutri, sciens paucos fore qui sequentur eos qui hos praecesserunt dies. Pro me autem orare dignare, talemque te mihi atque omnibus praebere, qualem esse te novi a consulatu Titiani usque in praesentem diem, et qualem postea te praesulem cubiculi pie sedis inveni. Namque opes, dignitas, et potestas, in nullo minorem te erga amorem Dei timoremque fecerunt. Totus ille jam Christi es ; illius, cui aliquando daemon hoc dixit : Omnia tibi ista dabo, si me pronus volueris adorare (*Math. iv*). [Sed hunc Dominus confudit, cum dixit : Vade retro. Quem tu quoque imitans, repudiatis fluxis divitiis et umbratili vitae hujus gloria, caelestem illam immortalem vitam, et aeternum regnum, et perpetuo manentem gloriam, et bona illa adamasti, quae neque oculus vidit, neque auris audivit, neque in cor hominis ascenderunt (*Isa. lxiv, I Cor. 2*) ; quorum utinam haeredes nos faciat una cum omnibus sanctis suis patriarchis et prophetis, apostolisque ac martyribus, et iis quorum in hoc libro memoriam celebravimus, gratia ipsius Salvatoris nostri Jesu Christi. ¹]²

¹ Inclusa desunt Editioni Fabri.

² In Edit. Fabri sequebatur hic peroratio. Est eadem cum prooemio supra.